

ОДБРАНА

www.odbrana.mod.gov.rs

Година XV

339

Септембар 2020.

цена 100 динара
(1.20 евра)

ISSN 1452-2160

9 771452 216004

Заокруживање
трогодишњег портрета
Министарства одбране
и Војске Србије

**ИСКОРАК У
БУДУЋНОСТ**

Контакт центар:
062 60 91 19

HELIKOP
БЕСПЛАТНА ИСПОРУКА ЗА ЦЕЛУ СРБИЈУ

Куповина посуђа, малих кућних апарата,
беле технике, телевизора, алата

НА 12 МЕСЕЧНИХ РАТА

**3 ГОДИНЕ
ГАРАНЦИЈЕ**

**ПОСЕБНА ПОНУДА ЗА МО И ВС
ПОПУСТ 3% НА ЦЕО АСОРТИМАН И
18-24 МЕСЕЧНЕ РАТЕ НА
АСОРТИМАН ТОТАЛ АЛАТА**

Трећи куп Војске Србије Карађорђево 2020

25–27. септембар

Петак 25. септембар

- 17.00 // Отварање Трећег „Купа Војске Србије – Карађорђево 2020”
– представљање Ергеле „Карађорђево”
– културно-уметнички програм

Субота 26. септембар

- 14.05 // Отварање ревијалног такмичења
- 14.10 // Ревијално такмичење двопрег – сениори
- 16.30 // Ревијално такмичење двопрег – јуниори
- 17.05 // Ревијално такмичење четворопрег – сениори

Недеља 27. септембар

- 11.50 // Отварање тркачког дана
- 12.00 // Прва касачка трка – ПАШТРИК
- 12.30 // Прва галопска трка – КОЛУБАРА
- 13.00 // Друга касачка трка – ОСЛОБОЂЕЊЕ БЕОГРАДА
- 13.30 // Друга галопска трка – ЦЕР
- 14.00 // Трећа касачка трка – КОШАРЕ
- 14.30 // Трећа галопска трка – КАЈМАКЧАЛАН
- 15.20 // Главна касачка трка – ЧЕГАР
- 16.00 // Главна галопска трка – СРПСКА КОЊИЧКА ДИВИЗИЈА
- 16.30 // Затварање Трећег „Купа Војске Србије – Карађорђево 2020”

4 | У фокусу

ВОЈСКА ЈЕ УЗДАНИЦА СВОМ НАРОДУ

Након приказа на батајничком аеродрому, на коме је учествовао део јединица РВ и ПВО, Копнене војске, 72. бригаде за специјалне операције и 63. падобранске бригаде, председник и врховни командант Војске Србије Александар Вучић честитао је министру одбране, начелнику Генералштаба и свим припадницима Војске Србије јер су „на изузетан начин приказали способности Војске“.

Насловна страна ИСКОРАК У БУДУЋНОСТ

Фото: Предраг
Вучковић

Магазин Министарства одбране и Војске Србије „Одбрана“ наставља традицију „Ратника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Биљана Пашић, потпуковник
Главни и одговорни уредник
Драгана Марковић

Извршни уредник
Мира Шведић

Уредник

Душан Глишић

Новинар

Владимир Вјештић

Сарадници у броју

потпуковник Зоран Николић, др Зоран Миладиновић, Катарина Симонић, Бранко Радосављевић, Владе Радуловић, др Себастиан Балаш, Игор Салингер

Дизајнер

Оливера Синадиновић

Фотографи

Горан Станковић (уредник), Даримир Банда, Јово Мамула, заставник Андрија Гавриловић, старији водник Светозар Јовић

Језички редактори

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски,
Ања Глишовић

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Татјана Шућин

Телефони

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3349-489;
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Графичка припрема 3240-019; 23-583
Маркетинг 3201-728; 23-728; 3349-536
Продаја 3201-810; 3241-254; 23-810
Телефакс 3241-258

Адреса

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs, redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун
840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

Анжелика Стојанов
pretplata@odbrana.mod.gov.rs
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

За припаднике МО и Војске Србије преко РС
месечно 80 динара. За претплатнике преко
Банка Поштанска штедионица
месечно 90 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд
ISSN 1452-2160, COBISS.SR-ID 125540364

Магазин излази месечно

У фокусу

8 | Шесте међународне војне игре
Злато и бронза за српске возаче

Разговор с поводом

12 | 70 година рада ТРЗ Крагујевац,
потпуковник Расим Цириковић,
директор
Без права на рутину

Стајна тачка

18 | Школовање војних пилота
Господари неба

Систем

24 | Заокруживање трогодишњег
портрета МО и ВС
Искорак у будућност

28 | Уз Дан рода артиљерије
Бољи, јачи, снажнији

32 | Извиђачка чета Друге бригаде
Копнене војске
Обука на Ибру

36 | Интензивна обука декларисаног вода
војне полиције
Вишеструко корисно искуство

40 | Војска Србије у Централноафричкој
Републици у борби са пандемијом
Прва и последња одбрана

46 | Центар АБХО у сусрет Дану службе
Спремност за одлучан одговор

48 | Усавршавање подофицира
Ослонац Војске

Специјални прилог

52 | Међународни војнотехнички форум
у Русији
Армија 2020

58 | Boeing/SAAB T-7A: развојне могућности
Потенцијални бестселер

Глобално

62 | Оружане снаге Чешке и Словачке
Раздружени савезници

68 | Поводом 75. годишњице победе над
фашизмом
Прошлост која се памти водич је
за будућност

Култура

71 | Са снимања филма „Пут живота“
Коридор – Кошаре Републике
Српске

74 | Дан Војног музеја обележен изложбом
Дипломе и повеље XIX и XX
века

Историја

75 | Пандемија шпанског грипа током
пробоја Солунског фронта
И оболели у јуришу

Огласи

78 | Сервисне информације, конкурси

„Одбрана“ је члан Европског
удружења војних новинара

Пишу за „Одбрану“

Оливера Икодиновић
новинар Спутњика
у Москви

Милан Галовић
новинар „Политике“

Професор
др Александар
Животић
Филозофски
факултет у Београду

Др Владимир
Кривошејевић
Народни музеј
Ваљево

ЗАПИС

Драгана
Марковић

Нисам је питала за име. Једно друго име у овој причи је засијало на површини. Али, кренимо редом у настојању да ону народну – да у сваком злу постоји и неко добро – заокружимо примером.

Од како нас је корона подучила суштини, сваки викенд проводимо у селу. Заталасано село надомак Љига, кућа из 1887, иста као она у Струганику војводе Живојина Мишића, постали су наше уточиште. Да су и наше исходиште, с временом смо заборавили. Мерећи време сопственим трајањем, негде смо погубили осећај релативности који доноси спокој посебног погледа у зелено. Зелено је моје ново плаво – рекла сам објашњавајући пријатељима да простране сеоске ливаде, пачворк кукуруза, сунцокрета и пшенице могу да замене море. А тек небеска простирка изаткана срмом звезда... И тај додир првог јутарњег корака, зачињеног мирисом земље.

Једна друга и другачија особина села урезала ми се у спознају овог лета. Јер село памти. Прво су ме фасцинирали записи урезани у камен крајпуташ: „Путниче намерниче, застани...“ Путник сам у души, али је ово био позив на другачије путовање. Повела сам и своју децу. До крајпуташа, онда до сеоског „записа“ – старог храста испод кога су се житељи села од давнина договарали о свему битном, у рату и миру. Народ се и данас ту окупља у време заветине. Српским сељацима – ратницима, онима чија тела нису пронађена по многобројним бојиштима на којима смо се борили за слободу, подизани су споменици крај пута. Они жигошу сваког ко испод врзине открије њихове натписе. Властник једне од њива у близини села је на својој земљи подигао споменик свим погинулим у Првом светском рату, без обзира на то којој су војсци припадали. Управо ту, на рајачким обронцима који исписују наш хоризонт, одвијала се Колубарска битка. Недалеко на Суворору су још видљиви ровови наше војске.

На тој историјској позорници догодио се сусрет из кога градим овај „запис“ наше новије историје. Доскора пред одумирањем, село је крајем марта ове године почело да се попуњава људима. Гледали смо недељама како се једна викендица из седамдесетих, напуштена у другој половини свог трајања, реновира и припрема за нове станаре. Комшинуцу смо срели у јутарњој шетњи... Поздрав, неколико колоквијалних реченица добродошлице, ипак смо ми староседеоци. Нисмо се ни представили именима, некако су била небитна пред лепотом природе којој смо се узајамно дивили. Због осетног наречја у говору питала сам – одакле је.

– Из Сарајева, тамо сам рођена и живела... Али тамо више немам никог свог. Одем једном годишње на гроб мајке. Погодио је снајпер. Годишњица њене смрти пада ових дана, а због ове читаве ситуације са коронам први пут нисам могла да одем... Поставила сам на свом Фејсбуку статус како многи пате што ове године не иду на море, а ја јер не могу да одем на мајчин гроб... Убрзо ми се јавила наша некадашња комшинуца Сенада. Питала ме где је тачно сахрањена. Сутрадан ми је послала фотографије са гроба моје мајке на који је изашла са својом породицом... Људи су људи...

Изговорила је мирно ту кратку, једноставну истину. Иза ње је остао снажан, бритак рез судбине коју је донела са собом. Стајали смо ћутке. Требало нам је времена да се покренемо. Причу испричану између два даха, крај „записа“ понела сам са собом. Село памти и чува наше судбине. Доносим је вама у њеном суштинском значењу – будимо људи. То дугујемо својој деци, као и нека знања о крајпуташима смисла.!

Активности Министарства одбране и Војске Србије током августа

ВОЈСКА ЈЕ УЗДАНИЦА СВОМ НАРОДУ

Месец за нама обележио је низ активности и задатака чија је успешна реализација потврдила спремност институције с највећим поверењем међу грађанима Србије да – наставком модернизације, континуираном обуком, квалитетним школовањем, али и процесима чији је циљ сарадња и допринос међународној безбедности – остане вредна традиције на којој почива. Људи су највреднији ресурс Војске, више пута су истакли највиши званичници државе и потврдили да, у времену пред нама, један од најважнијих задатака остаје брига за оне који су се професионално везали за своју војску и посвећено служе отаџбини.

Приредио Владимир ВЈЕШТИЋ

Процес осавремењавања, опремања и обучавања Војске Србије наста-вљен је и у месецу за нама. У то се уверио и председник Републике Србије Александар Вучић, који је 21. августа, на Аеродрому „Пуковник-пилот Миленко Павловић” у Батајници, у пратњи министра одбране, присуствовао приказу способности дела јединица Војске Србије. Врховни командант Војске Србије изјавио је да се „могло видети колико је Војска напредовала, колико је снажнија и колико су наши војници опремљенији и обученији”.

Војска Србије непрекидно се модернизује. Наши људи се обучавају и, оно што је најважније, показујемо да су наши инжењери и конструктори у стању да прате светске трендове и да налазе најбоља решења која могу да се примене на нашој техници и технологији.

Након приказа, на коме је учествовао део јединица РВ и ПВО, Копнене војске, 72. бригаде за специјалне операције и 63. падобранске бригаде, председник Вучић честитао је министру одбране, начелнику Генералштаба и свим припадницима Војске Србије јер су „на изузетан начин приказали способности Војске”.

– Посебно бих похвалио припаднике 72. бригаде за специјалне операције, који су приказали фантастичну брзину и први, без грешке изашли из хеликоптера. Приказана је и изузетна прецизност у падобранским скоковима припадника 63. па-

добранске бригаде са новим падобранима – рекао је председник, поновивши да је „поносан на нашу војску”. Он је за октобар најавио спектакуларни приказ „свега што имамо у Ратном ваздухопловству и противваздухопловној одбрани”.

Подједнака пажња сваком делу Војске Србије

Да је процес осавремењавања и увођења нових средстава наоружања у Војску Србије непрекидан, потврдио је министар одбране Александар Вулин почетком августа у Центру за испитивање наоружања и војне опреме „Никинци”, где је присуствовао извођењу дела обуке одељења оклопног борбеног возила точкаша „лазар-3”, са извршењем бојевог гађања из новоуведене аутоматске модуларне пушке 6,5/7,62 mm, коју производи „Застава оружје”. Том приликом најавио је да ће опремање бити настављено, а да ће бити промењено „и оно што ни много богатији не могу тако лако да промене, а то је – стрељачко наоружање”.

Честитајући празник припадницима Речне флотиле, министар Вулин је, неколико дана касније, нагласио да „сваки део Војске Србије заслужује подједнаку пажњу и поштовање”.

– Речна флотила се модернизује, пренаоружава и идуће године очекујемо почетак првих великих генералних ре-

КАМЕН ТЕМЕЉАЦ НОВЕ БОЛНИЦЕ

Број оболелих од инфекције изазване вирусом Ковид-19 смањивао се како је месец одмицао. Иако се епидемиолошка ситуација поправљала из дана у дан, то ниједног тренутка није донело опуштање у поштовању мера и припреми за евентуални лошији сценарио. Председник Републике Србије Александар Вучић првог дана августа присуствовао је почетку изградње нове ковид болнице у оквиру Војног комплекса „Земун економија” на Батајничком друму и, заједно са министром одбране Александром Вулином и министром здравља Златибором Лончаром, положио камен темељац за изградњу тог објекта, који ће бити завршен до 1. децембра ове године. Неколико дана касније председница Владе Републике Србије Ана Брнабић, у пратњи истих министара, присуствовала је почетку изградње нове ковид болнице у оквиру Војног комплекса „Расина” у Крушевцу, када је захвалила припадницима Војске Србије за „непроцењив допринос борби против вируса корона”. Између ова два догађаја министар одбране Александар Вулин присуствовао је дезангажовању војне пољске болнице у Новом Пазару (и припадника Министарства одбране и Војске Србије из Дома здравља Сјеница), с обзиром на то да се епидемиолошка ситуација у тим градовима знатно поправила.

Министар одбране Александар Вулин испратио је крајем августа с Аеродрома „Константин Велики“ у Нишу 142 припадника Војске Србије, који ће наредних шест месеци бити ангажовани у мисији Уједињених нација UNIFIL у Либану

монта наших пловила – истакао је министар Вулин, који је, у пратњи команданта Копнене војске генерал-потпуковника Милосав Симовића, присуствовао свечаности поводом обележавања Дана рода речних јединица Војске Србије, уједно Дана Речне флотиле Копнене војске, у Касарни „Александар Берић“ у Новом Саду.

Министар одбране Александар Вулин и командант РВ и ПВО генерал-мајор Душко Жарковић присуствовали су 9. августа на Војном аеродрому „Пуковник-пилот Миленко Павловић“ у Батајници испитивањима рада противавионског самоходног артиљеријско-ракетног система („пасарс“) са интегрисаним ракетама „игла“, увезаног са модернизованим осматрачко-аквизицијским радаром „жирафа“. Након опита министар је рекао да је развој противавионског система „пасарс“, заједно са модернизованим радаром „жирафа“, велика ствар не само за нашу противваздухопловну одбрану већ за читаву нашу војску.

– Војска Србије непрекидно се модернизује. Наши људи се обучавају и, оно што је најважније, показујемо да су наши инжењери и конструктори у стању да прате светске трендове и да налазе најбоља решења која могу да се примене на нашој техници и технологији. Војска Србије, захваљујући таквим људима, у стању је да се опрема и наоружава много јефтиније него што би то радила да је на тржишту – рекао је министар одбране.

Поносни на младе војнике јунске класе

Техника напредује, Војска се модернизује, али најважнији ресурс су људи. Министар Вулин обишао је, са начелником штаба Команде за обуку пуковником Николом Дејановићем, 12. августа у ваљевској касарни „Војвода Жи-

ГАМА КАМЕРЕ НА ВОЈНОМЕДИЦИНСКОЈ АКАДЕМИЈИ

Министар одбране обишао је средином августа реконструисани део Института за нуклеарну медицину Војномедицинске академије који је опремљен двама најсавременијим гама камерама, уређајима за прецизну дијагностику различитих обољења, а посебно малигних болести. Према његовим речима, Војномедицинска академија је једна од наших најцењенијих здравствених институција, а „да би таква и остала, потребни су људи, али и улагање у технику“.

ПРИПАДНИЦИ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ СПАСАВАЛИ ПОВРЕЂЕНОГ ПАРАГЛАЈДЕРИСТУ

Остаће забележено да је 23. августа екипа дежурне службе трагања и спасавања Ратног ваздухопловства Војске Србије била ангажована на спасавању повређеног пароглајдериста на планини Ртањ. У акцији спасавања ангажован је хеликоптер Ми-17, са дежурним тимом у коме је, поред пилота и техничара, било и медицинско особље. Заједно са дежурним тимом полетела су и три припадника Горске службе спасавања. Хеликоптер је полетео са Војног аеродрома „Наредник-пилот Михајло Петровић“ у Нишу, где је у раним вечерњим часовима и слетео са повређеним пароглајдеристом.

НЕГОВАЊЕ ТРАДИЦИЈЕ

Упркос великом броју важних редовних активности, представници Министарства одбране и Војске Србије нису пропустили да обележе важне историјске датуме. На свечани начин, полагањем венаца, обележено је 214 година од боја на Мишару, 213 од боја на Иванковцу, 106 година од Церске битке, као и 215 година од оснивања Правитељствујушег совјета српског.

војин Мишић” војнике на добровољном служењу војног рока генерације „јун 2020”. Том приликом присуствовао је специјалистичкој обуци из предмета Средства и опрема рода пешадије.

– Као што су припадници мартовске класе на добровољном служењу војног рока задивили Србију својим огромним доприносом у борби против Ковида-19, тако нас и припадници јунске класе чине поносним. Момци и девојке из целе Србије обучавају се, уче, стичу нове вештине и многи од њих решили су да своју судбину вежу за Војску Србије и да након одслужења војног рока постају професионални војници – рекао је Вулин.

Да је Војска Србије „увек била део нашег народа, да је народ воли и поштује, а да само најбољи долазе на Војну академију”, министар одбране рекао је након обиласка кадета 145. класе те војнообразовне установе. Он је, у пратњи начелника генерал-мајора Бојана Зрнића, у Првом центру за обуку Команде за обуку, у Касарни „Аеродром” у Сомбору, 19. августа потврдио да је 2017. године на Војну академију примљено 146 кадета, а ове године 209.

– То говори да је интересовање за Војну академију велико, да ће увек тако и бити и да ће расти у оној мери у којој расте свест о томе да се у Војсци Србије тешко и марљиво ради, али да се боље живи. Сви они који су везали своју судбину за Војску Србије, за нашу земљу, треба да знају да ће се о њима водити рачуна – истакао је министар Вулин.

Након војника на добровољном служењу и кадета Војне академије, министар Вулин обишао је и полазнике 15. класе Основног курса за подофицире рода инжињерије, који реализују стационарно логоровање у 1. понтонирском батаљону Речне флотиле, на полигону „Мачвански партизански одред”, на Сави код Шапца. Том приликом потврдио је да су подофицири ослонац сваке војске, „а без доброг подофицира нема ни успешне војске ни добре обуке, ни снаге коју свака војска мора да има”.

О извиђачима и падобранцима се води рачуна

Крајем августа министар Вулин обишао је извиђаче 20. командног батаљона Друге бригаде Копнене војске, који на планини Гоч код Краљева реализују обуку у посебним условима и припаднике падобранске чете 63. падобранске бригаде у Војном комплексу „Међа”.

Том приликом потврдио је да су извиђачке јединице веома важан део Копнене војске, па се управо због тога о њима посебно води рачуна.

– Осим што имају другачије униформе и опрему, трудимо се да им обезбедимо одговарајуће стимулације да би били задовољни и мотивисани да раде заиста тежак и захтеван посао – изјавио је министар Вулин након обиласка у пратњи заменика начелника Генералштаба генерал-мајора Петра Цветковића.

Исте вечери, обилазећи падобранце, министар одбране истакао је да је 63. падобранска бригада у стању да изврши задатке било кад и било где, те да је за то заслужна

ПРИЗНАЊА ЗА ЛИЧНИ ДОПРИНОС

У Русији су у току Међународне војне игре на којима учествују и припадници наше војске, а недавно су и српски гардисти, поводом Дана победе, у тој пријатељској земљи марширали Црвеним тргом. Управо ради „личног доприноса организацији Војне параде”, министар одбране Руске Федерације генерал армије Сергеј Шојгу доделио је медаљу министру Вулину. Током августа министру одбране уручена је и Златна плакета Ваздухопловног савеза Србије „за лични допринос развоју ваздухопловног спорта у Србији”, док је у својству председника Радне групе за миграције награђен признањем „Човек међу људима” Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије. Министру Вулину уручена је и захвалница Удружења грађана „Први батаљон војне полиције Првог крајишког корпуса Војске Републике Српске”, у знак „захвалности за подршку у организацији и реализацији изложбе посвећене ратном путу те јединице, приказане у Дому Војске Србије у Београду 13. марта ове године”.

„одлука председника и врховног команданта Војске Србије Александра Вучића да се уђе у пројекте „1.500” и „1.500+”.

Војска Србије је драгоцен савезник

Осим што је узданица сопственом народу, Војска Србије је драгоцен савезник, а држава Србија „извозник безбедности”. Контингент од 142 наша припадника наредних шест месеци биће ангажован у мисији Уједињених нација UNIFIL у Либану.

Њих је крајем августа са Аеродрома „Константин Велики” у Нишу испратио министар Александар Вулин, који је том приликом рекао да су сви војници Војске Србије који учествују у мировним операцијама прошли веома захтевну обуку и ригорозно су бирали.

– Шаљемо најбоље зато што желимо да се свест о вредности и квалитету српског војника и српске војске прошири где год да смо. Ми смо некада морали да тражимо помоћ за одржавање мира, данас смо ми ти који дајемо другима мир и који другима обезбеђујемо стабилност. Војска Србије је савезник мира и свакога ко жели мир.

Генерал Мојсиловић с руским колегом Герасимовим

Током посете Руској Федерацији начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић сусрео се 24. августа са начелником Генералштаба Оружаних снага Руске Федерације генералом армије Валеријем Васиљевичем Герасимовим. Том приликом захвалио му је на свеобухватној подршци коју Руска Федерација пружа Републици Србији у очувању суверенитета и територијалног интегритета, као и помоћи Оружаних снага Руске Федерације нашој земљи у сузбијању ширења вирусне инфекције Ковид-19 у априлу и мају ове године. Такође су разговарали о актуелној политичко-безбедносној ситуацији у свету и региону, с посебним освртом на ситуацију на Косову и Метохији, могућностима за унапређење билатералне војне сарадње. |

Шесте међународне војне игре

ЗЛАТО И БРОНЗА ЗА СРПСКЕ ВОЗАЧЕ

Боје српске заставе на овогодишњој „војној олимпијади” бране припадници Војске Србије у три дисциплине – „Тенковском биатлону”, „Војном релију” и „Снајперској граници”. Прве две одржавају се у Руској Федерацији, а трећа у Републици Белорусији. Коначни резултати за већину дисциплина биће познати на дан затварања игара, 5. септембра, али већ сада је очигледно да су српски тенкисти, возачи и снајперисти, у жестокој конкуренцији, достојно представили Војску Србије и нашу земљу. Возачи Војске Србије освојили су злато у индивидуалној трци и бронзу у екипној трци „тигром” са бојевим гађањем, која представља главни догађај у дисциплини „Војни рели”.

Пише Оливера ИКОДИНОВИЋ

Шесте међународне војне игре, на којима традиционално учествују и припадници Војске Србије, ове године су први пут организоване истовремено са Војнотехничким форумом „Армија 2020”, највећом изложбом оружја и војне технике у свету, а руски новинари су ова два догађаја, која се одржавају у жеку пандемије вируса корона, назвали главним догађајем лета.

Прво место у индивидуалној трци

Пред затварање септембарског броја „Одбране” из Русије преносимо вест да су возачи Војске Србије освојили бронзу у екипној трци „тигром” са бојевим гађањем, која представља главни догађај у дисциплини „Војни рели”. Прво место заузела је Русија, а друго су поделили Белорусија и Узбекистан.

Возачи су имали четири трке: индивидуална, трка са провером ватре-

МИНИСТАР ВУЛИН НА ЗАТВАРАЊУ ВОЈНИХ ИГАРА У РУСИЈИ

Свечаној церемонији затварања Међународних војних игара требало би да присуствује и министар одбране Србије Александар Вулин. Министар Вулин ће, како сазнајемо, 4. септембра учествовати на састанку министара одбране држава чланица ССС, ОДКБ и ЗНД, а дан касније ће као специјални гост министра Сергеја Шојгуа присуствовати затварању војних игара.

Српске тенкисте је на полигону „Алабино“ обишао и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић, који је са делегацијом Војске Србије присуствовао отварању форума „Армија“ и Међународних војних игара

СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ

Свечана церемонија отварања овогодишњих Међународних војних игара одржана је 23. августа у војном парку „Патриот“ недалеко од Москве, где се вијорила и српска тробојка. Традиционално, госте је у видео-обраћању поздравио председник Русије и врховни командант Оружаних снага РФ Владимир Путин, а министар одбране Сергеј Шојгу и званично је објавио „игре отвореним“. Путин је истакао да је најважније што „војне игре доприносе јачању мира и међусобном разумевању између држава и народа“ и што много значе у изградњи поверења у области безбедности и војнотехничке сарадње. Генерал армије Сергеј Шојгу пожељео је успех свим тимовима на овогодишњим играма и у шали је додао: „Од другог места – сва места су ваша“. По правилу, највећи број победа и рекорда у различитим војним дисциплинама заиста и постижу припадници Оружаних снага РФ. То не чуди, јер на Међународне војне игре долазе само најбољи, након строге селекције и претходних победа на националним такмичењима које се организују широм Русије.

не оспособљености, трка с претицањем и екипна трка. Трке се изводе у различитим теренским условима, на релацијама од 150 до 250 километара. Пред старт трке такмичари добијају маршруту учитану у навигационе уређаје које користе Оружане снаге Руске Федерације, а преко којих судије прате детаље трке и брзину кретања возила.

Поред мерења укупног времена потребног за савладавање стазе, негативно је бодовано свако одступање од задате руте и свако прекорачење брзине.

Током „Војног релија“ коришћена су руска војна возила 4×4 ГАЗ-2330 „тигар“ и неборбена возила у категоријама 4×4 и 6×6 „камаз“ и „урал“.

У прве три етапе такмичења српски возачи су низали успехе, а посебно се истакла посада у којој су десетар Милош Четровић и старији водник Горан Ђокић освојила прво место у индивидуалној трци „Војног релија“, остваривши најбољи резултат у конкуренцији осам посада у категорији возила формуле погона 6×6.

Ово је друго учешће војних возача на такмичењу „Војни рели“, на крају

њем истоку Русије, у Републици Тува, а претходно су такође освојили треће место.

Снајперисти и тенкисти

Снајперисти Војске Србије, који се надмећу у Белорусији, такмичење завршавају 5. септембра.

У наставку их очекује екипно такмичење свих земаља учесница, међу којима су Русија, Јерменија, Белорусија, Вијетнам, Катар, Таџикистан и Узбекистан.

За снајперисте Војске Србије ово је треће по реду учешће на такмичењу „Снајперска граница“ у Белорусији, у оквиру Међународних војних игара под покровитељством Руске Федерације.

Тенкисти Војске Србије завршили су прву фазу такмичења – индивидуалне трке и обезбедили су пласман у полуфинале, где их очекује тзв. полуфинална штафета. За прекаљене српске тенкисте ово је седмо учешће у најатрактивнијој и најпопуларнијој дисциплини војних игара „Тенковском биатлону“, на којој су најбоље резултате остварили 2015. године, када су заузели треће место.

Ове године на војном полигону „Алабино” крај Москве у „Тенковском биатлону” учествује 16 земаља, подељених у две дивизије од по осам екипа. Међу земљама учесницама су и тенковске силе попут Русије, Кине, Белорусије.

„Тенковски биатлон” састоји се из три фазе: индивидуалне трке, полуфиналне штафетне трке и финалне штафетне трке, а за титулу победника у финалу ће се надметати четири најбоље екипе.

Такмичење подразумева савлађивање полигона, на којем посаде тенкова имају задатак да за што краће време пређу стазу дужине око четири километра, савладају препреке и погоде циљеве из тенковског топа, спрегнутог и противавионског митраљеза.

Србија и Азербејџан возе на тенковима руске војске Т-72Б3, тешким 46 тона, док су Белорусија и Кина традиционално допремили своју технику. Белоруси се такмиче на модернизованим тенковима Т-72, док су Кинези довели четири тенка „тајп-96”, који иначе представљају главне борбене тенкове Народнослободилачке војске Кине.

Висок ниво обучености

У Србији су још од фебруара почеле активности на избору и селекцији људства, а потом су на војним полигонима уследиле и припреме за велико такмичење.

– Припреме за Међународне војне игре 2020. отпочеле су благовремено и биле су свеобухватне. У састав екипа ушли су најспособљенији припадници у својим специјалностима, чиме је обезбеђен висок ниво обучености и квалитет екипа. Као и сваке године, припадници наших екипа даће све од себе како би достојно представили Војску Србије и своју земљу. За наше тенкисте, снајперисте и возаче ово је прилика да се упознају са руским наоружањем и војном опремом, са новитетима и да виде који су то правци развоја, као и да покушају да у што краћем времену овладају руковањем тих средстава – рекао је пу-

ковник Саво Вучковић, шеф делегације Војске Србије на Међународним војним играма.

Обећавамо добру борбу

Српске тенкисте је на полигону „Алабино” обишао и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић, који је са делегацијом Војске Србије присуствовао отварању форума „Армија” и Међународних војних игара.

Генерал је тенкистима Војске Србије пружио подршку уочи прве трке биатлона и поручио им да на предстојећем такмичењу пруже свој максимум.

„МАРШ НА ДРИНУ” ЗА СРПСКОГ ГЕНЕРАЛА

Начелнику Генералштаба Војске Србије генералу Милану Мојсиловићу приређена је топла добродошлица на полигону „Алабино” недалеко од Москве. Наиме, представници руског Министарства одбране у изложбеном центру „Дом пријатељства” поздравили су преко разгласа долазак српског генерала и српске делегације, а затим су чланови Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички”, по жељи домаћина и на одушевљење свих присутних, извели песму „Ово је Србија” и композицију „Марш на Дрину”.

– Није велика штета или велика неправда ако се изгуби од бољих, али је велика штета да у тој борби не дамо све од себе. У сваком случају, наше учешће на Међународним војним играма није прво. Ми знамо шта треба да радимо. Испред и око нас су много јачи по питању способности у оклопно-механизованим саставима и јединицама, али и Србија заиста има чиме да се поноси, има шта да покаже, а у крајњој мери може да се нада и финалу – истакао је генерал Мојсиловић.

Начелник Генералштаба Војске Србије напоменуо је да су скоро све јединице и сви тимови који учествују на Међународним војним играма имали проблема због пандемије вируса корона и да су се сви борили на два колосека, а један од њих је, како је рекао, достићи одређен ниво способности зарад учешћа на овим активностима.

– Ја се заиста наддам да ће ови момци који су овде дати све од себе, а сам успех по питању пласмана и награда неће зависити само од нас, него и других. Ми обећавамо добру борбу – нагласио је генерал Мојсиловић.

Начелник Генералштаба је од српских тенкиста добио на поклон и мајицу са грбом Србије и ћириличним

натписом: „Војска Србије. Тенковски биатлон”.

Полигони у пет земаља, за 30 дисциплина и 156 екипа

Овогодишње игре одржавају се од 23. августа до 5. септембра. Војске разних земаља одмеравају снаге на 23 војна полигона, у пет земаља – Русији, Белорусији, Азербејџану, Јерменији и Узбекистану. Учествује 156 екипа из 32 земље, са три континента – Европе, Африке и Азије. Међу њима је и шест „новајлија”: Авганистан, Катар, Гвинеја, Намибија, Палестина и Екваторијална Гвинеја.

Такмичење се у чак 24 дисциплине одвија у различитим регионима Русије, а преосталих шест у другим земљама домаћинима.

Укупно учествује више од 4.000 војника, а руска репрезентација је једина која се такмичи у свих 30 дисциплина, од „Верног друга”, преко „Десантног вода” до „Авиадартса”.

Војне игре су на први поглед искључиво војни догађај, али сви који су пратили ову велику манифестацију потврдиће да то није тако. У суштини, оне доприносе и успостављању контаката између војски, јачању сарадње, али и представљању националне културе.

Србија у Дому пријатељства

На полигону „Алабино”, где се одржава „Тенковски биатлон”, налази се и „Дом пријатељства”, у којем земље учеснице представљају своју националну културу, историју, традицију и обичаје. То је и место где се воде неформални разговори, организују фестивали и дружења.

На Фестивалу националне културе „Пријатељство без граница”, пратећој манифестацији Међународних војних игара у Русији, сваког дана у различите програмске тачке фестивала укључени су чланови хора, део Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички” и играчи КУД „Димитрије Котуровић”, који представљају Министарство одбране и Србију на овој престижној међународној манифестацији.

Док су српски тенкисти отворили „Тенковски биатлон”, наши представници на фестивалу имали су част да први добију целодневно представљање културне традиције своје земље у „Дому пријатељства”, а због успешног наступа награђени су бурним овацијама.

На истом месту традиционално је отворен и штанд Србије, који је међу најпосећенијим, а пажњу привлаче филмови у продукцији ВФЦ „Застава филм”, књиге у издању Медија центра „Одбрана” и прикази војничких униформи српске војске и народне ношње, у којима се свакодневно појављују чланови из КУД „Димитрије Котуровић”.

Све то не изненађује, јер су припадници Војске Србије већ одавно побрали симпатије руске публике, који често и са трибина бодре наше представнике.

„Сви су нам овде пријатељи, али само су нам Срби браћа”, рекао је за „Одбрану” један Рус, ватрени навијач српских тенкиста.

Војне игре свакако доносе пуно емоција, тензија, преокрета, изненађења и адреналина, али мотивисаност у жеља за победом ниједног тренутка не напушта ниједну екипу. Овај догађај сваке године уживо прати и преко милион људи.!

**70 година рада ТРЗ Крагујевац,
потпуковник Расим Цириковић, директор**

БЕЗ ПРАВА НА РУТИНУ

Пише Мира ШВЕДИЋ

Са Војском Србије и Министарством одбране успешно сарађујемо. Ремонтвана убојна средства у потпуности задовољавају захтеве квалитета као новопроизведена, а значајан је и однос цене старо-ново. Кад је у питању ракета, војска добија две ракете у односу на цену једне новопроизведене, а кад је реч о класичној муницији, добија три гранате или метка у односу на цену једног новопроизведеног. И тај однос 1 : 2 или 1 : 3 јесте додатна корист за систем одбране.

Технички ремонтни завод „Ђурђе Димитријевић-Ђура” Крагујевац, јединствена установа у земљи која се бави одржавањем и ремонтом убојних средстава (УБС), у септембру слави седам деценија постојања. Била би то још једна јубиларна годишњица, прича о развоју и резултатима рада генерација запослених, да у историјат завода није уписана црним словима трагедија која се десила пре три године. Тог 28. фебруара 2017. страдала су четири припадника Завода, а њих 27 задобило је тешке телесне повреде. Том приликом причињена је и велика материјална штета, а рад у установи као да је замро.

Нову енергију и додатни елан донео је почетком 2019. нови директор потпуковник Расим Цириковић, инжењер, дотадашњи начелник Одсека за убојна средства и погонска горива у Управи за логистику (Ј-4) ГШ ВС и експерт за уклањање неексплодираних убојних средстава. Он је искористио своје знање, искуство, познанства и уложио велику енергију да покрене замајак даљег развоја. Недавно пуштање у погон две нове радионице (25. септембар 2019) у присуству министра одбране Александра Вулина, високог представника НАТО Агенције за подршку и набавке Данијела Дорингтона, војних изасланика и представника Министарства одбране и Војске Србије, показатељ је да су прошли дани неизвесности у Заводу. Отварање нових врата у будућност постепено залечује ране.

Са директором ТРЗ разговарали смо о томе како та установа послује данас и о њеној будућности.

– Много смо добили отварањем две нове радионице, површине око 1.000 m². Прва радионица, за одржавање, генерални ремонт и модернизацију УДС, подигнута је управо на месту где су страдала четворица припадника Завода. Други погон је радионица за извлачење експлозивног пуњења из кошуљице бојевих глава и пројектила, површине око 200m², којом заокружујемо технолошки поступак делаборације свих УДС до елемената секундарне сировине. Укупно, то су инвестиције од око 2.740.000 евра. Већи погон је финансирала држава уложивши око 1.700.000 евра, а ми смо за те намене определили око 250.000 евра наших средстава и практично комплетирали ту радионицу.

Треба истаћи да је процесна опрема у обе радионице произведена у ТРЗ Крагујевац и дело је наших конструктора и инжењера. Опрема је тестирана и по отварању радионица започели смо процес делаборације вишкова УДС – оних које су Војска и Министарство прогласили непреспективним, непоузданим, небезбедним за даље чување и намену. Ми их делаборишемо да самог елемента секундарне сировине.

Да прецизирамо, то је наставак пројекта уништавање вишкова муниције у Србији који се спроводи у сарадњи са НАТО агенцијом – NSPA од 2016. године.

– Управо тако. НАТО Агенција за набавке и подршку – NSPA практично је финансијер процеса делаборације. Пројекат је текао до 28. фебруара 2017, до црног дана у ТРЗ, кад је комплетан процес стао и стајао све до октобра 2019. године. Једноставно нисмо могли да радимо јер нисмо имали валидне погоне. Када је почела изградња нових погона, у њих смо инсталирали заштитну опрему, која је позната и призната у свету. Тако је у *ојасним њојонама* инсталиран савремени противпожарни систем за гашење хипотетичких пожара водом – Спринклер систем. То је изузетно сложен систем који реагује на дим и на ватру, али само тамо где постоји проблем. Не потапа се водом цео погон, већ циљано, само место где се појавио пожар.

Током изградње нових објеката зановљена је и инфраструктура Завода. Поред Спринклер система, у старим погонима увели смо видео-надзор и *џамејну собу*, у којој главни пословођа контролише не само спровођења мера безбедности при раду него и поступање радника по технологији. Он може, у сваком погону, у сваком боксу, путем камере да види да ли се запослени придржавају прописане технологије. У Заводу не може ништа да се уради без прописане технологије и без мог наређења. Уколико дође до одступања, главни пословођа алармира и сходно томе предузимамо одговарајуће мере.

Зановљена је и хидрантска мрежа. У претходном периоду, посебно лети, град Крагујевац није имао довољ-

но воде да пропусти кроз мрежу за Завод, па смо искористили погодност природног окружења да нашу воду, воду реке Ждраљице, користимо за хидрантску мрежу, а њу данас употребљава око 80% *ојасних њојона*. Наравно, та вода се пречишћава – филтрира, хлорише и редовно се шаљу узорци на анализу.

Да ли је пројектом NSPA финансирано и опремање Завода?

– Помогли су нам и у томе. Данас у Заводу имамо изузетно противпожарно возило марке MAN TGM 18.250, санитарска возила, а добрим делом су финансирани и завршетак противпожарног система, који је велика инвестиција. Из фондова агенције NSPA са 99% финансиран је и погон за извлачење експлозивних пуњења из кошуљица убојних средстава, али под једним условом – да се поштују еколошки стандарди. После пуштања погона у рад њихови стручњаци су више пута долазили да контролишу да ли се тог услова придржавамо. Похвално су оценили наш рад, истичући да смо направили изузетно добру процесну опрему и како без икаквих проблема из било којих убојних средстава потпуно безбедно извлачимо експлозивно пуњење.

На првом месту је безбедност радника и плата. Ко год ме пита шта ми је приоритет, кажем да имам само две мисије – да сачувам људе и да обезбедим стабилно финансирање. За сада у томе успевам.

У експлозији 2017. године уништена је и Лабораторија за испитивање хемијске стабилности барута и ракетних горива. Да ли је обновљена?

– Лабораторија за испитивање хемијске стабилности барута и ракетних горива била је прави драгуљ, не само за нашу војску, Министарство одбране него и за међународно окружење. У њу су најпре долазиле све стране делегације које би

посетиле Завод. Имала је најсавременије уређаје за испитивање хемијске стабилности барута и ракетног горива, не само по нашим стандардима одбране већ и по међународном STANAG-у. Уништена је у ванредном догађају, јер се налазила у рејону *ојасних њојона* и непосредној близини места где се десила експлозија. Ми и данас пратимо хемијске процесе, јер они морају непрекидно да се прате, али то, нажалост, радимо у привременом простору. Окупили смо врсне стручњаке, хемичаре, технологе, набавили доста нове опреме. Имали смо и велику донацију Швајцарске, која нам је у оквиру пројекта NSPA донирала око пола милиона евра како бисмо купили још бољи и савременији уређај, микрокалориметар TAM IV TA INSTRUMENTST. Топлотна активност барута прати се помоћу микрокалориметра, посебно дизајнираног уређаја такве осетљивости да може регистровати интензитет термалних промена на барутима током испитивања. Микрокалориметрија представља савремену методу која је у целом свету прихваћена као главна метода за процену стања барута и могућности његовог даљег безбедног складиштења.

Предстоји нам изградња нове лабораторије и то у тзв. неопасном делу. Влада Србије одобрила је за те намене око 50 милиона динара и процењујемо да ћемо, уз наша фи-

У паметној соби

Гасни хроматограф

Завод је војнодоходовна установа која ради по принципу стицања и расподеле добити. Нисмо директни корисник буџета, већ индиректни. Индиректни смо кад уговарамо послове са Генералштабом, евентуално са ВТИ, а све остало је ствар тржишта и зараде на њему.

Делаборисане касетне бомбице

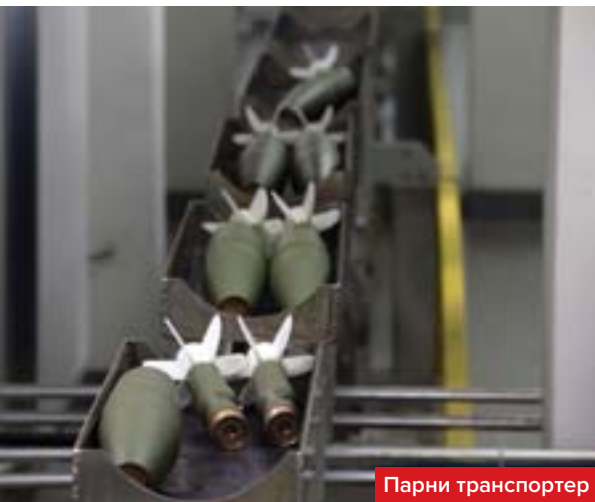
Припремљени узорци барута за испитивање

Нова радионица за извлачење експлозивних материја

Централни резервоар са водом за снабдевање Спринклер система

Парни транспортер

Обилазак нове радионице за генерални ремонт, одржавање и модернизацију УБС

Објект старе пиротехнике у „Застави“

нансијска средства, моћи до краја године да саградимо и ту нову лабораторију.

Завод има своју колекцију барута и ракетног горива, али је постојала идентична контролна колекција у Сасовићима код Тивта. Да ли она још увек постоји?

– Не постоји. По захтеву надлежних из Републике Црне Горе у мају прошле године морали смо да предислоцирамо комплетну колекцију у наш завод, што смо по налогу нашег министра и учинили за недељу дана. И као епilog, данас Војска, односно МО, има само једну колекцију за праћење стања барута и горива и комплетан мониторинг. А зашто нам је била важна та лабораторија у Сасовићима? Јер су се због медитеранске климе тамо најпре уочавали знаци нестабилности барута и ракетних горива.

Много тога се променило у раду Завода у протеклом периоду и увек је његова делатност проширивана. Шта се сада ради, а није рађено пре 20–30 година?

– Завод се до пре пет година искључиво бавио ремонтом класичне муниције до артиљеријских граната калибра 155 mm. Наравно, у то је улазила и противавионска муниција 20, 30, 40 mm. Међутим, у односу на потребе Војске и система, поготово кад је у питању процесуирање вишкова и решавање акутних проблема у складиштима УДС, у смислу оптимизације, морали смо да правимо нове технологије и за ремонт средстава из надлежности вида РВ и ПВО. Тако да данас не постоји ниједна ракета, никаква муниција коју не можемо успешно да делаборишемо и освојимо генерални ремонт. Ту је наравно ремонт ракета *куб* и *нева* и генерални ремонт авио-бомби ФАБ 100, ФАБ 250. Делатност смо проширили и на ракетни програм – ремонт невођених артиљеријских ракета 122/128 mm *ираг-оіањ*, 128 mm *иламен-А*, ракета за противоклопну борбу РБР 64 mm *зоља*. У наредном периоду радићемо верификациона испитивања и ремонт ра-

Технички ремонтни завод Крагујевац формиран је 26. септембра 1950. као Војна радионица бр. 515, намењена за одржавање и ремонт убојних средстава, која је касније прерасла у ТРЗ Крагујевац. До 1972. је постојао на две локације – на просторима данашње фабрике „Застава-оружје” и на потезу Доња Сабанта, да би те године био пресељен на ту другу локацију, удаљену од Крагујевца седам километра. Стручњаци би рекли да се налази у идеалним условима за делатност којој је намењен, јер осим удаљености од града, природне валовитости терена, његов радни круг описују и три потока – Ждраљица, Медна и Варда Кики. Од 1972. године послује као војнодоходовна установа, која је данас потчињена Управи за одбрамбене технологије СМР МО.

кета в–з 128 mm *муња*. За нас је посебно значајна припрема технологије за делаборацију касетне муниције, за шта нам је требало много енергије и труда.

У Заводу се током ремонта спроводи и модернизација и од старих праве нова средства. Помените нека.

– Много је примера где у процесу делаборације, прописивањем технологије и технолошког поступка, технологи дођу до много бољег решења. У нашим погонима ради се ремонт невођених ракета 122/128 mm *ираг-оіањ* и током делаборације дошли смо на идеју како да их иновирамо, зановимо. Направили смо једноставнију и ефикаснију припалу, коју смо успели да стандардизујемо. То није обичан процес, јер је за акта стандардизације потребно време – од преднацрта, нацрта, коначног текста, СОРС-а, конструкционе документације. Пример је и ремонт муниције 130 mm за топ М46 (с). Морали смо да радимо потпуну делаборацију тих граната због акутног проблема који се уочавао у претходном периоду. У тој гранати био је искључиво ТНТ, који смо у поновној лабораторији заменили са много јачим експлозивним материјама на бази хексогена са алуминијумом. Бенефит нових експлозивних материја огледа се у томе што је знатно повећан радијус убојног дејства и ефикасност гранате на циљу у односу на претходни модел 130 mm М79.

Поменули сте као новину и делаборацију касетне муниције. Тај посао вам је сигурно познат јер сте до доласка у Завод радили као стручњак за уништавање неексплодираних УДС, па и касетних бомби.

– Касетна муниција је сама по себи изузетно ризична и опасна не само због њене крајње намене већ због конструкције, начина контроле и праћења пиропатрона, начина вађења пиропатрона, уређаја безбедности који постоје унутар ње. И наравно, све то радимо да бисмо дошли до саме касетне бомбице, односно делаборисали је. Од касетне бомбе добијамо секундарне сировине, које постају наш производ за продају.

Некад је Завод упошљавао 95 одсто капацитета за потребе система одбране. Тај проценат се с временом смањивао. Како је данас?

– Што се тиче наших капацитета и броја људи, данас је око 35 одсто капацитета опредељено за Војску. Са Војском и Министарством одбране успешно сарађујемо јер заменом виталних муницијских елемената и технологијом коју овде радимо од старе муниције правимо нову. Ремонтована УДС у потпуности задовољавају захтеве прописа о квалитету производа као новопроизведена, а значајан је и однос цена старо-ново. Кад је у питању ракета, Војска добија две ракете у односу на цену једне новопроизведене, а кад је реч о класичној муницији, добија три гранате

Наши клијенти су познати. То су предузећа Одбрамбене индустрије Србије (ОИС), а најчешће „Југоимпорт – СДПР”. У свету смо познати по изради процесне опреме – уговарамо, производимо је и испоручујемо земљама у иностранству.

или метка у односу на цену једног новопроизведеног. И тај однос 1 : 2 или 1 : 3 је додатна корист за систем одбране.

За пословање Завода од великог значаја је што део слободних капацитета упошљава на тржишту пре свега кроз трансфер технологија трећим земљама?

– Ми смо војнодоходовна установа и трудимо се да себи обезбедимо егзистенцију, сигурно финансирање, односно сигурну плату. Наши клијенти су познати. То су предузећа Одбрамбене индустрије Србије (ОИС), а најчешће „Југоимпорт – СДПР“. У свему смо познати по изради процесне опреме – уговарамо, производимо је и испоручујемо земљама у иностранству. Конкретно, за Алжир завршавамо пројект А-400, који је практично фабрика, а у којој ће сва опрема за производњу, лабораторију и делаборацију бити произведена у Заводу и испоручена. Процењујемо да ћемо до краја године завршити и тај пројекат.

Да ли посао проналазите и у комерцијалним пословима на домаћем тржишту?

– Имамо изузетно добре капацитете по питању израде сандука од дрвета, окова за сандуке и данас уговарамо и испоручујемо сандуке и окове за „Крушик“ и „Трајал“. Ове године имамо изузетно добар уговор са „Трајалом“ на неких 5.000 сандука. И не само то. Практично, радимо све што Војска тражи по питању било каквог сандука – за пешадијско наоружање, за потребе ваздухопловства. Радили смо специјалне сандуке за паковање радарске главе за самонавођење (РГС) ракета куб-М.

Имамо јако добре столарске капацитете, а виртуози у тој причи су инжењери који све то нацртају и ураде документацију, по којој се производи амбалажа. Поред тога, имамо савремене машине за бризгање било каквих предмета од пластике, а алате правимо сами у нашем одељењу за конструкцију и технологију израде алата и уређаја.

Очекивано је да се мерама безбедности и здравља на раду у Заводу придаје велики значај. Ипак, како кажете, не постоји стопостотна заштита, него прихватљив ниво ризика. Шта то значи?

– Технолошким поступком прописују се све мере безбедности при раду и хипотетички све оно што би могло да се догоди. Међутим, не постоји механизам који гарантује потпуну безбедност при извођењу оваквих сложених технолошких операција. Све што радимо, радимо да тај ризик сведемо у прихватљиве границе. Настојимо у потпуности да га елиминишемо, међутим, то није могуће у овој области. Али гледајући међународне класе опасности, ми не радимо са класом 3, 5, 9, већ са класом 1, која је широм света препозната као потенцијални проблем, не само са аспекта производње, лабораторије и делаборације него и због

складиштења и чувања. Поменути *йаметина соба* постоји да запослени радник, лице које спроводи технолошки поступак, зна да га пословођа праги, надгледа и контролише сложену технолошку операцију, али не зна у које време.

Да ли се у већини случајева несреће дешавају због људских грешака и непоштовања прописане процедуре?

– Тако је. Технологија нам указује на поступност при било ком процесу у Заводу, а највећи проблем у овом послу је кад нешто постане рутина. Да запослени не би дошли у фазу засићења, ми их уназад две године циклично ротирамо, све у зависности од технолошких операција, од погона где раде. Тим ротирањем људе обучавамо за више послова и свако ко уђе у опасне погоне обучен је за сваку технолошку операцију.

Да ли је и данас кадар највећи проблем, јер једном инжењеру или технологу треба више година да би постао самосталан у раду?

– Време стварања врсног инжењера је процес који траје. Како сада тај кадар потражујемо и запошљавамо? Град Крагујевац има Факултет инжењеријских наука, који изузетно добро сарађује са Војном академијом и сваке године по десетак студената долази код нас на праксу. Углавном су то студенти који су се на трећој години определили за Војни модул. Тако смо у последње три године примили четири инжењера. Осим тога, захваљујући стипендијама које додељује Министарство одбране,

за три-четири године код нас ће доћи још три инжењера. До кадра најчешће долазимо путем јавног конкурса, али је то дугачак процес. Мој став је да треба да дођу млади људи, јер Завод у наредних неколико година мора да изгради кадар који ће установу водити наредних 20–30 година.

Предстоји обележавање 70 година рада Завода. Ове године јубилеј ће бити прослављен скромно због епидемије короне. Како у сложеним условима опстати и позитивно пословати?

– Завод је војнодоходовна установа која ради по принципу стицања и расподеле добити. Нисмо директни корисник буџета, већ индиректни. Индиректни смо кад уговарамо послове са Генералштабом, евентуално са ВТИ, а све остало је ствар тржишта и зараде на њему. Треба нам неких четири и по милиона евра за плате. Треба зарадити за порезе, доприносе, за воду, струју, моторна возила, одржавање. Све то кошта, али идемо корак по корак. На првом месту ми је безбедност радника и плате. Ко год ми пита шта ми је приоритет, кажем да имам само две мисије – да сачувам људе и да обезбедим стабилно финансирање. За сада у томе успевам. |

Фото: Срђан Хајстер

Школовање војних пилота

ГОСПОДАРИ НЕБА

Пише Душан ГЛИШИЋ

Фото: Горан Станковић, Страхиња Петковић и Предраг Вучковић

Извршавајући задатке за које су се школовали, самостално или у формацијама, дању и ноћу, у сложеним временским условима, пилоти борбених авиона и хеликоптера плове међу облацима, притом изводе и веома захтевне маневре, различитог нивоа сложености и ризика, испитујући крајње могућности летелице, али и сопствене. Иако летач не може да буде свако ко то сања, када се жеље, упорност, страсти и мотивација покlope са захтеваним психофизичким предиспозицијама и завидним нивоом когнитивних способности, врата Војне академије за путовање ка звездама и остварењу снова су отворена. И док једриличари, змајари, падобранци па и пилоти цивилне авијације небеским плаветнилом само плове, пилоти борбених ваздухоплова небом господаре.

Пут ка звездама, најпре у дејим сновима и маштањима, а затим и у стварности, током школовања за пилота борбеног авиона или хеликоптера поплочан је немалим бројем препрека, изазова и тешкоћа. На неке је, упорним радом, непрекидним учењем и вежбањем, истрајношћу, борбеношћу могуће утицати, а на неке није. Јер да би кандидат за пилота то заиста и постао, да би после петогодишњег, понекад и исцрпљујућег теоријског и практичног образовања на студијском програму Војно ваздухопловство на Војној академији, најзад добио пилотски знак и као професионални летач сео у кокпит борбене летелице, поред велике жеље и високе мотивације, потребно је поседовање специфичних психофизичких и карактерних особина, које војне пилоте одликују у односу на све остале љубитеље висина. Иако је данас све више оних који уживају у пловидби међу облацима, процењује се да способности за пилота борбеног авиона поседује свега неколико процената, можда два или три одсто светске популације.

Док једриличари, змајари, падобранци па и пилоти цивилне авијације небеским плаветнилом само плове, пилоти борбених ваздухоплова небом господаре. Пилоти борбених ваздухоплова, извршавајући задатке за које су се школовали, самостално или борбеним формацијама, дању и ноћу, понекад и у врло лошим временским условима, плове међу облацима, притом изводе и веома за-

хтевне маневре, различитог нивоа сложености и ризика. Зато пилот борбеног авиона ипак не може да буде свако ко то жели. А када се жеље, упорност, страсти и мотивација поклопе са захтеваним психофизичким предиспозицијама и завидним нивоом когнитивних способности, врата Војне академије за путовање ка звездама и остварењу снова су отворена.

ФИЛТЕРИ ИЗДРЖЉИВОСТИ

Да школовање пилота носи низ специфичности и изазова у односу на друге студијске програме, сведочи пуковник доц. др Славиша Влачић, начелник Катедре војног ваздухопловства Војне академије и стални сарадник нашег листа.

– Изазови почињу већ након првог, класичног пријемног испита, на којем будући пилоти морају да покажу захтевани ниво знања из математике и одговарајући ниво физичке способности. Након тога следе здравствени прегледи у трајању од седам дана, који се обављају на Ваздухопловномедицинском институту у Београду. Здравствени критеријуми за пилоте борбених летелица веома су високи и усклађени су са стандардима који важе и у другим, водећим војним ваздухопловствима. Здравствено способни кандидати затим приступају падобранској обуци, која је још један филтер издржљивости, способности и мотивације младих људи да буду војни пилоти.

Последњу фазу селекције представља селективно летење, где се током августа сваке године обавља процена летачке подобности пријављених кандидата. Процена се врши у ваздуху, на лаким клипним авионима *ујива-75* и реализују је искусни наставници летења. Тек по савладавању и ове, последње препреке, кандидати добијају статус кадета и започињу школовање за војне пилоте – каже пуковник Влачић и додаје да се прва фаза школовања одвија у учионицама, кабинетима и на полигонима Војне академије, где се будући пилоти, попут њихових колега с других студијских програма, припремају за официрске дужности, али и почетак озбиљне и захтевне летачке обуке.

У ту сврху, током протеклих неколико година, на Војној академији начињен је велики искорак у смислу осавремењавања наставног процеса и наставне базе. Премда у тој фази кадети још не лете, доступност савремене ваздухопловне литературе и коришћење тренажера летења и најновијих интерактивних и других наменских софтвера кадетима пружа јасну слику о циљу њиховог школовања и усмерености ка летачком позиву.

– У наставни процес укључени су искусни наставници летења, који су већи део каријере провели у летачким јединицама, чиме се на ефикасан начин повезују теоретска и практична, примењива знања. Такође, предмети из студијског програма су у великој мери компатибилни са називом и садржајима предмета дефинисаних међународ-

ним стандардима за школовање пилота, чиме се већ на старту школовања будући пилоти привикавају на шире ваздухопловно окружење и прилагођавају учешћу у ваздушном саобраћају и на међународном нивоу. Наравно, ти предмети не умањују значај изучавања специфичних војних предмета, неопходних у формирању основних знања и вештина будућих војних пилота – подвлачи пуковник Влацић.

ПРЕСУДНО СЕЛЕКТИВНО ЛЕТЕЊЕ

О томе ко може да буде војни пилот, након положеног пријемног испита за упис у Војну академију и ригорозних медицинских прегледа, коначно одлучују наставници летења, професионални пилоти борбених авиона и хеликоптера. Командант 252. школско-тренажне авијацијске ескадриле у 204. ваздухопловној бригади потпуковник Бошко Шербеџија истиче да наставници, током тог првог и за све кандидате најважнијег, пресудног и непоновљивог селективног летења, поред осталог, процењују интелектуалне, емоционалне, моторичке и друге способности кандидата за пилоте. И поред разумљиве жеље да изађу у сусрет девојкама и младићима који сањају о управљању борбеним ваздухопловима, остају тврда срца и бескомпромисних захтева.

– Тако мора да буде – каже потпуковник Шербеџија, додајући да селективно летење представља завршну фазу у избору кандидата за студијски програм Војно ваздухопловство на Војној академији. – Током тог дела селекције кандидата добија се комплетна слика о његовој ефикасности у разним виртуелним, или реалним, летачки стресним ситуацијама. Селективно летење је круна свестране и свеобухватне селекције, током које се процењују радне и интелектуалне способности кандидата (припрема за летење, редовни и ванредни поступци, схватање и памћење летачких задатака, визуелна оријентација, одређивање положаја ваздухоплова по инструментима, правилност у извођењу

АКРЕДИТОВАНО ОБРАЗОВАЊЕ ПИЛОТА

Школовање и обучавање пилота борбених ваздухоплова на територији Србије има традицију дугу један век. Током тог периода њихово образовање и оспособљавање одвијало се кроз различите институционалне форме у центрима, училиштима, академијама.

Данас се образовање војних летача одвија на Војној академији Универзитета у Београду, на студијском програму Војно ваздухопловство. Практична обука изводи се ослонцем и у сарадњи са летачким јединицама РВ и ПВО. То је уједно и једини акредитовани студијски програм за школовање пилота у Републици Србији на једној високошколској установи. По завршетку школовања будући официри, осим што постају пилоти, добијају и диплому мастер инжењера војног ваздухопловства. Школовање пилота за потребе Војске Србије по важећем студијском програму траје пет година. Најважнији део тог студијског програма, осим саме летачке обуке, представљају садржаји из машинског и саобраћајног инжењерства. Поред наставног особља Војне академије, у наставни процес укључени су и професори других државних универзитета, пре свега са Машинског и Саобраћајног факултета Универзитета у Београду.

поступака и сналажење у ванредним приликама), перцептивне и моторне особине (осматрање, учовање положаја ваздухоплова у простору, процена инерције, брзине, одстојања, угла, правца и радијуса ваздухоплова, пажња, адекватност у руковању командама лета и мотора, координација покрета и учовање и исправљање грешака), емоционалне особине (борбеност и узбуђеност за време лета) и резултујуће способности (мотивација за летење, физичко и психичко подношење летења, темпо напредовања, колебање у летењу и дисциплина у извршавању летачких задатака)...

Много тога се оцењује, критеријуми су високи и мали број кандидата за pilota их коначно и задовољи. За разлику од већине других занимања, летачки позив не захтева само високе интелектуалне и психомоторне способности, него подразумева и стабилне личности, отпорне на стрес и с високом психофизичком кондицијом. То су, каже потпуковник Шербеџија, најгрубље формулисани предуслови, чије испуњавање обећава да ће професионални борбени пилот успешно извршавати летачке задатке на дуги рок.

– Квалитет сваког припадника рода авијације представља, у ствари, квалитет и снагу Ратног ваздухопловства и Војске Србије уопште. Користећи знања и вештине својих припадника, авијација остварује жељени успех у извршавању постављених задатака и на основу тога планира сопствени развој. Из тога недвосмислено произлази да је успех рода авијације остварљив у оној мери у којој су њени припадници оспособљени, мотивисани и прилагодљиви да изазове који су пред њима реше квалитетно и у што краћем року. Због тога процес регрутације и примарне селекције будућих pilota има изузетан значај приликом одабира људства које ће приступити најделикатнијем делу селекције, а то је летачка обука. С обзиром на савремене трендове у ваздухопловству, вишенаменску улогу нових ваздухоплова и енормно повећање њихове борбене употребљивости, као и повећање психофизичких напора pilota приликом њихове употребе, потпуно је оправдано примати само кандидате који у потпуности испуњавају најстроже критеријуме. Зато селекцији кандидата и селективном летењу придајемо толики значај – подвлачи потпуковник Шербеџија.

Потпуковник
Бошко Шербеџија

Током њој дела селекције кандидата добија се комплетна слика о његовој ефикасности у разним виртуелним, или реалним, летачки ситуацијама. Селективно летење је круна свесврхне и свеобухватне селекције, током које се процењују радне и интелектуалне способности кандидата...

Капетан
Сандра Богуновић

Од нас се очекује да иронозирамо њихов даљи развој у летењу и остварење амбициозног циља, а то је да их, кад дође време за то, у четвртој и петој години Војне академије, научимо управљању сложеном и веома скупом ваздухопловном техником. Зато наставник летења, и сам пилот, има велику одговорност.

НЕПОНОВЉИВА УЛОГА НАСТАВНИКА

Значај улоге наставника летења у процесу стварања pilota РВ и ПВО не огледа се само у његовој одговорности за квалитет будућег елитног кадра авијацијских и хеликоптерских ескадрила већ и у околности да су у тој изузетној и свеобухватној тријажи прва, права препрека. Јер кад кандидат за pilota, захваљујући испољеним изузетним психофизичким и карактерним предиспозицијама и доказаном знању на не тако лакој пријемном испиту, на којем је најважнија математика, успешно одговори и веома захтевним тестовима ваздухопловне медицине, међу којима су одговарајућа способност оријентације у ваздуху, задовољавајући ниво брзине и обима перцептивног резоновања, висока физичка издржљивост, оптерећење на великим висинама и брзинама, толеранција на стресове, испити у посебним условима у хуманој центрифуги, хипобаричној комори или на уређајима за просторну (дез)оријентацију, дакле кад све то прође, наћи ће се пред наставником летења који ће, у авиону и на небу, проверити све до тада исказане вредности кандидата и позвати га да покаже оне одсудне.

Капетан пилот Сандра Богуновић је већ три године наставник летења у 252. школско-тренажној ескадрили. Војну академију завршила је 2011. године, у првој генерацији девојака pilota РВ и ПВО Војске Србије. Иако млада, тек десетак година старија од кандидата за будуће pilote, већ је показала да поседује све особине искусних наставника. Истичући да је правилна и непристрасна процена истинских квалитета будућих колега предуслов успешне селекције, али и јачања оперативних способности јединице у којој ради, сваком кандидату прилази на други, њему одговарајући, начин.

– Сваки је кандидат прича за себе. Док једном треба прићи оштро, командом, други покаже више успеха ако му се приступи блаже, мирније. Наш је интерес да током селективног летења сваки кандидат покаже највише што може, при чему евентуалне грешке нису елиминисује. Грешити се може, али не у одлучности, амбицијама, прецизности, брзини реаговања. Грешке се отклањају учењем, али се неке не могу савладати, ма колико се усавршавали. Зато не могу сви да прођу селекцију. Искуства говоре да тек двадесетак одсто већ изабраних >

пролазе и селективно летење. На наставнику је да открије и најскривеније потенцијале кандидата за пилота и да их извуче на површину, да их и будући пилот постане свестан. Зато је, поред осталог, потребно да познајемо психологију, андрагогију, методологију и методiku извођења летачке обуке, да од кандидата извучемо највише што можемо, да током лета тестирамо његове психофизичке особине и способности, да проверимо брзину реаговања у различитим условима... Познавање и разумевање понашања кандидата за време лета битни су предуслови за успех у нашем раду, односно правилну процену њихове подобности за летење. Од нас се очекује да прогнозирамо њихов даљи развој у летењу и остварење амбициозног циља, а то је да их, кад дође време за то, у четвртој и петој години Војне академије, научимо управљању сложенем и веома скупом ваздухопловном техником. Зато наставник летења, и сам пилот, има велику одговорност. Он мора да познаје и човека и технику, а посебно специфични тип ваздухоплова на којем обавља летачку обуку, како би знао шта да очекује током одређених фаза селективног летења, како од машине, тако и од кандидата. Из тога произлази да смо, поред специјалисте учитеља одређених вештина, истовремено и васпитачи, који у процесу изградње свести кандидата о летачком позиву, али и касније, током обуке кадета четврте и пете године Војне академије, личним примером комплетирамо слику пилота код нашег будућег колеге – рекла је капетан Сандра Богуновић.

ПЕРМАНЕНТНА ОБУКА И УСАВРШАВАЊЕ

Најважнији задаци 252. школско-тренажне ескадриле у саставу 204. ваздухопловне бригаде РВ и ПВО јесу основна и напредна летачка обука и школовање кадета на студијском програму Војно ваздухопловство на Војној академији. То, наравно, нису једини њени задаци, али се обуци и усавршавању пилота поклања највећа пажња. Јер после три године савлађивања општих теоријских и практичних знања и вештина, будућност авијације, кадети Војног ваздухопловства, поново долазе у јединицу у којој су као кандидати прошли прву, најважнију селекцију и почињу прак-

Мајор
Бојан Тркуља

Јединица је опремљена лаким вишенаменским хеликоптерима „џазела” и средњим транспортним хеликоптерима Ми-17, са опремом за извршавање разноврсних задатака. Уз извршавање својих наменских задатака и подизање стручно-летачке осведочености, интензивно радимо и на подмлађивању летачкој и нелетачкој кадра.

Капетан
Ања Крнета

У јединици реализујемо основну летачку обуку кадета четврте године Војне академије на хеликоптерима типа „џазела”, што подразумева савлађивање одређених летачких раздела, њихову основну, навигацијску, инструменталну, трујну и ноћну летења.

тично да се оспособљавају за пилота. У четвртој години они ће у 252. школско-тренажној авијацијској ескадрили летети на авиону *ласџа*, на коме ће да савладају основно, навигацијско, групно, инструментално и ноћно летење и исто то на тренажеру. Увођењем савременог школског авиона *ласџа* у обуку кадета знатно се допринело подизању нивоа и квалитета летачке обуке, а самим тим и свеукупном јачању оперативних способности РВ и ПВО.

Наравно, теорија је и тада саставни део њиховог образовања за пилота. У петој години исти летачки раздели, али други тип авиона. Током те последње године Војне академије кадети лете на авиону *супериалед Г-4*, на коме увежбавају и савлађују још и основе борбене обуке у гађању, ракетирању ... И готово сваки део обуке за пилота представља некакав облик селекције. Стичући све више знања биће на сталној провери својих наставника, касније и инструктора летења, од којих ће и с којима ће током сваког лета увежбати и сазнати нешто ново.

Баш као и будући пилоти хеликоптера који завршне године Војне академије, сем у 714. противоклопној хеликоптерској ескадрили у Краљеву, проводе и у 890. мешовитој хеликоптерској ескадрили у Батајници, намењеној, поред осталог, за реализацију летачке обуке са кадетима. Њени задаци се тиме не завршавају, јер ескадрила, према речима заменика команданта јединице мајора Бојана Тркуље, обавља и превозење ваздушним путем снага и средстава Војске Србије, реализује операције трагања и спасавања, као и задатке непосредне ватрене подршке, учествује у операцијама подршке цивилним властима и, наравно, одржава максималну исправност ваздухоплова у свом нивоу одржавања.

– Јединица је опремљена лаким вишенаменским хеликоптерима *џазела* и средњим транспортним хеликоптерима Ми-17, са опремом за извршавање разноврсних задатака. Уз извршавање својих наменских задатака и подизање стручно-летачке оспособљености, интензивно радимо и на подмлађивању летачког и нелетачког кадра, каже мајор Тркуља и напомиње да је међу млађим наставницима и капетан Ања Крнета, пилот хеликоптера од 2011. године, која оспособљава већ трећу генерацију кадета.

ЗАВРШЕНА ОБУКА ПИЛОТА ХЕЛИКОПТЕРА У КРАЉЕВУ

На Војном аеродрому „Морава“ у Лађевцима код Краљева у 714. противоклопној хеликоптерској ескадрили 98. ваздухопловне бригаде своју обуку завршили су кадети који ће ускоро бити промовисани у прве официрске чинове. Обучавајући се по наставном плану и програму Војне академије кадети су под будним оком својих наставника, после савлађивања раздела основног, навигацијског и инструменталног летења у првом делу школовања, своју пажњу усмерили на ноћно летење, летење на малим висинама и, посебно важно, летење у наоружаном хеликоптеру *гама*. Борбеној обуци на тим хеликоптерима претходила је обука на *газели* у четвртој години на аеродрому у Батајници. Завршетком обуке у 714. ескадрили кадети су стекли добру основу за наставак образовања и усавршавања на неком од хеликоптера у јединицама РВ и ПВО, било да је реч о хеликоптеру Ми-35М, Ми-17 или Х-145М. Стеченим теоријским и практичним знањем они су оспособљени за наставак обуке на сваком од тих хеликоптера, чиме свакако јачају борбени строј ваздухопловних бригада РВ и ПВО Војске Србије.

Невена Маричић

– У јединици реализујемо основну летачку обуку кадета четврте године Војне академије на хеликоптерима типа *газела*, што подразумева савлађивање одређених ле-

тачких раздела, попут основног, навигацијског, инструменталног, групног и ноћног летења. Наравно да сваки тај део летачке обуке кадети најпре науче теоријски, на земљи, затим полагају тестове и тек онда улазе у хеликоптер и вежбају у ваздуху. После сваког раздела очекује их и практично полагање, да би, после комплетног савлађивања претходног, започели савлађивање вештина наредног дела обуке. Након тога будући пилоти хеликоптера одлазе на распуст да би у петој години школовање наставили на другом типу хеликоптера и уз друге изазове и провере – каже капетан Крнета.

Сви они имаће још селективних летова, на којима ће проверавати стечене вештине и знање, али ће то бити напредна селекција, потребна при свакој промени типа авиона или хеликоптера којим управљају. Биће то селекција у склопу усавршавања и преобуке за савременије и савршеније летелице бомбардерске или ловачке авијације, за модерније и моћније вишенаменске хеликоптере, за које је увек потребно више знања, вештине и рутине, више способности.

Пилоти су, уосталом, увек на тестирању и непрекидном усавршавању. Јер они не одустају. То је такав позив. Нису надљуди, али су изузетни и све их је мање. Зато им треба поклонити пажњу и значај који, с обзиром на изванредне и ретке способности, заслужују.!

Пише Милан ГАЛОВИЋ

Заокруживање трогодишњег портрета МО и ВС

ИСКОРАК У БУДУЋНОСТ

Набављена су модерна средства, од којих нека наша војска никада до сада није имала, али нису запостављене ни потребе сваког војника

Министарство одбране је током последњих неколико година уложило изузетне напоре у опремање Војске Србије савременим наоружањем и опремом. Овај процес, каквог практично није било још од времена СФРЈ, посебно је дошао до изражаја у Ратном ваздухопловству и противваздухопловној одбрани. Подржана је домаћа одбрамбена индустрија која је завршила, или завршава, неке давно започете пројекте, производи системе наоружања и муницију, али и развија нова средства за ВС.

Војници су добили нове униформе и чизме. Опремање, у појединим сегментима, не би било могуће да није међународне војне сарадње која је била динамична у поменутом периоду. О томе шта је све урађено на осавременавању Војске Србије најбоље говоре чињенице.

Препород РВ и ПВО

Наше РВ и ПВО доживело је својеврстан препород улагањем државе у набавку нових средстава, модернизацију постојеће технике и побољшање материјалног положаја и стандарда припадника овог вида, као и целе Војске. Набављени су авиони МиГ-29, вишенаменски хеликоптери Ми-17 и Х-145М, борбени хеликоптери Ми-35М, авиони „ласта” и беспилотне летелице ЦХ-92А, као и најмодернији артиљеријско-ракетни систем „панцир С1”. Модернизована су средства која су у употреби. Подизању оперативних способности РВ и ПВО свакако је допринео и квалитетан процес обуке и усавршавање пилота за летење на набављеним авионима и хеликоптерима у иностранству, али и школовање подофицира у обновљеној Средњој стручној војној школи, која је, показало се, лошом одлуком била укинута 2005. године. У овој образовној институцији школовање се спроводи на два смера – Смер јединице за електронска дејства и Техничка служба за потребе РВ и ПВО. Овај други смер дели се на четири специјалности – ваздухопловни мотор, ваздухоплов-

Министарство одбране и Војска Србије пажљиво прате ситуацију у свету и, у складу са изазовима које доноси 21. век, српски војници опремају се по највишим светским стандардима. У складу са тим, спроводе се пројекти „1.500” и „1.500+”.

но наоружање, радио-радарска техника и опрема ваздухопловства.

Када је реч о опремању РВ и ПВО, свакако се издвајају набавке хеликоптера Ми-35М и беспилотних летелица ЦХ-92А, јер такве ваздухоплове, оклопни јуришни хеликоптер и беспилотну летелицу која може да дејствује по циљевима на земљи, наша војска до сада није имала. Хеликоптер Ми-35, руске производње, због његовог оклопа и ватрене моћи широм света називају „летећи тенк”, а у Русији „крокодил”. Наоружан је топом калибра 23 mm, вођеним и невођеним ракетама. Може да се користи и за транспорт, патролирање и десантирање. Захваљујући савременој технологији, њиме може да се лети у свим временским условима, дању и ноћу. Беспилотне летелице ЦХ-92А су кинеске производње, могу да се користе за извиђање као и за напад на циљеве на земљи ласерски вођеним ракетама. Када је реч о сарадњи са Кином по овом питању, од изузетног значаја је заједнички рад на завршавању срп-

ИЗУЗЕТАН АНГАЖМАН АБХО

Јединице АБХО дале су изузетан допринос сузбијању епидемије Ковид-19. Током ванредног стања њихови припадници дезинфиковали су јавне површине, установе, комуникације и објекте у 37 градова и општина, као и у 60 касарни и објеката Војске Србије. У оквиру три највеће привремене ковид болнице на „Београдском сајму”, „Новосадском сајму” и нишкој хали „Чаир” били су успостављени стални дезинфекциони пунктови. Укупно је дезинфиковано 564.350 квадратних метара површине, 4.949 километара саобраћајница и 1.290 објеката.

ске беспилотне летелице „пегаз” захваљујући трансферу кинеских технологија.

Једна пушка – два калибра

Купљени су и „Ербасови” вишенаменски хеликоптери Х-145М, који спадају у најмодерније у својој класи. Могу да се користе за транспорт, спасавање, медицинску евакуацију, извиђање па и за ватрену подршку трупама на земљи. Наша одбрамбена индустрија произвела је наоружање, митраљез у подвесном контејнеру и лансер невођених ракета, које се може уградити на хеликоптер Х-145М. Ово решење је наишло и на добар пријем од „Ербаса”, који га већ представља могућим клијентима. Министарство одбране и Војска Србије пажљиво прате ситуацију у свету и, у складу са изазовима које доноси 21. век, српски војници опремају се по највишим светским стандардима. У складу са тим, спроводе се пројекти „1.500” и „1.500+”. Први пројекат се односи на опремање специјалних, извиђачких и јединица војне полиције најсавременијим наоружањем и опремом из иностранства. Припадници ових јединица опремљени су аутоматским пушкама са оптичким нишаном, рефлексним нишаном са увеличавајућом оптиком, пушкомитраљезима и пиштољима, термовизијским мултифункционалним двогледима... Добили су и ручне дневно-ноћне ласерске даљиномере, пасивне ноћне нишанске справе, пасивне двогледе, гумене чамце, ронилачку, верачку и скијашку опрему.

Пројекат „1.500+” је наставак опремања јединица ВС најсавременијим наоружањем, али из домаће производње. Реч је о новој модуларној аутоматској пушци М-19 у калибру 6,5/7,62 mm са оптичким и рефлексним нишанима, снајперској пушци, дневно-ноћним осматрачким уређајима, беспосадној платформи популарно названој „мали милош”, оклопним транспортерима „лазар 3”, оклопним возилима точкашима 4×4 и 6×6 домаће производње.

Поменута домаћа модуларна пушка има два калибра, при чему се >

Беспилотне летелице ЦХ-92А

једноставно и брзо, заменом цеви и оквира за муницију, прелази са једног на други. Основни калибар је 6,5 mm, али пошто овај калибар за сада, није масовно распрострањен у свету, пушка може да користи и глобално све-присутну муницију калибра 7,62 милиметра. Пушку производи „Застава оружје”, а метак 6,5 mm „Први партизан”. Важно је напоменути да је реч о потпуно новом метку развијеном на основу спортско-ловачког метка 6,5 mm „грндел”. Сви балистички параметри говоре да је овај метак у предности у односу на муницију 7,62 mm и 5,56 милиметара.

Министарство одбране је за сваког професионалног војника обезбедило три комплета униформе – два комплета униформе М-10, један комплет униформе М-93 и најмање по пар летњих и зимских чизама. Осим тога, израђене су посебне униформе за припаднике извиђачких, диверзантских и падобранских јединица, при чему су, сугестијама на основу искуства, први пут учествовали и они који ће их носити.

„Лазар 3” уведен у наоружање

Опремањем ВС новим домаћим борбеним возилима „лазар 3” представља велики искорак у заштити пешадијских јединица и знатан допри-

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА У ДУХУ НЕУТРАЛНОСТИ

Последњих година међународна војна сарадња бележи значајне резултате на јачању спољнополитичких резултата Србије, али и реформи система одбране, чиме активно доприноси подизању нивоа оперативних и функционалних способности Војске Србије. Међународном војном сарадњом подржано је стратешко опредељење Србије за војну неутралност, уз уравнотежен приступ сарадње са свим значајним субјектима међународних односа, једнако се граде односи и са Истоком и са Западом. Унапређује се билателарна сарадња са суседним државама и стратешким партнерима попут Руске Федерације, САД, Кине и земљама Европске уније. Војноокономском, војнообразовном и војномедицинском сарадњом интензивирана је сарадња у области одбране са земљама Блиског истока, Африке и Азије. Министар одбране Александар Вулин је, у минуле три године, имао 22 министарске посете у Србији, а у иностранству је реализовао 51 министарску и 23 радне посете. У истом периоду министар одбране је у Србији имао 105 састанака са високим страним представницима и 101 састанак са амбасадорима и представницима међународних организација.

Наша одбрамбена индустрија произвела је наоружање, митраљез у подвесном контејнеру и лансер невођених ракета, које се може уградити на хеликоптер Х-145М. Ово решење наишло је и на добар пријем од „Ербаса”, који га већ представља могућим клијентима.

нос процесу унапређења оперативних способности војске. Ово вишенаменско оклопно возило точкаш, са погоном на свих осам точкова, уведено је у наоружање ВС, а у току је израда нових серија ових возила која ће ући у јединице. „Лазар 3” може бити опремљен различитим врстама наоружања, као што су даљински управљана борбена станица (ДУБС) са митраљезом калибра 12,7 mm или куполом са топом 30 mm, што омогућава гађање циљева на земљи, али и хеликоптера и беспилотних летелица.

Припадници ВС имали су прилику да на полигонима испробају борбено возило „милош”, са погоном 4×4, које је успешно прошло сва испитивања. Возило на које се може уградити различито наоружање (митраљез, противоклопне и ракете ПВО и бацачи граната) може да има велику ватрену моћ, али и да се користи за па-

тролирање, извиђање, противтерористичку и противоклопну борбу или као командно и санитарско возило.

У наоружање Војске Србије, у трупну ПВО, уведен је мобилни артиљеријско-ракетни систем „пасарс 16”. На једном возилом интегрисани су топ „бофорс” калибра 40 mm и ракете малог домета „игла”. У наредним верзијама овај хибридни систем биће опремљен ракетама „мистрал 3”, које имају већи домет од поменутих. У перспективи, интегрисаће се и домаће ракете РЛН-ИЦ. „Пасарс 16” биће умрежен са модернизованим радаром „жирафа”.

Модуларни „огањ” – нове могућности

Што се тиче ракетне артиљерије, увођењем у употребу модуларног вишецевног лансера ЛРСВМ М-18 „огањ”, наша војска добиће сасвим нове могућности када је реч о неутралисању непријатељске живе силе, борбених средстава, командних места, база, складишта, аеродрома употребом невођених и вођених ракета. Модуларни „огањ”, више него модернизована верзија истоименог претходника, има оклопљену кабину, нови инерциони

ЛОГИСТИКА У СЛУЖБИ ЗДРАВЉА ГРАЂАНА

Војска Србије ставила је све људске, материјалне и логистичке капацитете у службу подршке цивилним властима на сузбијању епидемије Ковида-19. Укупно је за време ванредног стања Војска из својих складишта поставила 6.040 кревета у привременим ковид болницама. Само у том периоду ВУ „Дедиње” припремила је и поделила око 364.000 целодневних оброка хране, што просечно износи око 7.000 оброка дневно. Након погоршања епидемиолошких услова поново су обезбеђени услови за живот и рад у привременим ковид болницама у Новом Пазару, београдској „Штарк арени” и просторијама „Шумадија сајма” у Крагујевцу.

навигациони систем, дигитализован је, има усавршен систем веза и, што је најважније, далеко већу брзину употребе, односно скраћено је време за запоседање положаја и отварање ватре – то се постиже за свега три минута. Ово је прво наше артиљеријско оруђе које, осим постојећим невођеним ракетама, може да гађа и вођеним ракетама. Моћи ће да гађа вође-

ним ракетама „алас”, а у ВТИ-ју развијају се ракете „кошава 1” и „кошава 2”, чији ће домет бити већи од 50 километара и имаће дојеве главе велике разорне моћи.

Инжињерија је, може се рећи, потпуно обновљена захваљујући улагањима Министарства одбране и великој донацији Кине. Ова пријатељска земља поклонила је Војсци Србије чак 40 средстава, међу којима су моторни грејдери, дозери гусеничари, дозери точкаши, ваљци, вучни возови, самоистоваривачи, ауто-цистерне, виљушкарни, санитарски и ватрогасна возила.

И на крају, Гарда ВС је после пола века, тачније 46 година, добила нове мотоцикле. Деценијама су употребљавани мотоцикли BMW R75, који су се користили још у протоколарним поворкама председника СФРЈ Јосипа Броза Тита. Надављени су мотоцикли BMW R1250 RT, најбољи у својој класи. Намењени су за извршавање задатака обезбеђења одређених личности у покрету, односно ескортну вожњу, као и за регулисање и контролу војног саобраћаја. |

Фото: Даримир Банда, Предраг Вучковић и Јово Мамула

Борбено возило „милош” 4×4

Уз Дан рода артиљерије

БОЉИ, ЈАЧИ, СНАЖНИЈИ

Пишу Мира ШВЕДИЋ
и Зоран НИКОЛИЋ

Артиљерија је увек била „краљица ватрене моћи”, али и симбол технолошког напретка многих земаља света, па и наше. Њена популарност није опала ни у ово информатичко доба, које јој је омогућило додатни напредак у развоју. Припадници јединице која данас наставља традиције славних српских тобџија – Мешовите артиљеријске бригаде из Ниша – непрекидно на полигонима показују колико су бољи, јачи и снажнији.

Фото: фоторепортери Медија центра „Одбрана”

Свуда у свету артиљерија се слави као краљица битке, а у српском народу од давнина је синоним за ватрену моћ и респективну снагу одбране. Остала је и најопеванији род Копнене војске, а Јеремија који *йали йойа* постао је универзално име за српског артиљерца. Генерације су се напајале култним филмом „Марш на Дрину” режисера Жике Митровића из 1964. године, као и књижевним делима „Српска трилогија” академика Стевана Јаковљевића и „Чизмаш” Драгослава Михаиловића, који су прославили артиљерце из времена Великог рата.

Да је артиљерија у Србији одувек била цењена говори податак како је прва фабрика у тек ослобођеној земљи од Турака била крагујевачка Тополивница (данашња „Застава-оружје”), у којој су још давне 1853. године изливене прве топовске цеви. До

тада су се та оруђа плаћала сувим златом и набављала из иностранства. И прва војна високошколска установа у Србији била је Артиљеријска школа, основана 18. марта 1850, чије традиције данас наставља Војна академија. Ту школу завршиле су и све наше прослављене војводе.

У свим временима војни стручњаци настојали су да артиљерији повећају ватрену моћ, домет, мобилност, брзину реаговања, а у новије време и да је осавремене и увежу у модеран систем веза. Зато је тај род Копнене војске популаран и данас, а млади радо иду у артиљерце.

Била је и остала краљица битке

Причу о српској артиљерији могли бисмо да почнемо трешњиним топом из устаничких дана или са француским топовима La Hitte (такозваним спредпунећим топовима), тада најсавременијим, које је крагујевачка То-

поливница почела да израђује 1863, само шест година по усвајању тог система у Француској. Прва оруђа домаће производње испоручена су артиљеријским јединицама већ 1865. године. За историју српске артиљерије важан је и период обележен пренаоружавањем француским оруђима система De Bange, која су код нас уведена под називом пољски (брдски) топ 80 mm M85.

Могли бисмо говорити и о томе како је с годинама повећаван број артиљеријских оруђа у Србији. У први рат са Турцима (1876) српска војска је ушла са артиљеријом од око 250 оруђа (већином произведених у Тополивници). У Другом српско-турском рату (1877) имала је око 210 оруђа пољске и око 50 оруђа позиционе артиљерије, а у краткотрајном српско-бугарском рату (новембра 1885) 132 оруђа, претежно система La Hitte. Пред Први балкански рат српска војска располагала је са 544 артиљеријска оруђа, а уочи Другог балканског рата са 644. У Први светски рат Краљевина Србија ушла је са 474 топа. Годинама касније, пред Други светски рат, југословенска војска поседовала је око 7.000 артиљеријских оруђа. Међутим, половина од тог броја била је застарела, још из времена минулих ратова.

Поседна би била прича о послератном развоју артиљерије у ЈНА, када је поред оруђа совјетске и америчке производње, наша држава почела да развија и домаће артиљеријске системе. Још величанственија била би прича о домаћем развоју посебно ракетне артиљерије – ракетног система 128 mm М-63 „пламен” и самоходних вишецевних лансера ракета 128 mm М-77 „огањ” и 262 mm М-87 „оркан”.

О роду артиљерија могли бисмо испричати и многе занимљивости. На пример, како је артиљерија српске Друге армије приликом опсаде Једрена у Првом балканском рату (24. марта 1913) извршила припрему напада која је трајала осам сати, или о оној чувеној артиљеријској припреми у Првом светском рату приликом пробоја Солунског фронта која је трајала 21 час и 30 минута.

Много тога се дешавало у протекла два века у Србији, али на данашњи изглед и развој артиљерије највише су утицали реформски процеси у Војсци крајем 20. и почетком 21. века. У то време у роду артиљерије био је велики број калибара и још већи број модела оруђа – око 13 калибара и 32–33 модела – што је стварало велике потешкоће у одржавању и захтевало унификацију. Смањен је и број артиљеријских бригада на једну Мешовиту артиљеријску бригаду из Ниша.

Највеће проблеме у реформи тадашње војске артиљерци су очекивали у сегменту модернизације рода, која је требало да се одвија у два правца – један је био повећање домета артиљеријских система, а други модернизација постојеће муниције у смислу производње нових пројектила са већим дометом, већим ефектима на циљу и већом брзином гађања. Вучна варијанта ракетних система „пламен” још је 1994. била подигнута на возило и претворена у самоходни „пламен С”, а размишљало се да се то уради и са оруђа у калибрима 122, 130, 152 или 155 милиметара.

Такав развојни пут није био лако следити јер су се појавили бројни проблеми. Не толико финансијске природе, колико због немогућности наменске индустрије (осиромашене због санкција и са далеко мање људи) да понови оно што је без проблема радила пре 10–20 година. Ипак, српска артиљерија је наставила да се развија и данас бележи узлазни тренд.

Артиљеријско данас и сутра

Дуго се у домаћој стручној литератури писало о новим средствима рода артиљерије која се развијају за потребе Војске Србије. Као најперспективнија посебно се истицала самоходна топ-хаубица 155 mm НОРА-Б52 М15. Припадници Војске, а посебно артиљерци, са нескривеном знатижељом су ишчекивали дан када ће моћи да виде то ново средство и сагледају његове могућности. Та част припала је артиљерцима из Мешовите артиљеријске бригаде, који су јануара 2019.

ПРОБОЈ СОЛУНСКОГ ФРОНТА НАЈДУЖА АРТИЉЕРИЈСКА ПРИПРЕМА

Дан „Д” у пробоју Солунског фронта, који се данас слави као Дан артиљерије, започео је артиљеријском припремом. Шифра за почетак дејства артиљерије у пробоју гласила је – *Шаљите једног официра и осам војника!* То је значило да артиљеријска припрема треба да почне 1. септембра (по старом календару) у 8 часова, а пешадијски напад сутрадан у 5.30. Артиљеријска припрема започела је у планирано време иако је од раног јутра била магла, која се надвила над целим рејоном пробоја, па је било очекивано да артиљеријска дејства почну касније. Али како се раздањивало, у 6.16 стекли су се услови да генерал Живојин Мишић, по одобрењу врховног команданта генерала Франшеа д'Епера, пошаље наредбу Првој и Другој армији и договорени знак. У осам часова је из 2.096 артиљеријских оруђа, а само на српском делу фронта из 576 артиљеријских цеви, почело снажно дејство по непријатељским положајима које је трајало 21 час и 30 минута. Пробијен је непријатељски фронт у ширини 20 km и дубини од око 12 km, а бугарске снаге биле су разбијене и деморалисане.

године добили једну батерију тих самоходних топ-хаубица.

Од првог дана припадници те бригаде су са ентузијазмом кренули у усвајање знања која би им омогућила да што боље овладају тим Новим Оруђем Рода Артиљерије у калибру 155 mm (НОРА). Након реализованог периода обуке своје прво артиљеријско бојево гађање извели су на >

ПРВИ ТОБЦИБАША

Прва два топа у Србији излио је у доњем граду Калемегданске тврђаве Карађорђево артиљеријски војвода тобцибаша Тома Ђуровић Милиновић Морињанин 1807. године. До краја 1813. године изливено је око 150 топова. Били су то топови састављени од пет делова, који су се могли раставити и носити на раменима. Милиновић је извео праву револуцију у артиљеријској тактици прерађујући и скрађујући цеви огромних топова. Касније су по угледу на Србе у многим европским војскама формиране прве јединице лаке брдске артиљерије.

АРТИЉЕРЦИМА У АМАНЕТ

„Станите, браћо, ако Бога знате. Шта се тако препали, та и из Турака тече крв као и из нас. Зар ове топове остављате, од Бога не нашли? Знате ли какве смо муке пропатили док топове не имасмо? Видећи да га нико не слуша јер је страх овладао борцима, Танаско Рајић је тог 6. јуна 1815. опкорачио топ, у једну руку узео сабљу, а у другу пиштољ, па изговорио речи, које су касније постале аманет свим артиљерцима: „Ових топова ја нећу оставити Турцима, док ме свега не исеку на комате!”

ДАН РОДА И ДАН БРИГАДЕ

Дан рода артиљерије, 14. септембар, уједно је и Дан мешовите артиљеријске бригаде, јединице која је формирана 4. јуна 2007. од припадника 203. мешовите артиљеријске бригаде из Алексинца и 152. мешовите артиљеријске бригаде из Ћуприје. Та јединица наставља традиције артиљеријских бригада које су раније постојале у СФРЈ и СРЈ.

АРТИЉЕРИЈСКА ОРУЂА

Артиљерија Војске Србије данас располаже артиљеријским оруђима разних калибара и ракетним системима. То су самоходна топ-хаубица 155 mm НОРА Б-52 М15, лансер ракетни самоходни четвороцевни (ЛРСЧ) М87 „оркан”, лансер ракета самоходни вишецевни (ЛРСВ) 128 mm М77 „огањ”, топ 130 mm М-46, топ-хаубица 152 mm М-84 НОРА А и самоходна хаубица 2С1 „гвоздика”.

Војном комплексу „Пасуљанским ливадама” марта 2019. године. Сви присутни били су одушевљени прецизношћу погодака и лакоћом којом су послуге извеле планирана гађања. Понос што су бригада и српска артиљерија постали јачи, нису могли да сакрију чак ни искуснији артиљерци.

Даљи корак у развоју јединице уследио је у јулу ове године када је у Мешовитој артиљеријској бригади формиран самоходни топовско-хаубички артиљеријски дивизион (стхад) НОРА-Б52. На тај начин та једина артиљеријска бригада у Војсци Србије постала је снажнија, са већом ватреном моћи, сустигла је корак са најсавременијим јединицама артиљерије, не само у Европи него и у свету. Судећи по заинтересованости припадника те бригаде, али и других јединица Војске Србије, неће дуго трајати попуњавање упражњених места за рад у новом дивизиону.

И ту није крај у опремању. Ускоро се очекује пријем још једне батерије са шест оруђа, а током наредне године и комплетирање дивизиона са три ватрене батерије (18 оруђа) и пратећим средствима. Све то намеће пред бригаду нове циклусе попуњавања, обучавања и гађања са новопримљеним средствима и људством.

Заједно са производњом нових оруђа тече и усвајање нових пројектила повећаног домета за самоходну топ-хаубицу 155 mm. Поред већ усвојених М107 и М101 пројектила, зелено светло чекају и пројектил са упуштеним дном и пројектил са гасогенератором домета од 41 километра.

У састав бригаде је јула 2019. године уведена Универзална покретна артиљеријска рачуначка станица (УПАРСт), која омогућава аутоматско прерачунавање елемената за гађање и слање на оруђа, чиме је знатно скраћено време потребно за израчунавање елемената и преношење команде за гађање на ватреном положају. За потребе преноса команде за гађање на ватрени положај, у марту 2020. године набављено је и оклопљено Командно-извиђачко возило (КИВ) командири извиђачког вода, које се по

тактици налази на осматрачници и служи да измери координате циља и пошаље команду за гађање на ватрени положај.

Увођењем Командно-извиђачког возила у састав бригаде заокружен је систем неопходан за потпуно аутоматизовање свих радњи приликом извршења артиљеријских бојевих гађања. Наиме, потребно је да послужилац из командно-извиђачког вода нанишани на циљ и скине координате, након чега се команда за гађање шаље на УПАРСт, који врши прорачун и елементе за гађање прослеђује на оруђа. Самоходне топ-хаубице 155 mm заустављају се, спуштају стопе и заузимају добијене елементе. Цев се аутоматски поставља у командовани по-

Српска артиљерија одавно није била тако ефикасна и убојита, а по свој прилици биће и у будућности, јер ће модернизација рода артиљерије остати један од приоритета Војске Србије

ложај, изврши се опаљење наређеног броја пројектила, врате стопе у првобитни положај и настави кретање. Готово је све „на дугме” и то за мање од три-четири минута.

Ту се није стало. Успешно је приведена крају нулта серија модерновог лансера ракетног самоходног вишецевног дигитализованог (ЛРСВД) 128 mm „огањ”. Ускоро се очекује почетак израде наредне серије тог дигитализованог система. Поред тог средства увелико тече и развој и испитивање лансера ракетног самоходног вишецевног модулрног (ЛРСВМ) 128 mm М18 „огањ”. Он ће омогућити употребу не само лансирних модула са ракетама које се налазе у наоружању Војске већ и лансирних модула за ракете из развоја и вођене ракете АЛАС са тржишта као готов производ. Паралелно са развојем модулрног „огања”, одвија се и развој логистичког возила за ЛРСВМ 128 mm М18 „огањ”.

Модулрни „огањ” моћи ће да користи следеће комбинације ракете: два модула „огањ” 128 mm М18 и

Самоходна топ-хаубица 155 mm НОРА Б-52 М15

Модуларни „огањ”

„огањ” 128 mm М19 са по 12 ракета; два модула „пламен” (А или Д) са по 16 ракета; два модула „огањ” 128 mm М20К, са корекцијом путање (домета 50 km) са по 12 ракета; два модула „град” 122 mm са по 12 ракета „град”, односно Г2000 (домети 20–40 km); два

модула са по четири вођене ракете АЛАС и по један модул „кошаве 1” 232 mm (45+km) и „кошаве 2” 434 mm (45+km), које су у развоју.

Као трећи члан ове породице појављује се и систем „морава” на моторном возилу ФАП 1118, сличних могућ-

ности као и модуларни „огањ”. На тај начин ће и ракетна артиљерија бити модернија, снажнија и ефикаснија.

Не предаје се ни цевна артиљерија. Приводи се крају модернизација самоходне хаубице 122 mm 2С1 „гвоздика”, која ће овом средством омогућити да гађа у MRSI (Multiple rounds simultaneous impact) режиму – да више пројектила испалених из једне цеви под различитим угловима падне у исто време у исту тачку. Уз употребу нових пројектила очекује се да самоходна хаубица 122 mm 2С1 „гвоздика” у MRSI режиму може да испали шест пројектила.

И као у најлепшем артиљеријском сну, стижу вести да није тако далеко ни завршетак развоја система „александар”.

Српска артиљерија одавно није била тако ефикасна и убојита, а по свој прилици биће и у будућности, јер ће модернизација рода артиљерије остати један од приоритета Војске Србије. |

Извиђачка чета Друге бригаде Копнене војске

ОБУКА НА ИБРУ

Пише Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Циљ обуке у посебним условима лети јесте да се извиђачи увежбају за извршење наменских задатака у специфичним летњим условима, посебно при наиласку на водене препреке, дејству на тешко проходном брдско-планинском земљишту, а све то уз самосталну исхрану у природи

Фото: Горан Шљивић и Зоран Миладиновић

Извиђачке јединице Копнене војске део су специјалних јединица Војске Србије и представљају посебно организоване, опремљене и обучене саставе, намењене за извршавање обавештајно-извиђачких и других задатака ради прикупљања обавештајних података. То је разлог што запажено место у свим бригадама КоВ-а имају извиђачке чете командних ба-

таљона, мада се чини да су припадници извиђачке чете Друге бригаде Копнене војске учинили и корак више на плану опремања, надоградње система обуке, изградње инфраструктуре за обуку и модернизације обавештајно-извиђачких елемената команде и извиђачких тимова.

Начелник одсека за извиђање потпуковник Горан Марић наглашава да извиђачка чета у Другој бригади, којом командује бригадни генерал Жељко Кузмановић, има дугу традицију ефикасног извршавања извиђачких послова.

– Извиђачи се перманентно обучавају за извршавање задатака у свим земљишним, временским и другим специфичним условима, а притом показују изузетну мотивисаност за динамичну и сложу обуку, поготово за ону у посебним условима – зими и леги – каже потпуковник Марић. Професионалност у раду, високу обученост и психофизичку спремност краљевачких извиђача потврђује и чињеница да је њихова јединица у више наврата проглашавана за најбољу у Другој бригади, док су 2018. године освојили прво место на такмичењу извиђачких јединица Копнене војске које је одржано на Власинском језеру.

Аутономност у раду

Обука извиђача Друге бригаде у посебним условима започета је током августа, а трајаће и почетком септембра у краљевачкој касарни „Рибница”, на Ибру у близини Матарушке бање и на планини Гоч. У протеклом периоду извиђачи су изводили обуку на више локација широм Србије, како би што боље упознали различите терене и места евентуалног извршавања наменских задатака, али је ове године, због предузимања мера на спречавању вирусне инфекције Ковид-19, донета одлука да се обука реализује на мирнодопској локацији јединице. Уводни део обуке је, по речима командира извиђачке чете мајора Срђана Свилара, изведен на извиђачком полигону у краљевачкој касарни „Рибница”. Извиђачи су на полигону самовладали обуку у борењу (цудо техни-

ПОЛИГОН ЗА ОБУКУ ИЗВИЂАЧА

Полигон за обуку извиђача у краљевачкој касарни „Рибница” почео је да се гради пре осам година, а од тада се стално проширује и надограђује. Почело се са тактичком стазом за обуку извиђачких јединица са разним врстама препрека, попут ватреног тунела, воденог рова, гумених и жичаних препрека, камењара или степенастог зида. Након тога изграђен је полигон за самосталну исхрану у природи са сушаром, пекарном, местом за припрему и термичку обраду хране, рамом за приказ биља и траповима за чување намирница, а потом су на ред дошли топографски полигон, полигон за борење и полигон за гађање хладним оружјем. На топографском полигону се налази и минијатурна макета рељефа са сеоским и градским амбијентом, што војницима извиђачке специјалности олакшава упознавање са вештинама сналажења на карти и начином припреме за задатке. Полигон за борење је на отвореном, а извиђачи у касарни имају и салу за борење и теретану. Важно је поменути да у касарни постоји и диверзантски кабинет, што нам говори да су извиђачи имају изванредне услове за обуку. Јасно је, ипак, да обуку на терену ништа не може да замени.

ке бацања, ударачке технике бокса и кикбокса, техника одбране од нападача наоружаног ножем или палицом и техника ликвидације стражара), обуку у гађању ножем и теоретске основе самосталне исхране у природи, док је увежбавање пливачких техника краул, леђно и прсно, проведено на базену хотела „Бреза” у Врњачкој Бањи.

Припадници извиђачке чете су обуку за самосталну исхрану у природи извели на Гочу и том приликом показали да су способни да самостално делују у простору и у условима када је немогуће доставити снабдевање и прехранбене артикле. У таквој ситуацији прикупљени су јестиви плодови природе на одређеној територији, што им је омогућило да преживе и изврше задатке. Способности извиђача у ис- ➤

храни у природи добро се видела током обуке на Гочу, јер је за само неколико дана прикупљено и припремљено за јело мноштво ракова, скакаваца, пужева, корњача, змија и риба, док су своје место на извиђачкој трпези нашле коприве, печурке, сремунш, дивље малине, купине и јагоде и, наравно, хлеб из пољске пећи. Вештине и знања из овог дела обуке проверени су на дневно-ноћној вежби „Дејство извиђачке групе у позадини противника уз самосталну исхрану у природи”. Захваљујући вештини преживљавања и самосталној исхрани у природи, извиђачи су потврдили способност извршавања сложених задатака у позадини непријатеља и својеврсну аутономност у раду.

– Циљ обуке у посебним условима лети је да се професионални војници, старешине и извиђачки органи

оспособе за извршење наменских задатака у специфичним летњим условима, посебно при наиласку на водене препреке, дејству на тешко проходном, брдско-планинском земљишту, а све то уз самосталну исхрану у при-

ПРОТИВЕПИДЕМИЈСКЕ МЕРЕ

Извиђачка чета, попут свих јединица Друге бригаде, обуку изводи уз поштовање свих мера за спречавање ширења вирусне инфекције Ковид-19. Командир чете мајор Срђан Свилар и његови сарадници воде рачуна да се на појединим локацијама групише мањи број старешина и војника, ради се на одстојању, носе се маске, брине о хигијени. Нема сумње да противепидемијске мере чине обуку компликованијом, али, кажу извиђачи, у суштини нема већих проблема.

роди. Покушавамо, наравно, и да унапредимо ниво обучености и вештина неопходних за успешно извршавање задатака примењујући усвојена знања и вештине из осталих садржаја обуке. Драго нам је да реализацијом ове обуке развијамо позитивне морално-вољне особине личности, добре међуљудске односе и такмичарски дух, те да стварамо трајне навике у одржавању и побољшању војних вештина – истиче мајор Свилар.

Сплавом преко водене препреке

Извиђачи морају бити обучени да извиде и савладају водене препреке попут река, потока, бара, канала, мочвара или језера и да изврше постављене задатке, како формацијским, тако и приручним средствима. Обука на воденим препрекама се управо и изводи да би извиђачи стекли помену-

те способности, а реализују је официри и подофицири из састава извиђачке чете који су током рада у извиђачким јединицама стицали знања о наведеној тематици кроз разне курсеве и обуке. Један од таквих искусних наставника је и старији водник Слободан Зорнић, који иза себе има две деценије рада у извиђачким јединицама, тако да је несумњиво имао много тога да покаже новопримљеним професионалним војницима и онима који су на овом облику обуке вршили кондицирање и обнављање знања и вештина потребних за реализацију задатака у посебним условима. Старији водник Зорнић обуку је изводио на Ибру, који је тих дана набујао у свом доњем току, тако да је водоток био виши за метар. Формацијски чамци су и у таквим околностима пловили без проблема, али је мно-

го теже било савладати реку сплавом од бурића, гума и грана.

– Професионални војници се на обуци упознају са врстама и карактеристикама водених препрека и начинима за њихово савлађивање, док извиђање увежбавају самостално и у саставу извиђачких органа. Патрола се упућује на извиђање на даљину и до 120 километара, а често је потребно реку прећи газом, са комплетном опремом и уз обавезу да оружје остане суво. Подразумева се да све то захтева и одређене мере безбедности, везивање ужета, како матица реке не би однела људе. Успешно све савладамо, обука је занимљива, а војници мотивисани, тако да често од њих чујемо после обуке да су још спремнији, способнији и снажљивији за све изазове – каже старији водник Зорнић.

Новопримљени војници извиђачке специјалности су на обуци у центру пажње искуснијих колега, подофицира и официра, који брину о сваком новом члану колектива. Новим колегама се пружа свака врста помоћи, почев од стручне, па до другарског савета. Ове речи потврђује разводник Ненад Булатовић из Крушевца, који ових дана пролази кроз прву обуку у посебним условима.

– Обучавали смо се у различитим садржајима, али обука на воденим препрекама ми је била најзанимљивија. Старешине су ту да одговоре на свако питање новопечених извиђача, тако да скоро сви напредујемо у савлађивању извиђачких вештина. Поносан сам када сами направимо сплав који ће пловити по реци, поносан сам што служим свом народу и Србији – истиче разводник Ненад Булатовић. |

Интензивна обука декларисаног вода војне полиције

ВИШЕСТРУКО КОРИСНО ИСКУСТВО

Пише Катарина СИМОНЧИЋ

Фото: Лола Ђорђевић

Интензивна обука декларисаног вода војне полиције из састава Петог батаљона војне полиције реализована је од 3. до 28. августа на бази „Југ” и полигону „Боровац”. Циљ обуке је оспособљавање јединице за достизање захтеваног нивоа оперативних способности ради учешћа у мултинационалним операцијама.

Током обуке примењују се дефинисане тактике, технике и процедуре, којима се остварује интероперабилност снага из различитих земаља и омогућава успешно извршавање задатака у мултинационалним операцијама. Припаднике декларисаног вода војне полиције посетио је и министар одбране Александар Вулин, који је том приликом рекао да „сваки припадник Војске Србије има прилику да напредује, усавршава се и усваја нова знања и нове вештине”, као и да „обука коју изводи декларисани вод војне полиције може да им послужи у неким будућим мировним операцијама, али и у свакодневном животу и свему ономе што може да се деси и у нашој земљи”.

– Припадници Војске Србије у стању су да испуне баш сваки задатак, спроведу свако наређење и увек воде рачуна о безбедности грађана Србије. Сви они који вежу своју судбину, будућност и живот за Војску Србије треба да знају да ће им бити омогућено да напредују, да се обучавају, учествују у мировним мисијама, али изнад свега да раде на себи, мењају свој положај на боље и да само својим радом и заслугама стигну до највећих чинова и најзначајнијих дужности у Војсци Србије – поручио је министар Вулин након обиласка обуке.

Заменик команданта Петог батаљона војне полиције потпуковник Љубомир Пунић истиче да је декларисани вод формиран 28. фебруара ове године, те да је његова интензивна колективна обука на бази „Југ” уследила по завршетку интензивне обуке за појединце.

– Од 3. августа започео је процес колективне обуке на бази „Југ”. Специфичност у реализацији свих ових садржаја је у томе што морају бити интероперабилни са процедурама које се користе у партнерским земљама, првенствено земљама под окриљем НАТО-а. Циљ обуке је достизање тих процедура и довођење на ниво да јединице буду интероперабилне за евентуално учешће у мултинационалним операцијама – објашњава потпуковник Пунић и додаје да припадници

Потпуковник
Љубомир Пунић

Старији водник
прве класе
Далибор Гојковић

ци вода војне полиције на том делу обуке увежбавају реализацију сложених тактичких задатака који их могу очекивати у мултинационалним операцијама, као што су обезбеђење контроле масовног окупљања, успостављање контролних пунктова, патролирање, блокаде и претраге терена.

Према речима једног од припадника декларисаног вода војне полиције старијег водника прве класе Далибора Гојковића, колективна обука на полигону „Боровац” интензивнија је него иначе, али имплементација нових садржаја обуке иде добро јер су људи дошли припремљени након индивидуалне обуке.

– Прошли смо период индивидуалне обуке и то је било одлично. Самим тим сада нам је много лакше да

пролазимо кроз колективну обуку. У току обучавања прорадили смо теме попут наиласка пешачке и моторизоване патроле на неексплодирана убојна средства, све процедуре које се тичу наиласка патроле на мину, а ту се подразумева извлачење рањеника, извлачење патроле, пружање подршке, слање извештаја – наглашава старији водник прве класе Гојковић и додаје да се део процедура које се увежбавају спроводи на енглеском језику.

Током интензивног обучавања припадници вода војне полиције извели су и припремна гађања из личног и колективног наоружања, а све како би се припремили за проверу обучености и спремности која их очекује у наредном периоду. |

Војска Србије у
Централноафричкој Републици
у борби са пандемијом

ПРВА И ПОСЛЕДЊА ОДБРАНА

Текст и фотографије Бранко РАДОСАВЉЕВИЋ

Припадници контингента Војске Србије ангажовани су у болници нивоа 2+ мисије Уједињених нација MINUSCA у Централноафричкој Републици. Након избијања пандемије наметнула се потреба за додатним задатком – лечење најтеже оболелих од вируса корона.

Када су 11. марта слетели на М'Поко, једини асфалтни аеродром у Централноафричкој Републици, 72 припадника наше десете ротације нису могла ни да наслуће да ће се земља убрзо потпуно затворити због све извесније пандемије. Након само пет дана, 14. марта потврђен је први случај оболевања од Ковида-19. Влада Централноафричке Републике прогласила је епидемију на територији целе земље. То је значило да ће се већ ограничено кретање редуковати до потпуне забране. Запослени у УН су по препоруци команде мисије послати да раде од куће. Наш санитет је херојски остао на првој линији и наставио борбу у пуном обиму.

У главном граду Бангију нема медицинских установа, барем не оних које испуњавају минимум стандарда знања, опремљености или кадрова, а невероватан је и податак да цела Централноафричка Република располаже са само четири респиратора. Наша болница их има тринаест, те је стога и донета одлука да се у српској болици,

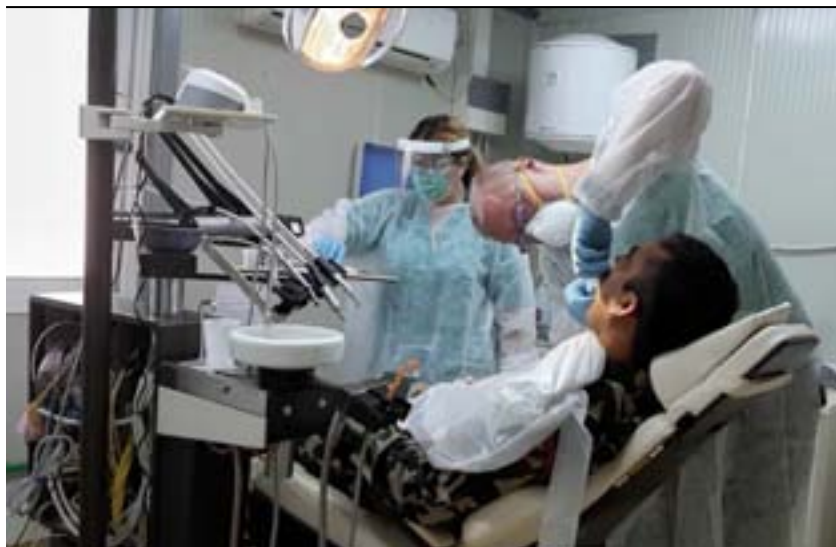
У Централноафричкој Републици постоје бројни додирни здравствени ризици, специфични за Африку, међу којима су најзначајнији маларија, тифус, денга, ХИВ, као и константан ризик од ширења еболе из суседне ДР Конго

поред редовних пацијената, лече и оболели од Ковида-19.

То је представљало додатну обавезу, пре свега, за команданта војне болнице потпуковника др Данила Јоковића, кога смо замолили да појасни епидемиолошку ситуацију у земљи.

– Суочавамо се са свакодневним порастом броја заражених, како међу локалним становништвом, тако и међу припадницима целокупне мисије, што доприноси повећаном ангажовању особља војне болнице. Особље болнице свакодневно тестира, дијагностикује, лечи и евакуише на виши ниво здравствене заштите оболеле припаднике мисије од Ковида-19. На овом новом задатку најзначајнију улогу имају др Душан Максимовић у лечењу и др Данијела Кошанин у превенцији, заједно са сарадницима.

Афрички континент носи са собом многобројне ризике. Поред Ковида-19, којим су додатним ризицима изложени припадници српског контингента?

Потпуковник др Зоран Јанковић, стоматолог у стоматолошкој ординацији вади зуб непалском војнику, и асистент стоматолошка сестра вс Гордана Гођевац

Потпуковник др Данило Јоковић, командант болнице нивоа 2+ у Централноафричкој Републици

– У Централноафричкој Републици постоје бројни додатни здравствени ризици, специфични за Африку, међу којима су најзначајнији маларија, тифус, денга, ХИВ, као и константан ризик од ширења еболе из суседне ДР Конго. Сви претходно наведени здравствени ризици, у спрези са безбедносним и климатским чиниоцима, удруженим деловањем утичу и на повећање нивоа стреса, као још једног здравственог ризика којем су изложени припадници контингента Војске Србије.

Са првим даном ове године добили смо и званичну потврду да сами снабдевамо бол-

Наша војна болница смањра се вредним ресурсом мисије и рачуна се да ће, када је њојредно, њравремено и стјручно медицински збринути све њовређене и оболеле њрияднике мисије, чак и у условима њандемије Ковид-19 – истјиче њојџуковник Данило Јоковић.

ницу свим потребним апаратима, лековима и потрошним средствима. Болница је потпуно самоодржива. Да ли сте спремни да одговорите свим медицинским изазовима?

– С обзиром на потпуну самоодрживост болнице, особље је спремно да одговори свим изазовима, чак и у условима знатно отежаног редовног снабдевања из Републике Србије изазваног пандемијом Ковида-19. Волео бих да истакнем велику професионалност и пожртвованост целог контингента, посебно припадника логистичке подршке који успевају да обезбеде сва неопходна средства за неометан живот и рад.

Наша болница је једина УН болница у граду. Следећа најближа болница бангладешког контингента налази се на удаљености од 300 километара у граду Кага-Бандоро. До ње не постоје друмски и речни путеви, једини пут је ваздушни. Изгледа да команда мисије и нема избора где ће да упути пацијенте на лечење. Какве су оцене надређених у мисији о раду наших припадника?

– Од самог почетка ангажовања ВС у МНОП MINUSCA мишљење претпостављених о раду наших претходника је било веома повољно. Задатак десете смене у ЦАР јесте да настави тим путем, што досадашње искуство и потврђује. Наша војна болница сматра се вредним ресурсом мисије и рачуна се да ће, када је потребно, правремено и стручно медицински збринути све повређене и оболеле припаднике мисије, чак и у условима пандемије Ковид-19 – истиче потпуковник др Данило Јоковић.

Ковид-19 се у Африци све брже шири

У тренутку када је Србија почела да контролише трансмисију вируса у болници нивоа 2+ тек су почели да се јављају први оболели пацијенти. У почетку је владало мишљење да ће вирус заобихи афрички континент, јер није отпоран на високе температуре и влажност, што се након месец дана испоставило као нетачно. Први значајнији пораст броја оболелих бележи се 26. априла, када је потврђено присуство вируса код 22 особе, од којих је 17 „увезених” и пет случајева локалне трансмисије.

Један од лекара који учествује у лечењу пацијената оболелих од Ковида-19 је и потпуковник др Душан Максимовић, интерни- ➤

ста-кардиолог из Војне болнице Ниш, коме је ово трећи боравак у мисији MINUSCA.

Докторе Максимовићу с обзиром на то да је нови вирус велика непознаница, како се борите против њега?

– Овај тип вируса корона још није у потпуности испитан. Међутим, на нашу срећу постоје значајна сазнања о њему, која су лекари широм света до сада стекли лечећи оболеле од те болести, које и ми у нашој болици примењујемо. Са друге стране, до проналаска вакцине, превенција је примарна.

Постоје мишљења да вирус није отпоран на високу температуру и влагу. Како се вирус понаша у ЦАР?

– У Централноафричкој Републици клима је тропска. Карактеришу је високе температуре и влажност ваздуха. Већина вируса у таквим условима веома брзо умире. Нажалост, наша надања да ће вирус у оваквим условима знатно ослабити нису се обистинила. У Африци се епидемија Ковид-19 све брже шири, али на нашу срећу са неколико месеци кашњења у односу на Европу и Азију, што је било довољно да се стекну извесна сазнања, која нам много помажу у лечењу оболелих.

Каква је клиничка слика пацијената оболелих од вируса корона?

– Већина оболелих, њих око 80%, асимптоматски су или имају лакши облик болести која је са благим општим и респираторним симптомима. Ипак, око 15% пацијената су тешки случајеви праћени упалом плућа, а 5% су критични случајеви са АРДС-ом, који захтевају механичку вентилацију. Поред општих и респираторних симптома (температура, малаксалост, главобоља, болови у зглобовима и мишићима, слаб апетит, гушобоља, кашаљ и гушење), могу се јавити и тегобе у раду других органа (дигестивни тракт, бубрези, срце, мозак и кожа), што све усложњава постављање дијагнозе и благовремено започињање терапије.

Које стандарде у лечењу Ковида-19 примењујете?

– Покушавамо да следимо смернице препоручене од Светске здравствене организације, иако располажемо скромним дија-

Потпуковник др Душан Максимовић ординира терапију за пацијенте смештене у стационару болнице

„У Централноафричкој Републици клима је тропска. Карактеришу је високе температуре и влажност ваздуха. Већина вируса у таквим условима веома брзо умире. Нажалост, наша надања да ће вирус корона у оваквим условима знатно ослабити нису се обистинила”, истиче др Максимовић.

„Најбитније је да су пацијенти задовољни. Исцртајмо их у доброј жељи за опоравком, а они у доброј нади да ће оздравити, насмеше се, јер често не говоре нама знане језике, и ипак се захвале на указаној нези и бризи”, каже Марија Србљак.

гностичким (рендген апарат, ултразвучни апарат и елементарна лабораторија) и терапијским могућностима (недостатак адекватних лекова), јер болница нивоа 2+ није предвиђена за лечење оваквих пацијената. Ми нисмо ковид болница, већ општа војна болница која поред својих уобичајених дужности, обавља и лечење ковид болесника, тако да смо додатно оптерећени. Ситуацију још више отежава затвореност граница и аеродрома, због чега не можемо обезбедити неодастајућа дијагностичка и терапијска средства. Тренутно радимо са оним што имамо на располагању и мислим да смо, упркос свему, прилично успешни. Да добро радимо, доказ је и то што нам болнице које су нашег нивоа шаљу пацијенте са суспектним или доказаним обољењем на даље лечење.

Равноправно бијемо битке

Неизоставни и ништа мање битан елемент у лечењу је нега пацијената. Медицинска сестра Марија Србљак део је тима за ваздушну медицинску евакуацију. Овај посао обављају најiskusнији медицински техничари јер у авиону на висини од 9.000 метара нисте у могућности да тражите додатну помоћ уколико вам је потребна. Када није ангажована у ваздуху, Марија негује најтеже оболеле пацијенте у јединици интензивне неге.

Нису сви пацијенти позитивни на вирус корона, али њихова нега има своје специфичности. Колико је тешко неговати пацијенте у мисији?

Војни службеник Марија Србљак, медицинска сестра у јединици интензивне неге. Животно угрожен хирушки пацијент оружаних снага Египта прикључен је на основни мониторинг и механичку вентилацију

Општи хирурзи потпуковник др Александар Атанасковић и асистент **потпуковник др Драган Ристић** и инструментарке војни службеници **Далиборка Ивановић** и **Јадранка Шевер**

– Није нимало лако, поготову због отежаних услова рада на терену коју одликује свака мисија. Наравно, негујемо и пацијенте оболеле од Ковида-19, што нас додатно исцрпљују. С једне стране тешко је носити скафандер, дупле рукавице, визир и маску, али је то једина ефикасна заштита. На крају је ипак најбитније да су пацијенти задовољни. Испратимо их у доброј жељи за опоравком, а они у доброј нади да ће оздравити, насмеше се, јер често не говоре нама знане језике, и тако се захвале на указаној нези и бризи.

Какво је Ваше искуство рада у војсци, поготово у условима мисије у ЦАР?

„Ојрема, лекови, њисџу и њроцедуре не разликују се од оних које њрмењујемо у Србији. Хирушки њимчине њрофесионалци, који имају знање и искуство да адекватно одговоре њостављеном изазову”, исџиче њоџџуковник др Александар Аџанасковић

– Бити војник је одувек била част и привелегија смелих и одважних. Тако је остало и до данас. Носити заставу Србије на десном рамену и грб Војске Србије на левом даје ми додатну снагу да се и физички носим са мушкарцима у строју. Рамене уз рамене, заједно потпуно равноправно бијемо свакодневне битке.

Постоје мишљења да је тешко радити у мултинационалној операцији. Да ли бисте се поново пријавили?

– Да, поново бих се пријавила за мисију. Пробудити се ујутру, обући униформу, стати у строј са својим колегама хиљадама километара далеко до домовине, свакако је незаборавно искуство које треба доживети.

Африка је увек другачија

Хирушки модул, који представља један од пилона болнице, све време пандемије ради у пуном капацитету. Потпуковник др Александар Атанасковић је специјалиста опште хирургије на Војномедицинској академији већ девет година. У мисији је по други пут.

Поред пацијената оболелих од вируса корона, потребно је збрињавати и редовне пацијенте. Са којим болестима се сусрећете у мисији и да ли Вам представља изазов лечење таквих пацијената?

– Наша болница је пре свега задужена за збрињавање хитних хируршких пацијената припадника мисије MINUSCA. Оваква хитна стања, која често подразумевају и животну угроженост, истовремено су врло захтевна и изазовна. Наравно, велико је задовољство хирурга и читавог хирушког тима када се види позитиван исход лечења, уз сазнање да сте спасили нечији живот.

Општа хирургија у мисији збрињава много хируршких болести у недостатку осталих грана хирургије и то је једна од специфичности рада у мисији. У чему се још разликује рад хирурга у ЦАР у односу на Србију?

– Не постоји разлика у приступу, нити лечењу хируршких пацијената у Србији у односу на ЦАР. То је више питање професионализма, суштинске разлике не постоје. Могућности лечења су понекад ограничене, али никада у тој мери да пацијент буде >

Српска болница у Бангију

ускраћен у свом лечењу што би компромитовало коначни исход.

Да ли сте задовољни опремљеношћу болнице? Да ли смо дорасли овом прилично сложеном задатку?

– У погледу опремљености стање се сваком следећом ротацијом знатно побољшавало, тако да су, у овом тренутку, услови за хируршки рад задовољавајући. Опрема, лекови, приступ и процедуре не разликују се од оних које примењујемо у Србији. Хируршки тим чине професионалци, који имају знање и искуство да адекватно одговоре постављеном изазову.

Не постоји разлика у приступу, ниш лечењу хируршких пацијената у Србији у односу на ЦАР. То је више питање професионализма, суштинске разлике не постоје. Могућности лечења су ионака ограничene, али никада у тој мери да пацијент буде ускраћен у свом лечењу.

Нисте први пут у мисији. Шта је Ваш мотив да се поново вратите у Африку?

– Небројано пута сам од наших мисионара чуо да ко једном дође у Африку, пожели да јој се опет врати. Сада могу да потврдим да је то апсолутна истина. Боравак на афричком континенту је, пре свега, велико животно искуство. Када једном „осетите“ Африку, пожелите да је доживите изнова и увек је другачија.

Поверење стицано деценијама

У условима отежаног снабдевања, ограниченог кретања и лоше епидемиолошке ситуације још је захтевније одржати морал припадника на високом нивоу. Велика част али и одговорност припала је капетану бојног брода Љубиши Марковићу, команданту контингента Војске Србије у Централноафричкој Републици, који успева да обезбеди нормално функционисање и несметан рад медицинском особљу.

Да ли је тешко руководити контингентом ВС на више од 4.000 километара удаљености од домовине?

– Не бих рекао да је тешко, али је свакако изазов, с обзиром на то да је контингент састављен од припадника МО и ВС из различитих јединица и установа. Дакле, овде се не ради о некој формацијској јединици Војске Србије, која у мултинационалној операцији реализује своје наменске задат-

Капетан бојног брода Љубиша Марковић, командант контингента Војске Србије у Централноафричкој Републици (у средини) на састанку са руководиоцима модула; потпуковник Емил Кирков, командант логистичке подршке; мајор Дарко Спасојевић, официр за оперативнo-штабне послове (лево); потпуковник др Данило Јоковић, командант болнице и потпуковник Томислав Гогић, официр безбедности (десно)

ке, што у суштини представља отежавајућу околност. Удаљеност од Републике Србије представља проблем у снабдевању, имајући у виду то да је ово прва ротација контингента која је у потпуности самоодржива, те да је снабдевање у условима пандемије веома отежано.

Рад на терену, поготову у мисији, доноси свакодневне изазове.

– Највећи изазов представља разнородност састава. Већи део контингента чини медицинско особље и појединци нису навикли на строги војнички режим рада. Да би неко био добар и успешан командант једног оваквог састава, није довољно само искуство у командовању јединицама Војске Србије. Овде командант пре свега мора да буде добар менаџер, да буде довољно флексибилан, а да притом обезбеди и поштовање одредби Правила службе у ВС и Правила о војној дисциплини. Кључну улогу команданта видим у формирању доброг колектива и очувању његове кохезије. Јер у условима живота и рада у којима се ми налазимо, резултат рада контингента зависи од сваког појединца, а сваки појединац мора у потпуности и квалитетно да изврши задатак који је пред њега постављен.

Осим што командујете контингентом ВС, такође сте на дужности старијег националног представника. Које дужности

„За свакој припадника ВС је велика част да носи српску тробојку у различитим земљама и на различитим континентима и сви се максимално труде да оправдају поверење које су добили од српског народа и Републике Србије”, каже капетан бојног брода Љубиша Марковић

У главном граду Банџу нема медицинских установа, барем не оних које исцрпљују минимум стандарда знања, опремљености или кадрова, а невероватно је и њодајтак да цела Централноафричка Република располаже са само четвори ресирајора

обављају припадници МО и ВС у мисији MINUSCA?

– Поред војне болнице нивоа 2+ у мултинационалној операцији MINUSCA имамо још пет официра. Од тога имамо два официра на штабним дужностима у команди мисије и команди сектора „Центар” и два официра у улози посматрача. Такође, ту је и пуковник Дамир Слијепчевић, који је на дужности команданта борбене групе БАМ-БАРИ, а који је у једном периоду водио и операцију IGANA SIRIRI, операцију разоружања наоружаних група у граду Н’Деле.

У српском контингенту жене заузимају скоро половину састава. Колико оне могу да се изборе са захтевним задацима живота и рада у мисији?

– Лично мислим да жене уопште нису инфериорне у односу на мушкарце, посебно у обављању неких специфичних дужности. Сматрам да, ако за свако формацијско место у МО и ВС пропишемо квалитетне критеријуме, и те како има довољно простора за жене у Војсци. У том случају, чак и за формацијска места за која је неопходна доминантна снага, апсолутно није битан пол, већ да ли неко задовољава или не задовољава прописане критеријуме.

Велико је поверење у наше војнике ангажоване у мировним операцијама. Нису ретке ни похвале на рачун рада наших професионалаца. У чему је кључ нашег успеха?

–То поверење се стиче већ две деценије и није дошло преко ноћи. Кључ је у томе што су наши војници високопрофесионални и добро обучени, а сваки постављени задатак извршавају часно и коректно. За сваког припадника ВС велика је част да носи српску тробојку у различитим земљама и на различитим континентима и сви се максимално труде да оправдају поверење које су добили од српског народа и Републике Србије.

Професионални припадници МО и ВС се у Централноафричкој Републици свакодневно сусрећу са изазовима које је тешко предвидети. Стиче се утисак да им изазов не представља потешкоћу, већ већи мотив да остану фокусирани и предани. Наш санитет остаје прва, али и последња линија одбране од вируса у мисији Уједињених нација у Централноафричкој Републици.!

Центар АБХО у сусрет Дану службе

СПРЕМНОСТ ЗА ОДЛУЧАН ОДГОВОР

Центар атомско-биолошко-хемијске одбране Војске Србије је јединица са дугом традицијом у обуци и образовању. Њена „биолошка компонента”, због вируса корона, постала је никад актуелнија. На изазов „невидљивог непријатеља” с којим се суочила читава планета, јединице АБХО Војске Србије спремно су одговориле и доказале колико вреде и колико су важне за безбедност грађана и државе.

Пише Владимир ВЈЕШТИЋ

У ситуацији када је вирус корона ставио на проверу способност, храброст и издржљивост држава и армија широм света, па и нашу, изостао је велики број активности међународне војне сарадње, које Центар АБХО Војске Србије годинама за нама успешно реализује и због којих је референтан и препознатљив и у међународном окружењу.

Доминација „биолошке компоненте”

Центар АБХО је првенствено национална институција, у којој се обучавају припадници Министарства одбране и Војске Србије, али и других државних институција. За потребе Војске Србије у њему се реализују обука и сертификација војника на служењу војног рока и професио-

налних војника АБХ службе, као и професионалних војника других родова и служби за допунске „ВЕС-ове” АБХ службе, али и специјалистички курсеви за професионалне војнике, подофицире и официре Министарства одбране и Војске Србије.

Командант Центра пуковник Сибин Динчић, у осврту уочи 28. септембра – Дана АБХ службе, потврђује да се обука реализује у смањеном обиму, уз поштовање свих прописаних мера заштите.

Посебну пажњу, због актуелних околности, поклањамо биолошкој компоненти. Сва лица која су тренутно ангажована на спречавању ширења инфекције из 246. батаљона АБХО и из Центра АБХО обучавања су код нас – каже Динчић и додаје да је у години за нама извршена детаљ-

на анализа и дорада свих програма обуке и курсева који су се реализовали у јединици.

Према његовим речима, израђени су нови каталози домаћих и међународних курсева, „интересантних и ширем аудиторијуму”, не само због садржаја већ и због њиховог „интерресорног карактера и прилагођености цивилном друштву”.

– Приликом израде и дизајнирања нових програма припадници Центра АБХО уважили су искуства и запажања полазника до сада одржаних курсева, као и искуства из активности реализованих ван граница наше земље на којима су учествовали. У току смо са свим новим сазнањима и тенденцијама које прате развој оружја за масовно уништавање – каже командант Центра и потврђује да је амбициозни, „али и реално остварив”, план међународних активности у овој години битно изменила пандемија изазвана вирусом корона, па су у Центру, пре њеног почетка, успели да реализују само Курс биолошког оружја и токсикологије, са садржајима прилагођеним реалним условима пандемије.

Обука са реалним хемијским и радиолошким агенсима

Центар АБХО у свету је препознатљив по реализацији обуке са реалним хемијским и радиолошким агенсима, која ће, према речима пуковника Динчића, бити настављена по престанку пандемије.

ДЕЗИНФЕКЦИЈА ТОКОМ ЛЕТА

Командант Центра пуковник Сибин Динчић истиче да је та јединица средином јула ангажована на дезинфекцији површина и објеката у београдској „Штарк арени”, у ВМЦ-у Карабурма и у кругу Војне болнице Нови Сад. – Укупно је дезинфиковано 235.360 квадратних метара, уз утршак 261.300 литара воде и 2.080 литара натријум-хипохлорита. У склопу редовних задатака Центар АБХО врши и превентивну дезинфекцију комуникација у крушевачкој касарни „Цар Лазар” и око ње, као и комуникација и површина у корпорацији „Трајал”, где је ангажовање завршено почетком августа.

БОГАТА МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

Квалитетним, одговорним и професионалним радом Центар АБХО стекао је поуздане партнере, међу којима су јединице АБХО оружаних снага Мађарске, Шпаније, Народне Републике Кине и Белорусије, које код њих редовно шаљу своје припаднике на обуку у АБХ служби, иако су неке од ових земаља и чланице НАТО-а и имају финансијских и других могућности да обуку реализују у другим државама.

Пуковник
Сибин Динчић

Приликом израде и дизајнирања нових програма припадници Центра АБХО уважили су искуства и запажања полазника до сада одржаних курсева, као и искуства из активности реализованих ван граница наше земље на којима су учествовали. У току смо са свим новим сазнањима и тенденцијама које прате развој оружја за масовно уништавање.

– Потписани дугорочни споразуми о сарадњи у области АБХО са Међународном организацијом за забрану хемијског оружја (ОПСВ) и Републиком Чешком представљају оквир за нашу успешну сарадњу у будућности. Такође, за нас је веома значајна сарадња и са Здруженим АБХО центром изузетности НАТО-а, а кад је реч о ОПСВ, могу да истакнем податак да је до сада у нашем центру обучавано више од 550 инспектора Уједињених нација за контролу хемијског оружја свуда у свету – истиче Динчић.

Припадници Центра АБХО у овом тренутку ангажују све расположиве капацитете, искуство и знање с циљем сузбијања инфекције и припрема за евентуални други талас вируса, како би се што пре вратили редовним задацима. Уверени су да ће, уз повољан развој ситуације, успети да у новим терминима реализују све одложене активности. Иако је екипа Центра АБХО из Београда 5. јуна формално дезангажована са задатака дезинфекције возила и медицинске контроле лекара из Кине и лица из Министарства одбране и Војске Србије, припадници јединице су и даље у готовости за ангажовање, према евентуалним одлукама претпостављених.

Јубилеј за понос

За две године АБХ служба прославиће 90. рођендан, што је традиција којом се може похвалити мало земаља у свету. Центар АБХО и његови претходници, кад је реч о унапређењу знања и реализацији задатака, увек су били ослонац свим припадницима те службе, каже пуковник Сибин Динчић.

– Циљ је имати обучене људе, исправну технику и висок степен мотивације, која нам никад није мањкала. Свакако, имајући у виду актуелне и евентуалне будуће изазове, ризике и претње безбедности, морамо још више развијати капацитете јединица АБХО – истиче командант Центра и додаје да је ово време показало колико је важно бити спреман за одлучан одговор изазовима из ове области.

Како би се што боље позиционирала међу институцијама чији је задатак реаговање у ванредним и кризним ситуацијама, неопходно је да се АБХ служба систематски опрема, истичу у крушевачком центру АБХО. Иако је вероватноћа догађаја који имају нуклеарни, радиолошки, хемијски или биолошки карактер мала, понекад и занемарљива, треба бити свестан последица, које би могле бити катастрофалне. То ризик чини великим, што је, према речима пуковника Динчића, довољан разлог за убрзано опремање јединица АБХО савременом опремом.

– Свако улагање које доприноси развијању и јачању способности јединица АБХО од интереса је за Војску и државу – додаје Динчић.!

Усавршавање подофицира

ОСЛОНАЦ ВОЈСКЕ

За подофицире Војске Србије, задужене за одржавање и унапређење реда, рада, дисциплине и стандарда у јединицама, вође које личним примером предводе потчињене војнике, старају се о њима и мотивишу их за извршавање задатака, најбоље познаваоце наоружања и војне опреме којима јединице располажу, без претеривања може се рећи да су ослонац војске

Пише Катарина СИМОНЧИЋ

Војнички дух, храброст, интегритет, иницијатива, дисциплина и самодисциплина, посвећеност, стручност, ауторитет, одговорност за извршавање задатака, тимски рад и оданост јединици, војсци, држави само су неке од главних вредности које подофицири Војске Србије током каријере усвајају, развијају и промовишу.

У корак са савременим армијама света, свесна значаја подофицирског кора, Војска Србије је 2010. године формирала Центар за обуку и усавршавање подофицира, који је постао база за произвођење квалитетног и високо обученог кадра. Овај центар, који носи назив „Милунка Савић”, по

вишеструко одликованој хероини и нареднику српске војске из Великог рата, налази се у Касарни „Народни херој Стевица Јовановић” у Панчеву.

У Центру за усавршавање подофицира реализују се: Лидерски курс, Основни курс за подофицире, Виши курс за подофицире, као и каријерни, специјалистички и наменски курсеви, попут оних за инструкторе обуке, руковоаоце новим наоружањем и војном опремом.

„Покажи па тражи”

Добар подофицир мора бити лидер којег ће војници и други подофицири да следе. Курсеви за подофицире имају за циљ да развијају способности

по систему „покажи па тражи”, јер све оно што садашњи полазници, а будући подофицири Војске Србије, науче на курсевима, имају задатак да пренесу војницима и колегама у својим јединицама.

Први ниво каријерног усавршавања војника на путу до подофицирског чина је Лидерски курс. Њега похађају најбољи професионални војници који су се доказали радом и залагањем на војничким дужностима. Успешним завршетком тог курса полазници стичу услов за упућивање на Основни курс за подофицире, након којег добијају могућност да постану подофицири Војске Србије. Ове године Лидерски курс завршиће пола-

Фото: фоторепортери Медија центра „Одбрана“

зници 29. и 30. класе, а Основи курс за подофицире полазници 15. и 16. класе. До сада су полазници оба курса у јединицама Команде за обуку, на полигонима, вежбаљистима и у кабинетима, стекли знања о лидерству и командовању, управљању обуком, општој тактици и прошли физичку и ватрену обуку.

Са полазницима Лидерског курса радило се на унапређењу постојећих и стицању нових општевојних и војностручних знања и вештина, како би били оспособљени за извршавање задатака заменика командира одељења и овладали основама за даље усавршавање.

Човек као окосница оперативних способности

Војска Србије јача своје оперативне способности на многе начине, али са свешћу да је у сржи сваке оперативне способности човек, те се велика пажња придаје континуираном процесу

ЛИДЕРСКИ КУРС

Основни предуслови за похађање Лидерског курса су завршен четврти степен стручне спреме, најмање две године професионалне војне службе, да се против кандидата не води кривични поступак, да није дисциплински кажњаван, те да је здрав и способан за војну службу, што се доказује последњим налазом оцене и мишљења надлежне војнолекарске комисије. Осим тога, потребна је успешно завршена улазна селекција за Лидерски курс, најмање врло добра последња службена оцена, као и оцена са последње провере физичких способности, препорука команданта батаљона и њему равне јединице, односно установе са мишљењем главног подофицира и да је кандидат у току професионалне службе оспособљен за најмање две специјалности (дужности) у оквиру одељења (посаде, послуге, тима). Усавршавање на Лидерском курсу траје осам недеља. Завршетак курса за 100 полазника 29. класе је 18. септембра, док ће 30. класа Лидерски курс похађати од 2. новембра до 25. децембра.

обучавања и различитим врстама усавршавањима свих припадника.

Основни курс за подофицире представља прекретницу у каријери професионалног војника и нови почетак професионалне војне каријере у смислу напредовања у служби. Обухвата три модула: заједнички, специјалистички и стажирање, након чега

следи свечани завршетак курса. Укупно траје 26 седмица, односно 130 радних дана.

За све полазнике курса, без обзира на род или службу, заједнички је први модул у трајању од 10 недеља, који се реализује у Центру за обуку и усавршавање подофицира. Након тога они су оспособљени за командовање одељењем и извршавање општих тактичких задатака, као и извођење основне индивидуалне обуке и општевојне обуке.

Други, специјалистички модул траје 12 седмица и пружа им могућност да стекну вештине и знања неопходна за командовање одељењем у извршавању задатака рода или службе и извођење специјалистичке обуке рода или службе. Ова фаза усавршавања реализује се у центрима за специјалистичку обуку и јединицама Војске Србије.

Трећи модул траје три недеље, током којих полазници курса стажирају на почетним дужностима рода или службе у јединицама Војске Србије.

Основни курс за подофицире састоји се из различитих области, у оквиру којих су предмети попут лидерства, познавања опште-војних прописа, морала војске, методике извођења обуке, стројеве обуке, војне топографије, тактичке обуке, ватрене и физичке обуке.

Нако свега полазнике 15. и 16. основног курса за подофицире очекује једнонедељна припрема за војну свечаност, на којој ће сви они који су успешно завршили курс бити промовисани у први подофицирски чин

У ВОЈСЦИ СРБИЈЕ СВАКО МОЖЕ ДА НАПРЕДУЈЕ

Полазници 15. основног курса за подофицире рода инжењерије реализовали су стационарно логоровање у Првом понтонирском батаљону Речне флотиле, на полигону „Мачвански партизански одред”, на Сави код Шапца. Овај специјалистички део обуке омогућио је будућим најмлађим старешинама Војске Србије да у реалном времену и простору проигравају сценарије и ситуације на које могу наићи у мирнодопским и ратним условима на својим дужностима.

Из предмета Тактика инжењерије бавили су се наставним питањима која се тичу савладавања водених препрека и то чамцем уз помоћ веслања и уз употребу ванбродских мотора који се користе на формацијским чамцима у Војсци Србије. Обуку су реализовали у дневним и у ноћним условима. За време логоровања полазнике су посетили министар одбране Александар Вулин, начелник Штаба Команде за обуку пуковник Никола Дејановић и командант Речне флотиле капетан бојног брода Андрија Андрић. Министар Вулин том приликом је рекао да ће Војска Србије наставити улагања у обуку подофицира и могућности да се из статуса војника пређе у статус подофицира, што са собом носи побољшање квалитета живота, већу плату и бољи положај. У Војсци Србије свако може да напредује до најзначајнијих дужности и највиших чинова, поручује министар Вулин, јер Војска је ту да омогући обуку и школовање, а једину границу која постоји када је у питању напредовање чине нечији ентузијазам, рад и жеља.

– водника, а затим распоређени на одговарајуће дужности у јединицама Војске Србије.

Основни курс за подофицире ове године похађа 199 полазника, 101 из 15. класе, која програм усавршавања завршава до 25. септембра и 98 полазника 16. класе, која ће курс реализовати до 18. децембра ове године. |

Специјални прилог

АРС

Boeing/SAAB T-7A

 ARMY 2020

ЕН

АЛ

Међународни војнотехнички форум у Русији

АРМИЈА 2020

Упркос глобалној пандемији изазваној новом врстом вируса корона, шести по реду међународни војнотехнички форум „Армија 2020” успешно је одржан крајем прошлог месеца у Москви. На око 500.000 m² отвореног и 65.000 m² затвореног изложбеног простора представљено је више од 28.000 експоната. Достигнућа у области НВО представило је 1.500 домаћих и страних излагача, а „Армија 2020” први пут је одржана паралелно са међународним војним играма. Међу бројним делегацијама које су посетиле овогодишњи форум били су и представници МО и ВС. Нашу делегацију предводио је начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић.

Пише Владе РАДУЛОВИЋ

Изазови организовања захтевног догађаја какав је међународни војнотехнички форум и све предузете мере против вируса корона нису спречиле организатора да светској јавности представи савремене производе и најновије концепте тешког и лаког наоружања руске одбрамбене индустрије. У статичком и динамичком сегменту једне од највећих изложби оружја, муниције, војне и специјалне технике и опреме у свету, приказано је око 700 јединица савременог наоружања и војне технике. Главни програм одржавао се у парку „Патриот”, на војном полигону „Алабино”, аеродрому „Кубинка” и језеру Комсомољско, а први пут свој простор на изложби добио је и кластер морнарице, који је међу посетиоцима изазвао посебну пажњу.

Новитети

Као и ранијих година „Армија” је донела велики број новитета, али и интересантних футуристичких концепата, који своју примену могу наћи у свим видовима и родовима оружаних снага, али и у истраживачким мисијама и цивилној служби. Тако је први пут на овој манифестацији посетиоцима представљен тешки БМП Т-15, гусенично борбено возило базирано на платформи *армаџа*, са даљински управљаним борбеним модулом *кинжал*. Основу те платформе, која је недавно виђена и на улицама Москве током војне параде у част Дана победе, чини топ калибра 57 mm, а прате га митраљез ПКТМ 7,62 mm и ком-

плет противоклопних вођених ракета *аџака*. Брзина ватре од око 80 граната у минути и наведени калибар платформе БМП Т-15 омогућава посади унутар возила успешно дејство против већег броја оклопљених циљева на бојном пољу, али и против непријатељских беспилотних летелица, хеликоптера и авиона у ниском лету, односно по објектима у ваздуху који лете на висинама до осам километара.

Посетиоцима форума и широј јавности премијерно су приказане најновије модификације тенкова Т-90М и Т-80БВМ. Кључна новина код тенка Т-90М је нова купола са вишеслојним оклопом и топом 2А82-1М калибра 125 mm, који се налази и на платформи Т-14 *армаџа*, са високоаутоматизованим системом управљања ватром *калина*, антикумулативним решеткама и динамичком заштитом *реликви*. Тенк Т-80БВМ опремљен је глаткоцевим топом 2А46М-4 калибра 125 mm, систем управљања ватром базиран је на комплексу *сосна-У*, а сегмент комуникације на модерној ултракраткоталасној радиостаници *акведук*.

Амфибијски тенк *спрут-СДМ1*

Још један од новитета овогодишњег форума био је и прототип модернизованог лаког авио-десантног амфибијског тенка *сџруи-СДМ1*. Реч је о даљој модернизацији платформе *сџруи-СД* која представља својеврсни склоп појединих сегмената тенковских платформи Т-80 и Т-90 са једне стране (у погледу ватрене моћи) и возила БМП-3 и БМД-4М (у погледу проходности).

Платформа по габаритима није драстично мања од наведених тенковских верзија, а главна разлика огледа се у знатно нижем нивоу оклопне заштите који поседује платформа *сџруи-СДМ1*. Посебна предност и карактеристика је ротирајућа жиро-стабилисана купола која посади унутар возила омогућава његову борбену употребу, чак и приликом форсирања водених површина.

Основу наоружања чини глаткоцевни топ 2А75-1 калибра 125 mm, који може да испалује неколико различитих типова пројектила, укључујући и оне које користе основни борбени тенкови Т-80 и Т-90. Такође та платформа има могућност дејства по циљу навођеним ракетама 9М119М1 (пробијање оклопа до 850 mm са динамичком заштитом) и модификацијом те ракете са парчадно-разорном бојевом главом. На *сџруи-СДМ1* интегрисан је савремени систем управљања ватром, потпомогнут термовизијским камерама, ласерским даљиномерима, дигиталним израчунавањем балистичке путање и аутоматским праћењем циља, а командир посаде поседује и панорамски нишан. Тенк такође има могућност извођења марша на удаљеност од око 500 km без додатног пуњења горива, као и десант из бродова и авиона, а додатно је интегрисан и обједињени систем тактичке контроле за примену концепта *савезежје* (повезивање у једну целину свих јединица појединачно на бојишту како би се пратили бројни параметри укључујући и издавање команди).

Главни програм одржавао се у парку „Патриот”, на војном полигону „Алабино”, аеродрому „Кубинка” и језеру Комсомољско

Како има и амфибијских способности, транспорт и десант из бродова могућ је на удаљености неколико километара од обале, при чему платформа успешно савладава таласе висине до 1,2 метра.

Државна корпорација „Ростех” недавно је саопштила да је модернизовани лаки авио-десантни амфибијски тенк *сџури-СДМ1* предат на завршна тестирања. Уколико се задовоље сви критеријуми, очекује се да прва серија ових платформи са производњом крене не пре 2022. године.

Беспилотне летелице *орион* и *хелиос*

Пажњу публике привукао је и противтенковски ракетни комплекс нове генерације *хермес*. Реч је о систему намењеном за уништавање савремених тенкова, лако оклопљених циљева, фортификација и утврђених положаја противника на даљинама до 100 километара. Иако је тај комплекс још у фази опитовања, познато је да су инжењери који су учествовали на том пројекту развили две варијанте: прву, која је намењена за уништавање земаљских циљева у зони видног поља, односно на растојањима до 20 km, и другу, за уништавање земаљских циљева који се налазе преко хоризонта, на даљинама и до 100 километара. Ракетни комплекс *хермес* има аутономни систем навођења који ради на принципу „испали и заборави”, а дејство по циљу може вршити појединачно или у режиму плотунске палбе, односно салвом на шест различитих циљева. Аутоматска синхронизација система ласерског навођења и употреба високопрецизне муниције резултирали су томе да дејство поменутих системом на максималном домету има одступање од свега 50 центиметара.

Ракетни комплекс *хермес* може се качити на више различитих типова платформи – од авиона и борбених хеликоптера, преко борбене технике копнене војске, до површинских пловила. Посебан акценат у развоју стављен је и на интеграцију тог система на борбене беспилотне летелице, па се сматра да ће у тактичком смислу *хермес* успешно попунити простор између навођених артиљеријских граната и оперативно-тактичких ракетних система.

У сегменту савремених беспилотних летелица на овогодишњем форуму издвојиле су се две платформе компаније „Кронштадт” – *орион* и *хелиос*. Беспилотне летелице извиђачко-нападног комплекса *орион* одликује борбени радијус од 300 km, максимална брзина од око 200 km/h и способност боравка у ваздуху до близу 24 сата, уз плафон лета од 7,5 километара. Распон крила летелице је 16 m, дужина 8 m, а максимално борбено оптерећење 250 kg вођених бомби и вођених ракета. Тежина платформе је 1.100 kg и у серијску производњу је ушла половином прошле године. У комплексу *орион* се, зависно од задатка, може налазити три-шест беспилотних летелица, а тренутно је у фази развоја модернизована варијанта која ће моћи да гаси шумске пожаре.

Пажњу публике привукао је и противтенковски ракетни комплекс нове генерације *хермес*

Судећи према најавама из компаније „Кронштадт”, на бази наведеног дрона тренутно се развија напреднија варијанта ознаке *орион-2*. Њена маса ће износити око пет тона, плафон лета чак 12.000 метара, а брзина од 350 km/h. Када је реч о беспилотној летелици *хелиос*, она је још у фази развоја. Њена основа биће „беспилотни авакс”, односно платформа задужена за извиђање и рано упозоравање. Распон крила платформе је 20 m и на основу првих тестирања платформа у ваздуху може провести до 30 сати. Податке добијене током лета *хелиос* ће прослеђивати другим авионима у ваздуху, али и земаљским центрима.

Ново стрељачко наоружање из *Калашњикова*

Новитети су забележен и у сегменту стрељачког наоружања. Концерн „Калашњиков” представио је нову аутоматску пушку АК-19 у калибру 5,56 mm НАТО. Реч је о даљем развоју породице аутоматских пушака под ознаком АК-12 са идејом да се успешно одговори све бројнијим захтевима купаца из иностранства који користе поменут НАТО калибар. Због тога не чуди што је изложбени простор компаније „Калашњиков” већ првог дана био један од најпосећенијих.

Током форума „Армија 2020” поменути концерн први пут је представио и лаки митраљез РПЛ-20 у калибру 5,45×39 милиметара. Иако је реч о прототипу који је још

у фази фабричких испитивања, јасно је да је идеја конструктора била да тај митраљез у перспективи замени чувени РПК-74. Нови митраљез настао је на основу захтева Министарства одбране РФ и предлога решења којима би се отклониле уочене мане и недостаци на раније тестираном моделу РПК-16. Тај митраљез одликује могућност једноставне замене пушчане цеви у току борбе, велика густина ватре и пуњење од 100 метака које је смештено у камуфлажном сандуку од платна.

Тежина митраљеза са кратком цеви је 5,2 kg, са дугом 5,5 kg, а нови РПЛ-20 опремљен је и *Picatinny* шинама на које је могуће постављати широк спектар оптичких и нишанских справа, ласерских означивача, али и предњи тактички рукохват.

У области стрељачког наоружања „Калашњиков” је привукао пажњу са још једним пројектом. Реч је о десантном, односно путничко-теретном пловилу на ваздушном јастуку *хаска-10*, које је за потребе Министарства науке и трговине Руске Федерације развијено у московској бродоградјевинској компанији „Рибинск”, иначе делу поменутог концерна. Његова основна сврха биће превоз путника и транспорт терета на мору, плитким водама и неуређеним обалским подручјима, а има универзалну намену – несметану примену и у војне и у цивилне сврхе.

Специфичност конструкције и иновативна решења која су примењена у процесу пројектовања омогућавају употребу те платформе у најсложенијим климатским условима, укључујући и температуре испод – 50 степени Целзијуса. Пловило поседује могућност транспорта до 10 тона терета, укључујући и троосовински теретни камион КамАЗ, а покрећу га два мотора укупне јачине око 2.000 КС. Посаду чине три члана, а аутономија пловидбе је 400 научних миља, односно 740 километара. Пројектна дужина *хаска-10* износи око 22 m, ширина 13 m, висина 7,4 m, а максимална крстарећа брзина око 40 чворова. Тежина празног пловила је око 20 тона.

Према предвиђањима, највећи значај имплементације тог пројекта у будућности биће у ра-

звоју транспортног система у тешко доступним региони-ма од посебног значаја за Руску Федерацију – сливу сибирских, далекоисточних и река волго-камско-балтичке регије.

Сегмент морнарице – нова пловила

Овогодишњи форум први пут је био домаћин кластера морнарице. Међу бројним експонатима посебну пажњу привукли су подводни системи *сѝруи* и *факѝор*. Њихова основна намена је да се олакша и убрза кретање ронилаца под водом, да се изврши испорука специјалног терета и опреме до унапред предвиђене „истоварне” тачке испод површине воде, као и надзор подводних области.

Подводни „тегљач” *сѝруи* креће се брзином до 4,5 чворова, а приближни домет крстарења износи 10 миља. Дубина рада уређаја је до 60 m, а у води може у континуитету остати до 130 минута. Његова маса са батеријом за напајање износи 34 kg, а време пуњења батерије је три сата. *Сѝруи* је тренутно најбржи „тегљач за роњење” у својој класи и погодан је за оперативно надгледање мора, речних лагуна и носећих конструкција мостова, као и за оперативну заштиту под водом различитих стратешки важних објеката, као што су нуклеарне и хидроелектране.

Друга поменута платформа, *факѝор*, одликује се изразито великим степеном маневарбилности, прилагођеном ергономијом, лакоћом управљања и способношћу вршења транспорта теретних контејнера испод површине воде, у различите сврхе. Тактичко-техничке карактеристике сличне су *сѝруи*у, што овом „подводном возилу” омогућава примену у борбеним мисијама и операцијама антитерористичких јединица, као и у спасилачким акцијама. Оба поменута тегљача покрећу електромотори који напон добијају из литијум-јонских батерија.

Са друге стране, руска компанија „Рубин” представила је беспилотно подводно возило из комплекса *Вийязь-Д*. То је уједно било и премијерно представљање те платформе јавности, након што је у мају ове године заронила на дно Маријанског рова. Сензори су том приликом забележили дубину од 10.028 m, а уређај је извршио мапирање, фото и видео снимање морског дна, уз проучавање бројних параметара морског окружења. Мисија је трајала, без роњења и успона, нешто више од три сата.

У кластеру морнарице, међу експонатима нашли су се надограђено аутономно дубокоморско пвило *Русь*, научноекспедицијски брод 126 *умка* и макета првог пловила пројекта *Соѝалия*. Платформа *Русь* тежи око 25 тона, дугачка је 8 m, широка 3,5, а висока 3,9 m, а уграђени електромотори омогућавају јој да достигне брзину од око 6 km/h. Посаду чине два до три хидронаута, а аутономија роњења може достићи и 72 сата. Уређај је дизајниран за 500 зарона до дубине веће од 4.000 m, а максимална дубина спуштања износи 6.000 метара.

Научноекспедицијски брод 126 *умка* предвиђен је за снабдевање и подршку руских истраживачких станица

„Калашњиков” привукао пажњу путничко-теретним пловилом на ваздушном јастуку – *хаска-10*

Форум је био прилика и да се добије више информација о статусу првог дубоко модерновог ракетносноца Ту-95МСМ

Највећа атракција форума био је лет вишенаменског ловца пете генерације Су-57

Компанија „Камов“ посебну пажњу привукла је лаким вишенаменским хеликоптером Ка-226

дуж обале Северног морског пута, као и за пружање подршке и одржавање руске инфраструктуре на Артику. Нови брод опремљен је савременим лабораторијама, превози више терета и знатно је ефикаснији и снажнији од претходника, а кључна одлика крије се у чињеници да ће њиме моћи да се управља током целе године. Дужина брода *Умка* је 127,1 m, ширина 23, бочна висина 11 метара, а укупан број посаде и путника је 134.

Завршна фаза тестирања првог пловила пројекта *Сошалия* отпочеће у првој половини наредне године. Очекује су да поменуто пловило успешно савлада већину река и успешно изврши прихват, односно искрцавање путника и терета чак и на неуређеним обалама и прилазима. Приликом конструкције коришћен је концепт „аутобуске платформе“, што је омогућило несметани превоз до 30 путника. Тежина пловила из пројекта *Сошалия* биће око 12 тона, дужина 17,7 m, ширина 3,3 m, а газ 0,5 метара. У перспективи је и стварање додатног простора за теретни транспорт (до 2,5 t), као и адаптације медицинске верзије тог пловила.

Увек атрактивна авијација

Највећа атракција међународног војнотехничког форума био је лет вишенаменског ловца пете генерације Су-57. Приказан је део маневарских способности тог авиона који је пројектован за остваривање апсолутне ваздушне превласти у односу на борбене авионе потенцијалног непријатеља, али и уништавање најразличитијих земаљских циљева и површинских бродова који су ојачани савременим противваздухопловним борбеним средствима, затим за извођење операција извиђања и надзора ваздушног простора на великим удаљеностима, уништавање командне инфраструктуре непријатеља и бројних других задатака.

Форум је био прилика и да се добије више информација о статусу првог дубоко модерновог ракетносноца Ту-95МСМ. Реч је о дубоко модерновој летелици која је ојачана новим комплексом наоружања, новим нападно-навигационим системом и проширеном електронском архитектуром, као и модификованим моторима са новим елисама. Иначе први лет Ту-95МСМ реализован је на аеродрому ТАНТК Г.М. Беријева у граду Таганрог, у стандардном режиму на висини од 9.000 m, а укупно време трајања износило је два часа и тридесет три минута.

У сегменту авијације такође је представљен велики број експоната и њихових модификација. Посебну пажњу привукао је хеликоптер Ми-35П, који је опремљен унапређе-

ним нишанским системом са дуготаласном матричном термовизијом треће генерације, колор ТВ камером високе резолуције и ласерским даљиномером. Платформа се ослања на нови дигитални систем контроле лета, што доприноси већем степену управљивости и стабилности самог хеликоптера, омогућава аутоматизацију пилотирања и тиме додатно олакшава посао пилота. На хеликоптеру Ми-35П интегрисани су унапређени нишански и рачунарски систем, чиме ће се додатно повећати тачност дејства по циљевима, а пратећи део испоруке ове платформе су и наочаре за ноћно осматрање (НВГ) 3+ генерације и сет спољног и унутрашњег осветљења које је прилагођено њиховој ефикасној употреби.

Када је реч о компанији „Камов”, на протеклом форуму посебну пажњу привукли су лаки вишенаменски хеликоптери Ка-226 и борбени морнарички палубни хеликоптери Ка-52К. Код хеликоптерских платформи које носе префикс „Ми” посебну пажњу привукао је модернизовани Ми-171Ш *Storm* са унапређеним борбеним могућностима. Новине се огледају пре свега у побољшаној погонској групи и моторима веће снаге, побољшаној главној елиси хеликоптера на којој се налазе лопатице направљене од композита, унапређеној елиси репног мотора, као и по систему противелектронске одбране хеликоптера *президент-С*.

Осим ове платформе представљени су транспортни хеликоптери Ми-17В-5 и Ми-38 (у цивилној верзији приказана је путничка варијанта са ВИП кабином), десантно-јуришни Ми-35М, борбени хеликоптери Ми-28НЕ и модернизовани тешки транспортни војни хеликоптер Ми-26Т2В.

Представљен је и један беспилотни хеликоптер, који тренутно нема званичну ознаку. Реч је о беспосадној вишенаменској платформи која према доступним информацијама има плафон лета од 1.500 m и аутономију лета од два сата. Поседује могућност опремања различитом врстом сензора, укључујући мултиспектралну камеру, дозиметар гама-зрачења, минијатурни радар и магнетометријски комплекс. Овај хеликоптер могуће је користити и за потребе спасилачких мисија.

Ненадмашан *антеј-4000*

Током протеклог форума предузећа руског концерна „Алмаз-Антеј” представила су око 30 модела наоружања и војне технике. Највећу пажњу привукао је нови далекометни противваздухопловни ракетни комплекс *антеј-4000*. Реч је о једној од капиталних новина коју је последње време произвео руски војноиндустријски комплекс и представља извозну варијанту противваздухопловног ракетног система нове генерације С-300В4. За разлику од својих претходника, поменути систем може успешно да пресреће и погађа циљеве на даљинама и до 400 km, а његове укупне техничко-тактичке карактеристике чине да у по-

Највећу пажњу привукао је нови далекометни противваздухопловни ракетни комплекс *антеј-4000*

јединим сегментима чак и премашује могућности система С-400 *тријумф*.

Комплетан комплекс са радарско-осматрачким и нишанским системима, као и лансирним и логистичким јединицама смештен је на тенковске шасије са гусеницама, а један дивизион је у стању да једновремено нападне и до 16 балистичких ракета са изузетно високим процентом обарања.

Систем С-300В4 у основи представља даљу модернизацију ракетних система С-300В, који је у наоружању копнене војске руске армије. Ти системи намењени су за пресрећање оперативни-тактичких и балистичких ракета средњег домета (који лете брзинама и до 13.500 km/h), али се успешно могу употребити и против осталих непријатељских циљева у ваздуху, као што су авиони, хеликоптери...

Најновија ракета која се налази у наоружању система С-300В4, ознаке 9М82МВ, може да досегне брзину од 9 маха и да пресретне циљ на даљини од 350 km који се налази у ближем космосу. Ракета се одликује високим степеном управљивости током лета и има одличне маневарске способности приликом пресретања свог циља.

Захваљујући ракетном арсеналу (два типа ракета) којим располаже противракетни систем *антеј-4000*, као извозна варијанта поменутог система, домет уништавања аероди-

намичких циљева ракетама 9М83МЕ износи 150 km по даљини, док се са ракетама 9М82МДЕ успешно дејствује и на даљинама око 350 километара. Зависно од типа ракете, дејство против циљева у ваздуху може бити и на висини од 30 километара. Укупне оцене новог система показују да је његова ефикасност увећана два до три пута у односу на његову претходну верзију, па се може рећи да је он тренутно можда и најбољи ракетни ПВО и ПРО систем на свету.

Систем ПРО абакан

Концерн „Алмаз-Антеј” представио је још један новитет. Реч је о новом систему ПРО кратког домета *абакан*. Он би према доступним информацијама и карактеристикама требало да послужи као допуна системима средњег и дугог домета, са задатком одбране стратегијски важних објеката војноиндустријског комплекса и управних и административних државних објеката, од тактичких и оперативнотактичких балистичких ракета. Систем ће моћи да функционише самостално или као подршка већ постојећим системима ПВО и ПРО, јер ће бити интегрисан у саставу јединица више хијерархије – С-300ПМ-2, С-350 или С-400.

Основну ватрену јединицу система *абакан* чине један осматрачко-аквизицијски радар 96Л6-1 *јенисеј* из система С-500 *ипрометеј*, два самоходна лансирања оруђа (СЛО) са радаром 51П6Е2 и са по две ракете 9М82МДЕ на сваком СЛО, као и једно самоходно транспортно-претоварно оруђе.

Лансирање оруђе смештено је на точкашку шасију БАЗ-а и има способност савладавања нагиба до 57%, бочног нагиба од 38%, дуби-

не од 1,4 m и рова ширине 1,5 метара. Оруђе је опремљено радаром монтираним на јарбол, што додатно повећава могућност пресретања циљева на малим висинама, али и омогућава померање антене 360° по азимуту и до 100° по елевацији. Систем лансирања ракета је вертикалан, а дејство по циљевима у ваздуху врши се ракетама 9М82МДЕ.

Антибалистички ракетни комплекс *абакан*, са својим формацијским средствима, поседује способност самосталног детектовања, откривања, праћења и навођења поменутих ракета на „нестратегијске” балистичке ракете, радарске одразне површине од 0,02 m², на даљинама од 30 km и висинама од 25 km. Према доступним информацијама, време спремности ракета за лансирање износи 7,5 секунди, а интервал лансирања ракета до две секунде. Укупна тежина самоходног лансера са радаром 51П6Е2 и пуним борбеним комплетом износи око 53,5 тона, посаду чине два члана, а максимална брзина кретања је до 60 km/h, уз радијус кретања по асфалтном путу до 500 километара.

Самоходно борбено возило *Ратљ*

Самоходно борбено возило, наоружано ласерским системом за уништење дрона *Рајтљ*, такође је привукло пажњу посетилаца овогодишњег форума. То је платформа намењена за детекцију и класификацију беспилотних летелица, као и њихово уништавање дејством система заснованог на микроталасном оружју (ометањем и прекидањем управљачког канала) и дејством ласерског снопа, које доводи до физичког уништења дрона.

Комплекс *Рајтљ* базира се на оригиналној оклопној шасији – возилу точкашу СБА-70К2 са погоном на свих шест точкова (6×6) и брзином кретања од 100 km/h. Оклоп возила посади пружа заштиту од стрељачког оружја до калибра 7,62 mm, а оклопна капсула може да издржи експлозију нагазне мине еквивалента 4 kg ТНТ-а. Са пуним резервоаром возило прелази дистанцу од око 1.000 km, а уколико дође до оштећења пнеуматика, брзином до 50 km/h може прећи раздаљину од 50 километара.

Захваљујући постојећем радарском сегменту систем је у стању да открије ваздушне објекте који се крећу брзином до 200 km/h и имају радарску рефлексију еквивалента 0,01 m² на даљинама до 3.500 m, док усмерени микроталасни снап ефикасно може ометати електронику која се налази на дронама у радијусу до 2.500 метара. Аутономија система омогућава да се без подршке посаде, односно у аутоматском режиму обезбеди континуирано кружно скенирање ваздушног простора. При томе, на даљинама до 1.000 m успешно детектује и идентификује широк спектар телекомуникационих канала који се налазе у радном дијапазону 2–6 гигахерца. Сегмент непосредне заштите, на даљинама између 1,5 km и 2,5 km, ослања се на интегрисано ласерско оружје које усмереним енергетским снопом физички уништава летелицу. |

Концерн „Алмаз-Антеј” представио је нови систем ПРО кратког домета *абакан*

Авион
Boeing/SAAB T-7A:
развијне
могућности

ПОТЕНЦИЈАЛНИ БЕСТСЕЛЕР

Након пола века више него успешне употребе амерички школски авион Northrop T-38 Talon иде „у пензију”, а његова замена је потпуно нови Boeing/SAAB T-7 Red Hawk. Иако је авион још у фази развоја, основне карактеристике су познате. Његове развијне могућности и потенцијално место на тржишту су толико велике да се граниче са улогом могућег бестселера на међународном тржишту.

Пише Себастиан БАЛОШ

Авион T-38 Talon представљао је полувековни ослонац америчких оружаних снага у напредној пилотској обуци. Настао је у намери да се замени популарни, али застарели Lockheed T-33 Shooting Star. Уведен давне 1961. године, још увек у употреби, све време је имао беспрекоран скор, са врхунским епитетом безбедности. Занимљиво је да T-38 има исте корене са серијом лаких и јефтених ловаца и ловаца бомбардера F-5 Freedom Fighter и F-5E/F Tiger II, који су се сјајно показали у оперативној употреби, не само према ниској цени експлоатације и једноставности одржавања већ и по перформансама, пре свега изванредним маневарским особинама, па чак и носивости и долету, који је био више него повољан с обзиром на то да је маса празних лете-

лица била испод четири, односно четири и по тоне за две основне борбене верзије.

Захваљујући одличном односу цене и ефикасности, односно једноставности и ниске цене одржавања, као и способности, F-5 је пронашао пут до огромног броја купаца, чак и до ваздухопловства, морнаричког корпуса и морнарице САД, у доба када су били популарни велики, скупи авиони максималне брзине преко два маха. За разлику од F-5, који је извезен широм света, T-38 поред САД користи само Турска. Показало се да је надзвучни тренажни авион за већину иностраних купаца превише и да су много практичнији и у употреби јефтинији подзвучни авиони попут британског Hawk-а, француско-немачког Alpha Jet-а и италијанског MB-

339. Иако су ти авиони деценију новији у односу на T-38, и једни и други су још у употреби, што довољно говори о солидној конструкцији, дугом радном веку и о врло погодној концепцији T-38 за данашње стандарде. Наиме, перформансе борбених авиона су порасле, електроника је драстично напредовала, а појава стелт технологије је све то додатно закомпликовала. Једноставно, смањен радарски одраз авиона не само да је обезбедио отежано откривање, тј. откривање на мањим даљинама већ онима који поседују такве авионе обезбеђује и могућност усвајања сасвим нових тактичких поступака у употреби таквих летелица, односно у борби против таквих циљева. Штавише, ни F-22, ни F-35 немају двоседе тренажне верзије. Уз чињеницу да се радни век T-38, упркос неколико продужења радног века, приближио крају, одлучено је да се покрене развој наследника.

Конкурс за нови авион

Конкурс за нови авион за напредну обуку расписан је 2015. године, са основном намером да се замени времешна флота T-38 авионом који би био погодан за обуку пилота за најновију генерацију ловаца, тј. вишена-

менских борбених авиона F-22 и F-35. Почетни план био је да се набави 351 авион, уз могућност да се накнадно набави још 475. Занимљиво је да је захтевано да исправност буде 80%, тј. не више од тога, јер би набавна цена била превисока.

На конкурс Т-Х јавило се више компанија, од којих су се три издвојиле као најозбиљније. Италијански „Leonardo Т-100” (раније „Alenia Aermacchi”), с верзијом добро познатог М-346 Master, представљао је можда најбоље познату летелицу, која је развијена на бази Јак-130. Примарна партнерска компанија је у првом маху био „General Dynamics”, али га је заменио „Raytheon”, који је уз „Honeywell Aerospace” представљао обавезну америчку компоненту понуђача. Други такмац био је корејско-амерички KAI/Lockheed Martin Т-50 Golden Eagle. Аеродинамички сличан F-16, али са мотором F404 и надзвучном брзином од 1,5 маха. Тај авион остварио је већ озбиљне извозне успехе, не само у варијанти тренажног него и у верзији вишенаменског борбеног авиона. Док су два претходна авиона представљала већ позната решења, тј. варијанте познатих летелица, трећи је био потпуно нов. Радило се о заједнич-

ком пројекту америчког „Boeing-a” и шведског SAAB-a. Опремљен је такође мотором F404, са готово упола мањом масом у односу на Т-50, што му је обезбеђивало знатно бољи однос потиска и масе.

Победник је Т-7 Red Hawk

Победник конкурса био је Т-Х „Boeing/SAAB”, а то је објављено 27. септембра 2018. године. Нови тренажни авион добио је ознаку Т-7 и назив Red Hawk, прве испоруке очекују се 2023, а званично увођење у оперативну употребу предвиђа се за 2024. годину, што практично значи да развој још није завршен. Очекује се да ће цео програм опремања оружаних снага САД бити завршен до 2034. године.

Чињеница да су израђена свега два примерка јасно ставља до знања да су и спецификације у великој мери непознате. Аеродинамичка конфигурација је класична: стреласто крило са хбридом, хоризонталне репне површине и двоструки реп са закошеним површинама знатно одступају од ранијих шпекулација да је реч о клону JAS-39 Gripen са делта крилом и канардима. Према аеродинамичкој конфигурацији, па чак и по-

зицији уводника ваздуха, подсећа на умањени F/A-18 Hornet, са основном разликом што је авион једномоторац. Мала разлика ипак постоји, уводници ваздуха су високо подигнути, тако да се може избећи усисавање објеката са писте или чак омогућити употреба делимично припремљених полетно-слетних стаза. Чак је и мотор варијанта мотора F/A-18, General Electric F404-GE-103, који је један од најпоузданијих, са најједноставнијим одржавањем тренутно у свету. Потисак мотора је 49 kN без додатног сагоревања и 76 kN са додатним сагоревањем. Међутим, код овог авиона није јединствен потисак мотора, већ однос потиска и масе. Захваљујући интензивној употреби композитних материјала, који су постали стандард на савременим борбеним, али у доброј мери и путничким авионима, маса празног авиона је свега 3.249 килограма! Имајући у виду да је маса мотора око једне тоне, сасвим је јасно да сам мотор обухвата око једну трећину масе празног авиона, што је изванредан технолошки подухват. Објављено је и да је нормална полетна маса 5.500 kg, што обухвата стандардну опрему школског авиона, инструктора и ученика, као и гориво, али не и додатно

ДИНАМИКА РАЗВОЈА

Победник конкурса Т-Х „Boeing/SAAB” објављено је 27. септембра 2018. године. Нови тренажни авион добио је ознаку Т-7 и назив Red Hawk. Прве испоруке очекују се 2023, а званично увођење у оперативну употребу предвиђа се за 2024. годину, што практично значи да развој још није завршен. Очекује се да ће цео програм опремања оружаних снага САД бити завршен до 2034. године.

Уводници ваздуха су високо постављени, чиме се смањује могућност усисавања објеката са полетно-слетне стазе

гориво и наоружање, с обзиром на то да је Т-7А ненаоружан.

Са таквом масом Т-7 поседује однос потиска и масе од чак 0,91, без додатног сагоревања, и чак 1,41 са додатним сагоревањем, чиме се не би постидео ниједан вишенаменски борбени авион! Управо то га чини идеалним тзв. агресорским авионом, тј. авионом који се користи за обуку пилота борбених авиона у ваздушним борбама. Примера ради МиГ-29 поседује два мотора потиска 49,39/81,4 kN, дакле слично као мотор Т-7, али му је маса празног 10,8 тона, а нормална маса у полетању 15,3 тоне, те у ловачкој конфигурацији поседује однос потиска и масе од 1,08, дакле знатно мање од Т-7А. Ипак, званично објављена максимална брзина Т-7А је 1.300 km/h, што је прилично скромно, а плафон лета 15.240 метара.

Развојни потенцијал

Са таквим односом потиска и масе Т-7 може представљати идеалан авион у коме се будући пилоти заиста могу увежбавати као у правом борбеном авиону. То је од великог значаја с обзиром на ранију праксу у САД где су школски авиони (Т-38) и лаки борбени (F-5) имали исте корене. Врло сличан развојни пут најављен је и за Т-7, који би се можда најбоље

могао упоредити са изванредним F-20 Tigershark: мотор из исте породице, готово истог потиска, сличне аеродинамичне конфигурације, сличне масене категорије и вероватно сличне димензије. Наиме, Т-7 има дужину 14,3 m, распон крила 9,33 m и висину 4,13 m, док су одговарајуће димензије за F-20 биле: 14,43 m, 8,13 m, 4,22 метра. Маса празног F-20 била је нешто преко пет тона, што је ипак нешто више у односу на Т-7.

Ипак, треба имати у виду да би уградња радара и напредне авионике

без икакве сумње повећала масу Т-7, тако да би она вероватно достигла можда и четири тоне. Нормална полетна маса би такође била повећана, а исто важи и за максималну полетну масу. Ипак, чак и тако би се могао постићи однос потиска и нормалне полетне масе од 1,1 до 1,2, што је још увек врло повољно. Тај би се однос могао у великој мери побољшати уградњом снажнијег мотора F414, сличног као на F/A-18E/F Super Hornet. Ова модификација је и те како изводљива, с обзиром на то да је мотор F414 развијен из F404 са готово идентичним димензијама и масом. Свакако, требало би ојачати конструкцију, па чак и уз две до четири ракете ваздух-ваздух, однос потиска и масе би се могао свести на ниво изворног Т-7, што је заиста изванредан резултат.

Остаје питање колики би долет таква варијанта имала. Долет свакако није у првом плану, јер на тако лаганом авиону једноставно нема места за довољну количину горива да би могао конкурисати рецимо F-16, чија је маса приближно двоструко већа. Највећи долет Т-7А је 1.840 km, вероватно без додатних резервоара за гориво, што је слично као код Т-38. Сасвим је јасно да се таква летелица не може сматрати атрактивном за САД у улози вишенамен-

BOEING/SAAB T-7A

дужина: **14,3 m**

распон крила: **89,33 m**

висина: **4,13m**

нормална полетна маса: **5.5002 kg**

највећи долет: **1.840 km**

(вероватно без додатних резервоара за гориво)

Црвени репни део на Т-7А је у част 332. ловачке групе опремљене ловцима P-51 Mustang, која је попуњена афроамеричким и у мањој мери Латинамериканцима. Пилоти су школовани на Tuskegee универзитету, отуд назив Tuskegee airmen.

Два Т-Х у лету показују елегантне линије летелице

ТЕХНОЛОШКИ ПОДУХВАТ

Захваљујући интензивној употреби композитних материјала, који су постали стандард на савременим борбеним, али у доброј мери и путничким авионима, маса празног авиона је свега 3.249 килограма! Имајући у виду да је маса мотора око једне тоне, сасвим је јасно да сам мотор обухвата око трећину масе празног авиона, што је изванредан технолошки подухват.

ског борбеног авиона, која изузетно велик значај посвећује управо доле-ту, с обзиром на офанзивну доктрину.

Наоружање и авионика

Конечно, остаје питање наоружања и авионике. Лагани борбени авион би свакако требало да има уграђен топ, који би према досадашњим искуствима требало да буде уграђен унутар трупа. Међутим, с обзиром на његову секундарну улогу, није реално да то буде стандардни шестоцевни амерички М61А1 Vulcan 20 mm, већ пре „преполовљена” троцевна варијанта са ознаком А-50, присутна на Т-50 Golden Eagle. Т-50 носи 205 метака, што би могло бити довољно, с обзиром на смањену брзину гађања у односу на шестоцевну варијанту. За сада није познато колика је брзина гађања тог топа, али је разумно сматрати га варијантом добро познатих топова М197 са хеликоптера АН-1W, АН-1Z и Agusta А129 Mangusta, масе 60 kg и највеће брзине гађања 1.500 мет./мин., али не треба заборавити ни ХМ301 са РАН-66 Comanche исте брзине гађања, али масе смањене на свега 36,5 килограма. Такође, није искључено да је брзина повећана на 3.000 мет./мин., с обзиром на то да се топ не би окретао као на хеликоптеру, те би енергија трзјаја била у оси или близу осе летелице.

Остало наоружање обухватало би ракете ваздух-ваздух, вероватно типа AIM-9 Sidewinder, а можда и AIM-120 AMRAAM, класичне, вођене бомбе (ласерске, GPS), невођена ракетна зрна и ракете, можда чак и противбродске. Укупна маса спољашњег терета, укључујући и додатно гориво, нишанске подвеснице и евентуално електронске ометаче, могла би да достигне највише три тоне, што је на нивоу авиона попут Вае Hawk, М-346 или Т-50/FA-50. Остаје да се види до ког нивоа наоружања ће „Boeing” понудити Т-7, али довољно говори чињеница да ће се, оправдано или не, наоружана варијанта Т-7 размотрити као замена за јуришник А-10. Овај потез је свакако преамбициозан, јер је реч о потпуно другачијим летелицама.

Када је реч о авионици, централно место требало би да заузме савремен радар. Тренутно је тржиште радара релативно малих димензија и маса, а сасвим солидних перформанси веће него икад. Поред америчких радара као што је APG-67 у различитим верзијама, ту је и серија италијанских радара LeonardoGrifo са механичким или чак Vixen 500 са активним електронским скенирањем (AESA-active electronically scanned array), а ту су и израелски Elta EL/M-2032 и EL/M-2052 (AESA). Већина поменутих рада-

ра може да се опреми различитим величинама антене, које могу да се уграде у различите типове авиона. Ипак, носни део Т-7 не делује скучен, какав је био на рецимо Т-37/F-5. Друга страна медаље је свакако радарски одраз. Иако не делује као авион са смањеним радарским одразом, сасвим је јасно да захваљујући релативно малим димензијама Т-7 свакако може представљати врло неугодног противника у ваздушној борби, па чак и при дејству по циљевима на земљи.

Борбена варијанта Т-7 могла би концепцијски врло повољно да се упореди са данас превазиђеним F-5, односно да наступи успешно на малом тржишту које преферира мање претенциозне борбене авионе, са врло скромним захтевима за одржавањем и ниским трошковима набавке. За подједнако успешну тренажну и борбену употребу, борбена варијанта Т-7 била би свакако више него атрактивна, не само за замену авиона за напредну обуку пилота већ и јуришника, а зашто да не и ловаца, тј. вишенаменских борбених авиона старије генерације, нарочито уколико постоји акценат на контроли ваздушног простора, данас популарно, али не и у потпуности тачно названој „air police”. Стога није тешко замислити да Т-7А понови оперативни и извозни успех не само Т-38 већ и F-5.!

Оружане снаге Чешке и Словачке

РАЗДРУЖЕНИ САВЕЗНИЦИ

Након распада заједничке државе Чешка и Словачка су кренуле различитим путевима војних реформи, корачајући ка заједничком циљу везаном за чланство у НАТО. Словачке реформе су у првој фази биле опрезније и усмерене ка очувању најзначајнијих војних капацитета, док су чешке биле неупоредиво брже и обележене снажним интегративним призвуком.

Пише Александар ЖИВОТИЋ

Чехословачка држава и њена војска настале су на крају Првог светског рата, на рушевинама Аустроугарске и Немачке. Пораз великих империја и стварање националних држава на простору Централне и Источне Европе омогућили су изградњу Чехословачке као државне заједнице чешког и словачког народа. Богато економско и културно наслеђе створило је погодан амбијент за изградњу модерне оружане силе током међуратног периода. Ослањајући се на некадашње чешке формације које су образоване на тлу Француске и Русије у Првом светском рату, стручан војни кадар из аустроугарских оружаных снага и снажну војноиндустријску базу Аустроугарске која се добрим делом налазила на чешком тлу, Чехословачка је брзо створила једну од најмодернијих оружаных сила тог доба, која је на европском тлу предњачила у моторизацији и механизацији својих јединица.

ЗАЈЕДНИЧКА ИСТОРИЈА

О степену модерности тадашње чехословачке армије сликовито говори чињеница да је готово половина немачких моторизованих и оклопних јединица, након минхенског жртвовања Чехословачке Трећем рајху 1938. од западних сила, била састављена од заплећене чехословачке војне технике. На другој страни и југословенска краљевина је као савезница Чехословачке у систему Мале антанте у војноиндустријском смислу добрим делом била ослоњена на Чехословачку, како у погледу извора снабдевања своје армије савременом ратном техником, тако и у погледу развоја сопствених војноиндустријских капацитета.

Послератне чехословачке оружане снаге израсле су из чехословачких формација које су се током Другог светског рата бориле у саставу Црвене армије и британске војске. Даља изградња чехословачких оружаных снага текла је уз блиско војнотехничко ослањање на Совјетски Савез и Варшавски пакт од његовог формирања 1955. године. Совјетизација чехосло-

вачке армије текла је паралелно с постојаним развојем сопствених војно-индустријских потенцијала. После совјетске интервенције у Чехословачкој августа 1968, а потом и изнуђеног споразума о боравку совјетских трупа на њеној територији, формирана је совјетска Централна група војске, с командом у Миловицама близу Прага, која је пред распуштање Варшавског уговора располагала снажним војним ефективима јачине једне мешовите ваздухопловне дивизије, једног армијског корпуса с једном тенковском и једном мотострељачком дивизијом, по једном самосталном мотострељачком и тенковском дивизијом и бројним самосталним јединицама намењеним за ватрену подршку, обезбеђење командовања и специјална дејства, што је заједно с члановима породица активних војних лица износило око 135.000 људи и више од 100 борбених авиона, 170 хеликоптера, 1.400 тенкова, 1.200 артиљеријских оруђа и 1.500 борбених возила пешадије и оклопних транспортера.

„Плишана револуција” у Чехословачкој новембра и децембра 1989. довела је до крупних политичких потреса у земљи, отворила путеве њене нове спољнополитичке оријентације, темељних политичких, економских и војних реформи и редефинисања односа са Совјетским Савезом. На крилима реформског заокрета у фебруару 1990. у Москви је са совјетском страном постигнут споразум о потпуном повлачењу Централне групе војске с простора Чехословачке. Обимна операција повлачења завршена је након 16 месеци, у јуну 1991. године. Паралелно с процесом унутрашњих реформи текао је и процес мирног раздруживања чланица чехословачке федерације, који је подразумевао стварање националних чешких и словачких оружаних снага на бази поделе до тада јединствених чехословачких оружаних снага. Поред поделе војних ефектива требало је и бројно редуковати оружане снаге, које су имале више од 200.000 војних и грађанских лица. Чешке и словачке оружане снаге су на бази међусобног спора-

Југословенска краљевина је као савезница Чехословачке у систему Мале антанте у војноиндустријском смислу добрим делом била ослоњена на Чехословачку, како у погледу извора снабдевања своје армије савременом ратном техником, тако и у погледу развоја сопствених војноиндустријских капацитета

зума почеле да функционишу 1. јануара 1993. године.

ВОЈСКА ЧЕШКЕ

Савремена чешка армија је, попут осталих војски некадашњег Варшавског уговора, од тренутка започињања реформи прошла кроз неколико циклуса бројчаних редуција. Оружане снаге које су у тренутку поделе чехословачке армије имале око 90.000 људи, до 1997. сведене су на 11 бригада копнене војске и ратно ваздухопловство с укупно око 65.000 људи,

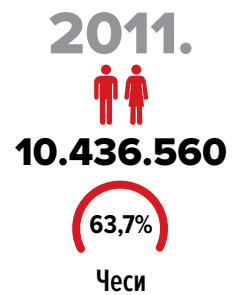
да би у наредне две године, до пријема Чешке у чланство НАТО-а на Вашингтонском самиту 24–25. априла 1999, тај број био смањен за још две хиљаде. Кључни корак у трансформацији чешке армије учињен је 2004, када је војска потпуно професионализована, уз укидање обавезног служења војног рока и формирање активне резерве. Тада се дошло до модела који је подразумевао оружане снаге од око 35.000 људи у активном саставу.

Најбројнији и најзначајнији део савремене чешке армије јесу њене **копнене снаге**, чији ударни део чине 4. бригада за брзо реаговање (командна чета, три механизована и лаки моторизовани батаљон) с командним местом у Жатецу, која је намењена за заједничко деловање с немачком 10. оклопном дивизијом и 7. механизована бригада (командна чета, два механизована батаљона и по један тенковски и лаки моторизовани батаљон) с командом у Храницама. За њихову ватрену подршку намењен је 13. артиљеријски пук, који чине командна батерија, чета за логистичку подршку и два артиљеријска дивизиона. Логистичку подршку копненим снагама пружа 14. пук логистичке подршке, у чијем су саставу командна чета, два батаљона за снабдевање и један батаљон за техничку подршку. Релативно снажне инжињеријске јединице окупљене су у 15. инжињеријски пук, који уз командну чету чине два инжињеријска батаљона.

Поседну вредност чешких копнених снага представља **31. пук атомско-биолошко-хемијских јединица** (командна чета, два АБХО батаљона и центар за упозорење на опасност од оружја за масовно уништење). У саставу бригаде за брзо реаговање до скоро је био и ваздушнодесантни батаљон, који је издвојен и за који је планирано да са око 600 људи до октобра 2020. буде трансформисан у 43. ваздушнодесантни пук од 1.200 људи, који би у складу с декларацијом донетом на Велшком самиту НАТО-а био спреман за хитно реаговање у оквиру заједничких операција. За обавештајне и извиђачке послове за-

Учешће чешких АБХО јединица у заједничким операцијама касније је постало заштитни знак чешког међународног војног ангажмана

Услед поделе некадашњег чехословачког ваздухопловства у размери 2 : 1 у корист Чешке, с изузетком равноправне поделе авиона МиГ-29 и уступања целокупног континента авиона МиГ-23 Чешкој, словачко ваздухопловство се у наредним годинама ослонило на авионе типа МиГ-21 уз ловце МиГ-29

дужен је 53. пук за извиђање и електронско ратовање, који уз командну чету чине извиђачки батаљон, батаљон за електронско извиђање и батаљон беспилотних летелица. Снажна домаћа војноиндустријска база омогућила је чешкој армији да буде снабдевена углавном стрељачким наоружањем домаће производње, тенковима типа Т 72 (116 комада у употреби) који су произведени у Чехословачкој на лиценцној основи, као и борбена возила пешадије БВП 2 (на бази совјетског БМП 2, у употреби је 430 комада) и самоходним хаубицама домаће производње типа *дана*, познатим у свету по борбеним квалитетима, од којих се 77 налази у активnoj употреби. Поред тога у наоружању чешке копнене војске су и оклопни транспортери *џандур II* аустријске и *ЛМВ ивеко* италијанске производње.

Чешка је последњих деценија успела да развије и **систем активне резерве** који је организован на територијалном принципу. У том погледу развијено је 14 територијалних команди којима су потчињене војне снаге еквивалента једне чете. Припадници активне резерве пролазе кроз шестомесечну обуку и дужни су да активно служе три недеље годишње. По закону могу бити ангажовани још две недеље годишње на спровођењу невојних активности.

Подела некадашњег чехословачког ратног ваздухопловства и ства-

рање чешких националних ваздухопловних снага били су праћени редукцијом бројног састава, типова летелица и броја ваздухопловних база. То се превасходно одразило на судбину најсавременијег авиона у саставу чешког ваздухопловства МиГ-29, који су подједнако подељени између Чешке и Словачке. С обзиром на неекономичност њиховог одржавања, Чешка се одлучила да 10 авиона тог типа замени у Пољској за 11 лаких хеликоптера типа PZL W3A, што је било праћено жестоким расправама у чешкој јавности. На тај начин ловачка заштита чешког неба препуштена је ловцима типа МиГ-23. До крупне реорганизације дошло је 1997, кад су уједињени дотадашњи ваздухопловни корпус и корпус противваздушне одбране. Наредне године повучени су из употребе ловци МиГ-23, па је терет ловачке заштите пао на ветеране МиГ-21, у ишчекивању доласка изнајмљених шведских ловаца типа JAS 39 *џријен*, који су услед низа тешкоћа почели да пристижу тек 2015. године.

Садашња **структура чешког ратног ваздухопловства** успостављена је 2013. и обухвата једну ваздухопловну базу тактичке авијације с ескадрилом ловаца JAS 39, једном ескадрилом лаких јуришника домаће производње Л 159 и једном школском ескадрилом домаћег школско-борбеног авиона типа Л 159, једну хеликоптерску ваздухопловну базу с мешовитом ескадрилом хеликоптера типа Ми-24/35 и Ми-17 и једном транспортном хеликоптерском ескадрилом опремљеном хеликоптерима типа Ми-17. У саставу ваздухопловства су и ваздухопловна база транспортне авијације с две авијацијске и једном хеликоптерском ескадрилом, противавионски пук с једним дивизионом ракетног система *куб* и једним дивизионом наоружаним ракетним системима *сџрела 10* и РБС 70, пук ваздушног осматрања и јављања и центар за летачку обуку.

Пре поделе чехословачке армије њене јединице су још 1990. укључене у међународне операције. Учешће њених АБХО јединица у заједнич-

ким операцијама касније је постало заштитни знак чешког међународног војног ангажмана. У минуле три деценије чешке снаге биле су укључене у низ међународних војних операција, мировне операције и различите заједничке активности чланица НАТО. Тренутно су њене копнене и ваздухопловне снаге ангажоване у балтичким земљама у оквиру програма НАТО подршке безбедности тих земаља, као и у оквиру НАТО операција на Косову и у Авганистану, операцијама Европске уније у Малију и Сомалији, мировним операцијама у Малију, као и у бројним посматрачким мисијама у свету.

ВОЈСКА СЛОВАЧКЕ

Насупрот Чешкој, Словачка се одлучила за нешто другачији тип војних реформи, који је подразумевао доста опрезнија скраћења бројног и техничког састава новонасталих националних оружаних снага. До 1995. словачке оружане снаге смањене су на око 47.000 војних и грађанских лица. Истовремено су образоване и територијалне снаге јачине једне чете од око 180 људи у свакој општини, наоружане стрељачким оружјем и оклопним возилима, уз додатак противоклопне компоненте у случају рата. Важну новину представљало је и **формирање батаљона за брзо реаговање** 1996, у чији су састав ушле три механизоване чете, минобацачка батерија, противавионски, противоклопни и позадински вод, као и словачко учешће у мировним операцијама Уједињених нација у Анголи и на Голанској висоравни, а потом и операцијама НАТО у Босни и Херцеговини и на Косову и мировним операцијама Уједињених нација у Етиопији и Еритреји.

У склопу даљих реформи, бројчаних редукција и припрема за чланство у НАТО словачке оружане снаге су 2001. сведене на око 33.000 људи у активном и око 20.000 људи у резервном саставу. Наредне године учествовале су у НАТО операцији у Авганистану. У исто време у склопу свеопштег словачког напора ка ширим војним интеграцијама заједно с Румуни-

јом, Мађарском и Украјином образован је **заједнички инжењеријски батаљон „Тиса”**, за који је свака земља издвојила по једну инжењеријску чету, да би годину дана касније Словачка узела учешће у мировној операцији Уједињених нација на Кипру и НАТО операцији у Ираку. У даљем току војних реформи, након пријема у НАТО 2004, наредне 2005. укинута је обавезно служење војног рока. С тим у вези поново је дошло до редукције бројног стања словачке армије на 26.000 активних војних и грађанских лица.

Савремену словачку оружану силу чини нешто више од 16.000 људи у активном саставу. Њен најбројнији и најзначајнији сегмент је **копнена војска**. Команди копнених снага непосредно су потчињени командни батаљон, посебна команда за обуку и јединица задужена за цивилно-војну сарадњу. Окосницу копнених снага чине 1. механизована бригада, у чијем саставу су командна чета, три механизована батаљона (сваки механизовани батаљон чине командна чета, три механизоване чете и чета за ватрену подршку), ракетни дивизион за подршку наоружан вишецевним ракетним бацачем чехословачке производње типа РМ 70/85, инжењеријски батаљон необичне структуре са по две понтонске, техничке и борбене и једном минском четом, уз један АБХО батаљон и 2. механизована бригада која укључује командну чету, тенковски батаљон, два механизована батаљона, самоходни артиљеријски дивизион и извиђачки батаљон. За логистичку подршку задужена је посебна бригада са два логистичка батаљона, једним техничким и једним батаљоном за борбену логистичку подршку.

Команди братиславског гарнизона потчињена је посебна гардијска јединица јачине батаљона, коју чине командна чета, две чете за почаст и вод за подршку. Специјалне јединице обједињене су у оквиру 5. пука за специјална дејства. У његовом саставу су, поред командног вода и чете за подршку и санитетско одељење и вод за везу, вод за обуку и четири вода наме-

њена за специјална дејства. Војна полиција има посебну команду, којој су потчињене четири обласне јединице војне полиције.

У наоружању словачке армије доминира стрељачко наоружање чехословачког и немачког порекла, док у оклопним, механизованим и артиљеријским јединицама, у употреби је уз технику чехословачке производње и наоружање совјетског порекла, готово идентичних типова као у чешкој армији.

Услед поделе некадашњег чехословачког ваздухопловства у размери 2 : 1 у корист Чешке, с изузетком равноправне поделе авиона МиГ-29 и уступања целокупног континента авиона МиГ-23 Чешкој, словачко ваздухопловство се у наредним годинама ослонило на авионе типа МиГ-21 уз ловце МиГ-29. Први корак у организационим реформама био је везан за напуштање стандардне совјетске пуковске организације и прелазак на западни модел, који је подразумевао ваздухопловне вингове и сквадроне. Потом је уследило избацивање из употребе авиона типа Су-22, Су-25, МиГ-21 и на крају хеликоптера Ми-24 2011. С обзиром на истек ресурса МиГ-29 размишљало се о набавци шведских авиона типа ЈАС 39 *Грипен*, од чега се одустало и приступило закључењу уговора о набавци 14 америчких ловаца типа F 16, који би у потпуности требало да буду испоручени словачком ваздухопловству до краја 2023. године.

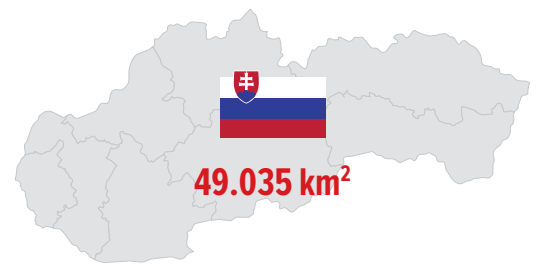
Савремено словачко ваздухопловство чине транспортни винг с једним транспортним сквадроном, тактички авијацијски винг с једним ловачким сквадроном авиона МиГ-29 и једним школско-борбеним скава-

Први корак у организационим реформама словачког ваздухопловства био је везан за напуштање стандардне совјетске пуковске организације и прелазак на западни модел, који је подразумевао ваздухопловне вингове и сквадроне

дроном опремљеним авионима Л 39 чехословачке производње и хеликоптерски винг с два хеликоптерска сквадрона, наоружана хеликоптерима типа Ми-17 и УХ 60. Поред летачких јединица сваки винг има своје јединице задужене за обезбеђење аеродрома и логистичку подршку летачких јединица. У саставу ваздухопловства су и бригада ваздушног осматрања и јављања и ракетна бригада ПВО, у чијем су саставу дивизион опремљен системом С 300, дивизион од пет батерија система *куд* и дивизион наоружан преносним ракетним системом *иџла*.

Након распада заједничке државе Чешка и Словачка кренуле су различитим путевима војних реформи, корачајући ка заједничком циљу везаном за чланство у НАТО. Словачке реформе су у првој фази биле опрезније и усмерене ка очувању најзначајнијих војних капацитета, док су чешке биле неупоредиво брже и обележене снажним интегративним призвуком. Савремене словачке и чешке оружане снаге, попут осталих армија мањих земаља које су своју заштиту нашле под моћним кишобраном НАТО-а, имају секундарну улогу у заједничким операцијама и носећу функцију у супротстављању невојним изазовима на сопственом тлу, укључујући ту и помоћ и подршку цивилним структурама у санирању последица природних катастрофа.!

2011.

5.397.036

Словаци

Пише Чен БО, амбасадорка Кине у Србији

**Поводом 75. годишњице
победе над фашизмом**

ПРОШЛОСТ КОЈА СЕ ПАМТИ ВОДИЧ ЈЕ ЗА БУДУЋНОСТ

**Председник Си Ђинпинг је истакао да су
Кина и Србија, као и народи наше две земље,
положили велике жртве и дали важан допринос
победи над фашизмом на азијским и европским
ратиштима у Другом светском рату. Заједничке
антифашистичке вредности постале су важна
спона два народа – поставиле су темељ за
међусобно разумевање и подршку око свих
виталних интереса.**

Дан победе кинеског народа обележава се 3. септембра. Иако је Јапан потписао безусловну предају 2. септембра 1945. године, кинески народ ту победу прославља 3. септембра. Пре пет година у Пекингу је одржана велика војна парада поводом обележавања 70 година од победе над фашизмом и победе у Ослободилачком рату кинеског народа над јапанском агресијом. Имала сам част да присуствујем тој церемони-

ји, током које су на мене најјачи утисак оставиле две слике: величанствена и моћна Народноослободилачка армија Кине и снажна и поносна Војска Србије у плавој униформи. Био је то величанствен тренутак у ком су два народа заједнички обележила своју победу и поделила част која им припада.

Први метак против фашизма испален је у Кини

Ове године обележавамо 75. годишњицу светске победе над фашизмом. Ослободилачки рат кинеског народа против јапанске агресије није само питање Кине, питање Истока, него и целог света. Кинески народ је 18. септембра 1931. испалио први метак на јапанске агресоре, што јесте била увертира у светски рат против фашизма. Кинески ослободилачки рат против јапанске агресије је први почео и трајао најдуже. Он је важан саставни део светског рата против фашизма и главно бојиште на Истоку. У том 14-годишњем Ослободилачком рату против Јапана кинеска војска и народ платили су огромну цену од 35 милиона рањених и погинулих и 600 милијарди америчких долара економских губитака да би коначно победили фашистичке агресоре и сачували цивилизацијске тековине кинеске нације старе више од 5.000 година.

Српски народ је такође дао велике жртве у том рату против фашизма и ослободио своју земљу и народ, ослањајући се на сопствене снаге. Председник Си Ђинпинг је истакао да су Кина и Србија, као и народи наше две земље, положили велике жртве и дали важан допринос победи над фашизмом на азијским и европским ратиштима у Другом светском рату. Заједничке антифашистичке вредности постале су важна спона два народа – поставиле су темељ за међусобно разумевање и подршку око свих виталних интереса.

Након тог тешког рата још више ценимо и негујемо мир. То и јесте најбољи споменик херојима који су умрли у одбрани људских слобода, правде и мира, као и не-

виним жртвама рата. Током ових 75 година од победе у том рату против фашизма светски поредак је генерално одржао мирну ситуацију. То је резултат заједничких напора свих народа, а Кина и Србија су такође дале важан допринос том циљу. Сви чврсто подржавамо међународни поредак и мултилатерални систем на темељима принципа Повеље УН и активно промовишемо економску глобализацију и демократизацију међународних односа.

Визија заједничке судбине човечанства

Данас, док пандемија новог вируса корона обузима свет, човечанство се суочава са својим највећим изазовом од краја Другог светског рата. Све земље треба да се уједи-

Парада победе 2015. године

Гарда Војске Србије на паради у Пекингу 2015. године

њују као онда, како бисмо формирали „савез” за борбу против новог вируса и оживљавање економије. Више него икада потребни су нам мултилатерализам, непристрасност и праведност, као и сарадња у којој заједнички побеђујемо.

Кина је одувек заговарала хармонију, уверена да „подела води у сукоб, сукоб води у неред, а неред у сиромаштво”. Чврсто се противимо вештачком стварању „новог хладног рата”, који је у супротности са трендом светског развоја и напретка и који још више подрива заједничке интересе човечанства да се удруже снаге у борби против епидемије и подстичку економски опоравак.

У протеклих 75 година Кина и њена армија доживеле су огроман напредак. Кина је израсла у другу највећу светску економију, а кинеске ору-

жане снаге имају највећи број учесника у мировним мисијама међу сталним чланицама Савета безбедности УН. Треба истаћи и да је Кина учествовала у 24 мировне операције УН, у које је послала више од 39.000 војника.

Данас, док пандемија новог вируса корона обузима свет, човечанство се суочава са својим највећим изазовом од краја Другог светског рата. Све земље треба да се уједињују као онда, како бисмо формирали „савез” за борбу против новог вируса и оживљавање економије. Чврсто се противимо вештачком стварању „новог хладног рата”, који је у супротности са трендом светског развоја и напретка.

Имамо довољан капацитет да бранимо национални суверенитет, безбедност и развојне интересе наше земље и можемо више да допринесемо очувању мира у свету. Али, колико год била моћна, Кина никада неће тражити хегемонију. И даље ћемо непоколебљиво следити пут мирног развоја и стратегију отварања ради свестране користи и постизања заједничке победе, и истрајати на томе да будемо покретач мира у свету, да доприносимо глобалном развоју и бранимо међународни поредак са другим државама света, укључујући и Србију. На темељима међусобног поштовања и једнакости заједно ћемо радити на превазилажењу потешкоћа, тежити заједничком развоју, заједнички уживати у просперитету и градити прелепу и једину исправну визију „заједничке судбине човечанства”!

Са снимања филма
„Пут живота”

КОРИДОР КОШАРЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Текст и фотографије Игор САЛИНГЕР

„Идеја за филм о пробоју Коридора настала је у Бањалуци, после премијере Ратних прича са Кошара”, каже за „Одбрану” Слађана Зарић, уредник документарних филмова у информативном програму Радио Телевизије Србије, ауторка јавности позната по филмовима о људима и догађајима који су, сваки на свој начин, одредили историју и садашњост на овим просторима

Филмови „Нико није рекао нећу” и „Лет у смрт” о херојству југословенских pilota током НАТО агресије 1999; „Ратне приче са Кошара” и „Ратне приче са Паштрика”, који кроз лична сведочења актера говоре о две пресудне битне током рата на Косову и Метохији; серијал филмова о Првом светском рату „Срби на Крфу”, „Србија у Великом рату”, „Милунка Савић – хероина великог рата” и „Заборављени адмирал”; „Последњи дан Зорана Ђинђића”, „Милошевић и Туђман – договорени рат?”, само су неки од наслова препознатљивих по ауторском печату Слађане Зарић. „Филмом настојим да испричам историју кроз сведочења људи, покушавам да сагледам оно што се догодило из више углова”, каже ауторка додајући да јој је једно од правила да за потребе филмо-

ва интервјуише искључиво директне учеснике и сведоке догађаја које обрађује, барем када се ради о темама из скорије историје.

„У Бањалуци свако помињање Коридора доживљавају веома емотивно, на сличан начин као и када се у Србији помену бој на Косову, Паштрик или Кошаре. Филм о Кошарама публика у Бањалуци је веома топло прихватила и једноставно се осетила потреба да се и о ратним дешавањима на тим просторима направи филм на сличан начин, филм какав до сада није направљен. Пробијање Коридора је несумњиво најзначајнији део рата у Републици Српској. Да није пробијен – и то из окружења, што је у војном смислу веома тешка позиција – Република Српска данас не би ни постојала јер би био пресечен пут између Бањалуке и Београда”, објашњава Слађана Зарић. >

Вук Костић: „Наша је дужност да оживимо ликове који су у данашњем свету полумитска бића. Командант Триво Вујић је модерни јунак, који је водећи и храбрећи своје момке дао лични пример неустрашивости. Свако ко у рату каже да се не плаши, вероватно лаже, али страхом можеш сам да управљаш. Овим филмом ћемо испричати причу и о Обилићу 20. века. Не постоје мале приче о племенитости, то су велике приче о јунаштву.”

Александар Стојковић Пикси: „Снимање филма о пробоју Коридора сам веома емотивно доживео. Све то ме је вратило у период од пре скоро 30 година. Вратиле су се слике битака, ликови мојих погинулих другова, слике порушених градова и све страхоте које рат носи са собом. За нас је тад питање пробоја Коридора било питање опстанка српског народа на овим просторима, да нисмо успели да пробијемо тај пут према матици, доживели бисмо судбину наших предака у Јасеновцу, Јадовну, Шушњару, Гаравицама и безброј других стратишта на којима је српски народ у Другом свјетском рату био доведен до истребљења. Данас је снимање овога филма веома важно, да се присетимо људи и догађаја, да се прича о тим данима, јер ако то гурнемо у заборав, постоји опасност да нам се све понови. Овај филм је и питање наше чести и одавање дужне поште нашим саборцима који су погинули у тој великој бици.”

Слободан Перишић: „Док смо путовали из Бањалуке у Руму, возач је нама глумцима причао своје ратне успомене. Учествовао је са 20 година у пробоју Коридора. Сви ми који смо га слушали сагласили смо се у једном – не поновило се никада. Са оне стране Дрине тако посматрамо читав рат, па и ову битку. Гледали смо како се људи мењају, какве су последице тих ратних страхота и како се враћају кући у сандуцима. *Коридор* је била огромна акција у коју су се сви упустили срцем, јер је био угрожен живот деце у болници у Бањалуци, када је нестало кисеоника. Та прича подигла је морал људима који су због наше деце пробили тај коридор – односно ‘пут живота’.”

Кадар из филма

Редитељ Слађана Зарић

Почетак филма са радним називом „Пут живота” враћа нас на прве дане марта 1992. године, у време када су вођене битке које су ослободиле пролаз – Коридор Бијељина–Бањалука и хронолошки прати дешавања од преласка хрватске војске преко Саве, формирања логора, страдања Срба у Оцаку, Дервенти... Операција „Коридор” трајала је од 28. јуна до 6. октобра 1992. године. У тој акцији погинула су 273 борца Војске Републике Српске, а рањено их је 1.918.

Слађана Зарић каже да је фасцинирао изузетно висок морал, углавном младих, бораца.

„У ту битку се ишло певајући”, каже ауторка филма и додаје да је покушала да дочара и специфичан менталитет људи са тих простора помоћу дијалога и драматизацијом, па није за изненађење да глумачку поставу, уз познате београдске глумце Вука Костића и Слободана Перишића, чине углавном драмски уметници из Републике Српске. Посебно занимљив је познати бањалучки глумац Александар Стојковић Пикси, који у филму тумачи управо себе, јер је био учесник борби 1992. године.

„Пут живота” снима се у копродукцији Радио телевизије Србије, Радио телевизије Републике Српске и ВФЦ „Застава филм”. Интервјуи са више од 70 учесника и сведока догађаја снимљени су у Бањалуци и Београду, а драматизације и игрane сцене снимане су на локацијама у Србији, углавном војним објектима уз логистичку подршку Војске Србије: у Руми, у околини Сремске Митровице и Вршца, на Сави, на полигону Никинци... Уз глумце, војнике обе сукобљене стране глуме и професионални војници, припадници извиђачких и оклопно-механизованих јединица Прве, Друге и Треће бригаде КоВ, а до краја снимања планирано је да буду ангажовани и припадници Речне флотиле и РВ и ПВО. Филм снимају заједнички камере Радио телевизије Србије и ВФЦ „Застава филм”, укључујући и снимање дроном из ваздуха, а његова премијера планирана је на Дан Републике Српске – 9. јануара наредне године.!

ИСТИНА ИСПИСАНА ФИЛМОМ

Министар одбране Александар Вулин посетио је екипу филма „Пут живота” на снимању у околини Вршца и том приликом истакао да без битке за Коридор не би било Републике Српске, као и да је документарно-играни филм о том догађају „начин да испричамо истину о грађанском рату у коме су Срби без своје воље, наметнуто учествовали”.

„Битка за Коридор је за целокупни српски народ подједнако важна као и битке на Кошарама или Паштрику. Без Коридора, без ове велике победе, не би било Републике Српске, коју толико волимо и коју толико поштујемо. Срби су дуго ћутали и пуштали да им други пишу историју”, подсећа министар Вулин и додаје да се због тога „Србима поновио Јасеновац и да су дочекали да се бране од резолуција пред Уједињеним нацијама да нису геноцидан народ, иако су у два светска рата били жртве”.

„Ово је наш начин да испричамо истину о грађанском рату у коме су Срби без своје воље, наметнуто учествовали и у Босни и Херцеговини и у Хрватској. Ово је наша прилика да својим потомцима оставимо истину која не може да се промени. Ово је наш начин да напишемо истину”, поручио је министар Вулин, нагласивши да држава Србија и Министарство одбране „баш као што су обновили сећање на битке са Кошара и Паштрика, неће дозволити да битка за Коридор или ма која друга борба српског народа за слободу падну у заборав и остану заборављене и непознате, јер Срби имају право да се сећају, а држава Србија обавезу да брине о сећању Срба где год да они живе”.

Један од учесника пробоја Коридора, председник Удружења грађана Првог батаљона војне полиције Првог крајишког корпуса Раденко Пузић учествује у снимању документарно-играног филма.

„Присуствовао сам снимању сцене спајања Првог крајишког корпуса и Источнобосанског корпуса. Као учесник у пробоју Коридора осећам велику емоцију, огромну енергију која је присутна на сету”, истиче Пузић и додаје да је све на снимању веома аутентично – униформе, ознаке и сама прича.

Удружења грађана „Први батаљон војне полиције Првог крајишког корпуса Војске Републике Српске”, уручило је министру Вулину Захвалницу и монографију тог удружења, у знак захвалности за подршку у организацији и реализацији изложбе посвећене ратном путу те јединице, приказане у Дому Војске Србије у Београду.

Дан Војног музеја обележен изложбом

ДИПЛОМЕ И ПОВЕЉЕ XIX И XX ВЕКА

Пише Душан ГЛИШИЋ

У Галерији Војног музеја на Калемегдану постављена је, поводом Дана те установе, изложба „Дипломе и повеље XIX и XX века из Збирке Војног музеја”. Изложено је око сто артефаката, обједињених најпре по намени, а затим и по начину израде у три целине. Прва је подела на официрске дипломе, међу којима су најстарији примерци, затим су ту најбројније, дипломе и повеље одликовања и, на крају, оне најразноврсније, друштвене дипломе и повеље.

Начин израде, а тиме и њихов изглед мењао се с развојем технологије штампе, па су изложене повеље и дипломе и по том основу сврстане у три групе, на калиграфске, литографске и оне штампане различитим техникама. Најстарија је калиграфска официрска диплома постављена, написана 1830. године у Књажевској канцеларији у Крагујевцу, а најмлађа је орденска повеља, настала крајем XX века у времену индустријске штампе.

Ова јединствена збирка Војног музеја обухвата више од три стотине повеља и диплома, које су део писаног наслеђа XIX и XX века. Међу њима су и најраније датиране официрске дипломе о постављењу и унапређењу, настале крајем треће и у четвртој деценији XIX века, у целисти ручно писане. Додељиване су за постављења и унапређења личностима које су обављале високе државне дужности и својим садржајем потврђују значајна унапређења у служби, као и постављења на хијерархијски важан положај.

Деветнаести век је познат по сарадњи наших и страних аутора који су углавном резали гравуре по цртежи српских уметника. Прве штампане официрске дипломе имају сигнатуру М. Трох, нешто касније Брауман, а потом Рерих. Овој групи официрских диплома по сродности припадају и дипломе и сведочанства о завршеним војним школама. Посебан значај и важност музејској колекцији официрских диплома даје чињеница да су припадале заслужним и истакнутим личностима: Јоци Наумовићу, Јовану Мишковићу, Љубомиру Лешјанину, војводама Радомиру Путнику, Степи Степановићу, Живојину Мишићу и другим високим официрима српске војске. |

Пандемија шпанског
грипа током пробоја
Солунског фронта

И БОЛЕЛИ У ЈУРИШУ

Пише Владимир КРИВОШЕЈЕВ

Са којим ентузијазмом су српски војници по пробоју Солунског фронта журили да што пре ослободе отаџбину најбоље илуструју познате речи француског генерала Франша д'Епереа: „Операције се морају успоравати јер нема комуникације ради добављања хране француским трупима које напредују. Само српским трупима нису потребне комуникације, оне иду напред попут торнада. /.../ Огромна жеља водила је војнике из победе у победу. Француска комора на коњима једва је стизала српску пешадију”. Такав победоносни поход није могла да успори противничка пушчана и топовска паљба, али је могао један невидљиви непријатељ – шпанска грозница.

По свему судећи, први талас велике пандемије стигао је у залеђе Солунског фронта пре него што се проширио на друге делове Европе и света, можда и пре него што је „шпанска болест” стигла у Шпанију. Мадридски часопис *ABC* је 22. маја 1918. објавио да је у земљи присутна болест слична грипу. Данас преовлађује мишљење да је почетно жариште шпанске грознице била америчка војна база Фустон у Канзасу.

Шпански грип је са територије САД стигао у Европу на почетку пролећа 1918. године преко француских лука, одакле је брзо „преусмерен” ка Грчкој. Доктор Александар Радосављевић присећао се да је још током априла 1918. године дошло до напрасног оболевања у једној пекарској чети улогореној поред Крфа, чији су војници били у директном контакту са француским пекарима са брода *Биен-Хо*. Разбољевање је током маја добило додатни узлет и међу грађанством и међу српским војницима ван Крфа. Епидемија је трајала и током јуна и јула и тада је било и смртних

исхода, углавном услед компликација на плућима.

Епидемија на солунском ратишту

Доктор Владимир Станојевић је описао продужетак епидемије са пролећних на летње месеце и њено присуство на солунском ратишту. Наглашавајући да је и сам оболео, др Станојевић је записао: „Епидемија је неколико дана по доласку пука на брдо Пајик убрзо нестала исто тако нечујно, како је и дошла, без икакве веће штете.”

По свему судећи, први талас пандемије је међу војницима на Солунском фронту прошао релативно бенигно, бар у односу на наредни, који се у позадини фронта уочава крајем августа. Већ 29. августа (16. августа по јулијанском календару) у *Српским новинама* објављен је чланак др Симе Петровића *Инфлуенца – ириј*, у коме аутор наглашава да се болест опет појавила међу грађанством и да је очекивано да се прошири и на српску војску. Ту његову претпоставку потврђује петнаестодневни лекарски извештај из тог периода. Било је то време >

одсудних припрема за пробој Солунског фронта, на који су читаве чете француске 122. дивизије пристигле са gripом.

После вишедневне артиљеријске припреме Солунски фронт је пробијен 15. септембра 1918. године. Уследио је незадржив налет српске војске ка отаџбини, праћене удруженим активностима савезничких формација. Али епидемија је већ тада почела да избацује војнике из строја. Доктор Александар Недок је у својим радовима истакао да су због великог броја оболелих завојшта Тимочке дивизије остављена у Велесу. Тада је др Сава Петровић, начелник санитета Дринске дивизије, тражио да се у Штипу образује стална болница како би се обезбедио смештај за 2.000 рањених и оболелих и тако растеретили капацитети завојшта и пољских болница које морају да прате своје јединице.

Тога времена сећао се и телефониста Дринске дивизије Милан В. Ђорђевић Струја, који је записао: „Још 24. септембра (7. октобар) осећао сам се болесним, у Цепу. Сутрадан, кад смо стигли пред Лесковац, био сам малак-

Пандемија шпанске грознице је на самом крају Првог светског рата захватила цео свет. Током 1918. и првих месеци 1919, са „епидемијским реповима” који су се протезали и до 1920. године, од ове болести умрло је око 50 милиона људи. Данас преовлађује мишљење да је почетно жариште шпанске грознице била америчка војна база Фустон у Канзасу.

сао. Јавим се команданту. ‘Јављам се за лекара’. И ја са још некима одох лекару. Ја остах у болници. Неки помреше, а неки одоше. Реших и ја да одем. Лекари ме саветују да још останем, јер температуру сам стално имао. 13. октобра (26. октобар) стигао сам у Ниш и ступио поново у болницу на Црвеном крсту.”

У међувремену је ослобођено и Врање, а епидемија почиње да оставља све теже последице. Доктор Јо-

ван Кујачић писао је да је док се српска војска кретала према Нишу болест већ била развијена и да је у Врању „страх био попут нарастајуће плимe”. Према истраживањима др Антића и др Вуковића, у болници у Врању су до краја 1918. године од инфлуенце умрла 263 пацијента, а оквирно толико и од *инфлуенце*, *инфлуенце* и *туберкулозе*, што се бар делом може повезати са пандемијом.

Ту је реч углавном о оболевању и лечењу војника. Цивили су се махом лечили сами и умирали код својих кућа. На почетку оболевања није било јасно шта је узрок болести, али када су из Македоније пристигли др Велимировић и др Иванић, који су ову болест већ преболели, констатовано је да је то: „грип, шпанска тешка инфлуенца”.

Када је од почетка новембра др Роман Сондермајер обилазио болнице установљене на линији продора, у Приштини је затекао 256 оболелих, углавном од грипа, од којих је стотинак имало упалу плућа. У Митровици је регистровао 350 оболелих од грипа, а 150 са запаљењем плућа. „Ту су током протеклих десетак дана умрла 53

пацијента, седам у последњих 24 часа”, забележио је. Слично је било и у Краљеву и Чачку, где „осим случајева грипа са упалом плућа, нема других заразних болести”.

Да је и болница у Рашкој била пуна оболелих од инфлуенце, сведочио је др Радосављевић. Од 53 преминула у Митровици, њих 42 били су српски војници, шесторица ратни заробљеници, а петоро француски војници.

Истражујући меморијале страдалих ослободилаца Бранко Богдановић је утврдио да апсолутна већина Француза, који су преминули на тлу Србије, а потом пренети на војна гробља у Зајечару и Београду, није страдала у ратним дејствима, већ су умирали по њиховом окончању, у војним болницама.

Грдан свет умире...

По ослобођењу јужних делова Србије српска војска се упутила даље ка северу. Тамо је оболеле ослободиоце дочекивало такође већ оболело становништво, међу које је епидемија стигла са територије Аустроугарске, по свеми судећи почетком октобра.

Доктор Јован Кујачић је писао да је док се српска војска кретала према Нишу болест већ била развијена и да је у Врању „страх био попут нарастајуће плиме”. Према истраживањима др Антића и др Вуковића, у болници у Врању су до краја 1918. године од инфлуенце умрла 263 пацијента, а оквирно толико и од пнеумоније, бронхитиса и туберкулозе, што се бар делом може повезати са пандемијом.

Београђанка Наталија Аранђеловић је 6/19. октобра у свој дневник записала: „Грдан свет умире од ове шпанске грознице, нарочито онај који је наклоњен туберкули, томе нема спаса. /.../. Треба се склонити и не излазити, већ само када се мора”. А Велевка Перка Спасенић се сећала: „Пре него што су наши требали да дођу завладала је шпанска грозница у толикој мери да је по троје-четворо у кући умирало од ње, па и цела породица”.

Да је у таквим околностима степен заражености био веома велики сведочи чињеница да је, ради спречавања заразе, предлагано да се прогласи карантин за саобраћајна средства. Командант Прве армије војвода Петар Бојовић био је против тога, постављајући као апсолутни приоритет довршетак акција ослобођења. У телеграму послатом из Крагујевца 13/26. октобра Бојовић наглашава да даљи успех операција зависи од могућности достављања хране, муниције, одеће, одеће и других потреба, „од Велеса до Раље”, што карантин онемогућује. Уз то, војвода Бојовић посебно је нагласио да карантин и не би имао сврхе „јер се ради о болести од које и онако болује цела армија и становништво”.

Управо та тврдња додатно указује на тежину и значај жртве српских војника. Многи од њих су пали у сукобу са непријатељем, али их је можда још више страдало од последица подмукле болести. Већина је, ипак, под налетом адреналина, у жељи да што пре ослободи отаџбину и загрли своје ближње, болест прележала на ногама, са израженим симптомима или без њих. |

**МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**
УПРАВА ЗА ОДНОСЕ СА ЈАВНОШЋУ
Медија центар „Одбрана”
расписује
ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у својству војног службеника
у радни однос на неодређено време

**I НАЗИВ УСТАНОВЕ МИНИСТАРСТВА
ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У КОЈОЈ СЕ
ВРШИ ПОПУНА ФОРМАЦИЈСКОГ МЕСТА:**

Медија центар „Одбрана” у Управи за односе са јавношћу, Министарства одбране, Републике Србије
Формацијско место које се попуњава:

Пословођа књижаре-руководалац у Групи за комерцијалне послове Одсека за финансијске и комерцијалне послове у Медија центру „Одбрана”, Управе за односе са јавношћу МО – један (1) извршилац

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати професионални припадници Војске Србије на служби у Војсци Србије и Министарству одбране који испуњавају следеће услове:

А) ОПШТИ УСЛОВИ:

- да је држављанин Републике Србије;
- да је здравствено и психофизички способан за службу у Министарству одбране и Војсци Србије;
- да није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци;
- да је безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да му раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа.

Б) ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

- потребно је да кандидат има:
- 1) сертификат за приступ и коришћење података и докумената са ознаком степена тајности;
- 2) положене модуле 3, 4, 6 и 7 по ECDL сертификату и
- 3) средње образовање у трајању од четири године, образовни профил економски техничар или финансијски техничар.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА:

Попуњавање пријаве за конкурс у државном органу, која треба да садржи: податке о конкурсима; личне податке; адресу становања; телефон; електронску адресу; образовање; стручне и друге испите подносиоца пријаве који су услов за заснивање радног односа; податке о знању рада на рачунару; додатне едукације; радно искуство; посебне услове; добровољно дату изјаву о припадности националној мањини; посебно изјаву од значаја за учешће у конкурсним поступцима у државним органима.

Образац пријаве на конкурс у државном органу тражити од органа персоналне службе у својој јединици.

Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:

- а) оверену копију дипломе о стеченом средњем образовању;
- б) оверену копију сведочанства за завршен сваки разред средње школе;
- в) попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (исти тражити у команди јединице у којој се налази на служби);
- г) потврду да му раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа.

Команде јединица – установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:

- а) уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- б) извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- в) уверење надлежног старешине о стажу осигурања из програмског пакета КаИС;
- г) оверени образац КОЛП из програмског пакета КаИС.

**ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ
РАДНИХ МЕСТА:**

У изборном поступку биће примењени критеријуми прописани Одлуком о критеријумима за пријем цивилних лица на службу у Војсци Србије јавним конкурсом и без јавног конкурса („Службени војни лист”, бр. 13/2019 и 20/20), а који обухватају просек оцена са последњег нивоа школовања (40% од укупног броја бодова) и психолошку процену кандидата (30% од укупног броја бодова) и разговор са кандидатом (30% од укупног броја бодова).

Кандидати чије су пријаве благовремене, допуштене, разумљиве, потпуне и уз које су приложени сви докази и који испуњавају све услове за запослење на радним местима за која конкуришу биће упућени на психолошку процену капацитета у надлежне војноздравствене установе. Наведена процена врши се путем стандардизованих тестова. О датуму, времену и месту обављања процене психолошких капацитета, кандидати ће бити обавештени писаним путем на адресе наведене у пријави.

Кандидати који не задовоље на психолошкој процени или који се не одазову позиву да учествују у овој фази изборног поступка, губе право на даље учешће у изборном поступку.

Са кандидатима који задовоље процену психолошких капацитета биће обављен разговор. О датуму, времену и месту обављања разговора кандидати ће бити обавештени писаним путем на адресе наведене у пријави.

Такође, за кандидате који испуњавају услове конкурса, уз њихову писану сагласност, биће извршена безбедносна провера у складу са Правилником о безбедносним проверама лица које обавља Војно-безбедносна агенција.

Кандидати који се не одазову у било којој фази изборног поступка губе право на даље учешће у изборном поступку.

Кандидати који уђу у ужи избор, пре пријема у радни однос, доставиће лекарско уверење о општој здравственој способности.

Рок за подношење пријаве на интерни конкурс је 15 (петнаест) дана и почиње да тече од наредног дана од дана оглашавања у магазину „ОДБРАНА” и на сајту Министарства одбране (www.mod.gov.rs).

Све информације везане за конкурс могу се добити на телефон 011/3603-894 (цивилни) и 40-894 (војни).

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команда јединице – установе службеном поштом доставља Медија центру „Одбрана”, Управе за односе са јавношћу Министарства одбране Републике Србије, појединачно у затвореној коверти, са назнаком „За конкурсну комисију”, улица Браће Југовића број 19, Београд.

Напомена: неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној код јавног бележника-нотара, неће се узимати у разматрање и биће одбачене решењем.

Сагласно одредбама члана 125. Закона о Војсци Србије, додатно се вреднује чињеница да је кандидат супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених у вршењу службе у Војсци Србије, дете палог борца, супружник професионалног припадника Војске Србије премеште-

ног из једног у друго место службовања и супружник, односно члан породице професионалног војног лица.

Интерни конкурс спроводи Конкурсна комисија коју именује министар одбране. Овај конкурс објављује се на веб страници Министарства одбране Републике Србије и у магазину „Одбрана”.

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ**

Управа за традицију, стандард и ветеране

ИНФОРМАЦИЈА

о потписаном уговору са „Helikop doo Beograd”

На основу уговора о пословној сарадњи са „Helikop doo Beograd”, који је потписан 31. јула 2020, запосленима у Министарству одбране и Војсци Србије омогућени су посебни услови приликом куповине целокупног продајног асортимана, и то:

- попуст од 3% на целокупан продајни асортиман, без обзира на начин плаћања;
- плаћање на 12 до 24 месечне рате путем административне забране за целокупан продајни асортиман;
- организацију специјалних месечних попушта на производе, од 5% до 10%.

„Helikop doo Beograd” бави се продајом висококвалитетних апарата за домаћинство (мали кухњи апарати и посуђе). Продаја робе вршиће се непосредним контактом, у складу са прописаним процедурама.

Запослени у Министарству одбране и Војсци Србије дужни су да се даваоцу услуге приликом плаћања идентификују давањем на увид војне легитимације/идентификационе картице или оверене потврде о запослењу, те да обезбеде два примерка овереног Решења о административној забрани, које покрива целокупни износ, уколико је реч о плаћању на рате.

Прва рата по административној забрани доспева у наредном месецу у односу на месец у коме је оверена од стране надлежне организационе јединице Министарства одбране и Војске Србије.

Више информација можете сазнати на сајту Министарства одбране www.mod.gov.rs.

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ**

Управа за традицију, стандард и ветеране

ИНФОРМАЦИЈА

о потписаном уговору са „ЈАТ Апартаманима”

Копаоник д.о.о Рашка

На основу уговора о пословној сарадњи са „ЈАТ Апартаманима” Копаоник д.о.о Рашка, који је потписан 3. августа 2020, запосленима у Министарству одбране и Војсци Србије и члановима њихових породица омогућено је коришћење капацитета и услуга „ЈАТ Апартаманима” Копаоник д.о.о Рашка по повољнијим условима, и то коришћење услуга пансиона и полупансиона у објекту „ЈАТ Апартамани”, уз могућност плаћања на шест месечних рата путем административне забране.

Запослени у Министарству одбране и Војсци Србије дужни су да се даваоцу услуге приликом плаћања идентификују давањем на увид војне легитимације/идентификационе картице или оверене потврде о запослењу, уз два примерка овереног Решења о административној забрани, које покрива целокупни износ, уколико је реч о плаћању на рате.

Више информација можете сазнати на сајту Министарства одбране www.mod.gov.rs.

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ
МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ
ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ
 расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за избор у звање наставника у образовно-научном пољу медицинских наука:

I РАСПИСУЈЕ СЕ КОНКУРС ЗА ИЗБОР У
ЗВАЊЕ НАСТАВНИКА:

1. једног наставника за ужу научну област хирургија подобласт урологија у звање редовног професора;
2. једног наставника за ужу научну област хирургија подобласт васкуларна и ендоваскуларна хирургија у звање ванредног професора;
3. једног наставника за ужу научну област хирургија подобласт неурохирургија у звање ванредног професора;
4. једног наставника за ужу научну област епидемиологија у звање доцента.

II РАСПИСУЈЕ СЕ КОНКУРС ЗА ПОНОВНИ
ИЗБОР У ЗВАЊЕ НАСТАВНИКА:

1. једног наставника за ужу научну област хирургија подобласт васкуларна и ендоваскуларна хирургија у звање ванредног професора;
2. једног наставника за ужу научну област хирургија подобласт општа хирургија у звање доцента;
3. једног наставника за ужу научну област гинекологија и акушерство у звање доцента.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА

1. да кандидат поседује научни степен доктора наука из области за коју се бира;
2. да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи;
3. да је кандидат професионално војно лице / војни службеник.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА

1. да испуњава услове за избор у звање доцента из члана 16. и члана 17. Правилника о стицању звања наставника на Универзитету одбране („Службени војни лист”, бр. 21/16 и 3/17);
2. кандидати за избор у звање доцента приступно предавање ће одржати 6. октобра 2020. године. Приступно предавање траје најдуже 20 минута. Тему бира кандидат, с тим да она мора да буде из уже научне области за коју конкурише за избор у звање доцента.

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ
УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

- Уз пријаву на конкурс кандидати прилажу:
1. документацију према Упутству за припрему конкурсне документације и израду извештаја за избор у звање наставника (одлуке Сената број 7/56 од 20. октобра 2016. и број 9/66 од 21. априла 2017. године), које је објављено на интернет страници Универзитета одбране (Медицинског факултета ВМА);
 2. попуњен одговарајући Образац Извештаја комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање наставника;
 3. уверење надлежног органа МУП-а о непостојању правоснажне пресуде за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи;
 4. уверење да је кандидат у сталном радном односу.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор у звање наставника подносе се на адресу **Медицинског факултета Вој-**

номедицинске академије Универзитета одбране: Црнотравска бр. 17, Београд, са назнаком „конкурс за избор у звање наставника”.

У пријави обавезно навести адресу и телефон, ужу научну област и звање за које се пријава подноси. Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација се неће враћати кандидату.

Конкурс је отворен 30 дана, рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања.

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ
МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ
ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ
 расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за избор у звање сарадника

I РАСПИСУЈЕ СЕ КОНКУРС ЗА ИЗБОР У
ЗВАЊЕ САРАДНИКА:

1. једног сарадника за ужу научну област радиологија у звање асистента;
2. два сарадника за ужу научну област хирургија подобласт ортопедска хирургија и трауматологија у звање асистента.

II РАСПИСУЈЕ СЕ КОНКУРС ЗА ПОНОВНИ
ИЗБОР У ЗВАЊЕ САРАДНИКА:

1. једног сарадника за ужу научну област анестезиологија и интензивно лечење у звање асистента;
2. једног сарадника за ужу научну област офталмологија у звање асистента;
3. једног сарадника за ужу научну област медицинска микробиологија у звање асистента;
4. једног сарадника за ужу научну област интерна медицина подобласт хематологија у звање асистента;
5. једног сарадника за ужу научну област интерна медицина подобласт кардиологија у звање асистента;
6. једног сарадника за ужу научну област хирургија подобласт неурохирургија у звање асистента;
7. једног сарадника за ужу научну област патологија у звање асистента;
8. једног сарадника за ужу научну област радиологија у звање асистента;
9. једног сарадника за ужу научну област фармацеутска медицина у звање асистента.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

– да је кандидат професионални припадник Војске Србије.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА

За избор у звање асистента:

- 1) да је кандидат завршио одговарајућу здравствену специјализацију;
- 2) да је кандидат уписан на докторске академске студије;
- 3) да је кандидат студије завршио са просечном оценом најмање осам (8);
- 4) да кандидат има најмање један рад *in extenso*, као први аутор у часопису са рецензијом.

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ
УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати треба да приложе:

1. биографске податке и доказе о испуњености услова конкурса;
2. библиографију објављених научних и стручних радова са копијама примерака научних радова и других публикација;
3. уверење да је кандидат у сталном радном односу.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор у звање сарадника подносе се на адресу **Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета одбране: Црнотравска број 17, Београд, са назнаком „конкурс за избор у звање сарадника”.**

У пријави обавезно навести адресу и телефон, ужу научну област и звање за коју се пријава подноси. Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација се неће враћати кандидату.

Конкурс је отворен 30 дана рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања.

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ
ВОЈНА АКАДЕМИЈА
 расписује
ЈАВНИ КОНКУРС

за поновни избор лица у звање наставника у образовно-научном пољу техничко-технолошких наука:

1. поновни избор једног наставника за ужу научну област Ваздухопловно машинство у звање доцент;
2. поновни избор једног наставника за ужу научну област Хемија у звање доцент.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

1. да кандидат поседује научни степен доктора наука из области за коју се бира;
2. да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи и
3. да је кандидат професионално војно лице или војни службеник.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да испуњава услове за поновни избор у звање доцента из члана 16. и члана 17. Правилника о стицању звања наставника на Универзитету одбране („Службени војни лист”, број 21/16).

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ
УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати прилажу:

1. документацију према Упутству за припрему конкурсне документације и израду извештаја за избор у звање наставника (Одлука Сената број 7/56 од 20. октобра 2016. године), које је објављено на интернет страници Универзитета одбране (Војне академије);
2. попуњен одговарајући образац извештаја комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање наставника (CD);
3. уверење надлежног органа МУП-а о непостојању правоснажне пресуде за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи;
4. сагласност претпостављене команде за ангажовање у наставном процесу у оквиру студијских програма Војне академије. Правилник о начину, поступку и ближним условима стицања звања наставника и Упутство за припрему конкурсне документације и израду извештаја комисије за избор у звање наставника налази се на интернет страници Војне академије.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаве на конкурс за поновни избор у звање наставника подносе се на адресу **Војне академије: Генерала Павла Јуришића Штурма 33, Београд, са назнаком „конкурс за поновни избор у звање наставника”.**

У пријави обавезно навести адресу и телефон, ужу научну област и звање за које се пријава подноси.

Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација се неће враћати кандидатима.

Конкурс је отворен 30 дана, рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања.

ВАЖНА НАПОМЕНА

Кандидати који буду изабрани у звање наставника неће бити постављени на формацијска места наставника у Војној академији, већ ће права и обавезе наставника остваривати са формацијских места на којима су већ постављени, а у складу са чланом 88. Закона о високом образовању („Сл. гласник РС”, бр. 06/2020).

РЕПУБЛИКЕ СРБИЈА МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ Управа за људске ресурсе ДОПУНА ОБАВЕШТЕЊА

за пријаву војника у резерви из евиденције регионалних центара Министарства одбране ради потпуне радних места професионалних војника на одређено време

1. ПОДНОШЕЊЕ ПРИЈАВЕ И ПОТРЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЈА

Образац пријаве за попуну радних места професионалних војника кандидат може добити, попунити и поднети сваког радног дана у времену од 08.00 до 14.00 часова, на следећој адреси војне поште:

у месту службовања Куршумлија

– Касарна „Топлички устанак” улица 4. јули бб, Куршумлија (за Војну пошту 4990 Куршумлија).
Позивају се кандидати да у року од 15 дана, од дана пријављивања за попуну радних места професионалних војника, приложе:

- извод из матичне књиге рођених (оригинал или фотокопија оверена у суду, општини или код јавног бележника – уколико није на новом образцу, не старије од шест месеци);
- уверење о држављанству (оригинал или фотокопија оверена у суду, општини или код јавног бележника – не старије од шест месеци);
- потврду државног органа да кандидат није раније престајао радни однос, у државном органу, због теже повреде дужности из радног односа (за лица која су раније била у радном односу у државном органу);
- уверење Центра Министарства одбране за локалну самоуправу да је кандидат одслужио војни рок са оружјем (оригинал или фотокопија оверена у суду, општини или код јавног бележника);
- копију возачке дозволе (фотокопија оверена у суду, општини или код јавног бележника – за лица која се пријаве за пријем у саобраћајну службу);
- копију дипломе о стеченом образовању (фотокопија оверена у суду, општини или код јавног бележника).

Одредбом члана 9. и члана 103. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС”, број 18/2016) прописано је, између осталог, да орган може да врши увид, прибавља или обрађује личне податке о чињеницама о којима се води службена евиденција, осим ако странка изричито изјави да ће те податке прибавити сама.

Документа о чињеницама о којима се води службена евиденција су: извод из матичне књиге рођених (документ на редном броју 1), уверење о држављанству (документ на редном броју 2), потврда државног органа да кандидату није раније престајао радни однос, у државном органу, због теже повреде дужности из радног односа (документ на редном

броју 3), уверење Центра Министарства одбране за локалну самоуправу да је кандидат одслужио војни рок са оружјем (документ на редном броју 4) и возачка дозвола (документ на редном броју 5).

У складу са наведеним, потребно је да кандидат, уз копију дипломе о стеченом образовању (документ на редном броју 6), достави и изјаву којом се одређује за једну од могућности: да орган прибави податке о којима се води службена евиденција (документа на редним бројевима од 1 до 5) или да ће то кандидат учинити сам у року од 15 дана од дана пријављивања. Изјаве се подnose на дан пријављивања за попуну радних места, а примери изјава налазе се у прилогу овог обавештења и добијају се, попуњавају и подnose на наведеним адресама војних пошта.

Неблаговремене, неразумљиве, недопуштене или непотпуне пријаве уз које нису приложени сви потребни докази на тражени начин неће се узимати у разматрање.

2. ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ РАДНИХ МЕСТА

Селекција кандидата из грађанства за попуну радних места професионалних војника реализује се у три дела. У првом делу, у трајању од једног дана, кандидати подлежу општем лекарском прегледу и провери физичке способности. Ради провере физичке способности кандидати су у обавези да са собом понесу спортску опрему: патике, тренерка-шортс, мајица (сопствени избор). У другом делу, у трајању од једног дана, кандидати подлежу психолошкој процени. У трећем делу, у трајању од једног до два дана (два дана за јединице Специјалне бригаде), кандидати подлежу медицинско-здравственој процени.

Изборни поступак ће се спровести само међу кандидатима који испуњавају услове за пријем на радно место за које су се пријавили.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери-процени искључује упућивање на даље провере-процене.

Ради вршења психолошке процене, кандидати за попуну радних места професионалних војника биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће израдити и са којима ће их упознати председници комисија за утврђивање испуњености услова за пријем.

Резултате пријављених кандидата утврдиће комисије за утврђивање испуњености услова за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

- завршени ниво школовања – до 25 бодова (основна школа 5 бодова, средња школа 3. степен 15 бодова, средња школа 4. степен или виши ниво образовања 25 бодова);
- провера физичке способности – до 35 бодова (производ коначне оцене и броја 7);
- психолошка процена кандидата – до 40 бодова (производ коначне оцене психолошке процене и броја 8).

Кандидати, који са најбољим резултатом испуне мерила за избор, биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу, ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу.

За кандидате биће извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Позиви и сва писмена документа достављају се кандидату на адресу коју кандидат наведе у пријави за пријем.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, физичке провере, психолошке процене и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да не жели да ступи у професионалну војну службу.

Приликом доласка на проверу општих способности (општи лекарски преглед и провера физичких способности), поред потребне спортске опреме, кандидати са собом обавезно носе и личну карту.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа, ради реализације првог дела селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, носе кандидати који су се пријавили за попуну радних места професионалних војника.

3. УСЛОВИ ПРИЈЕМА У СВОЈСТВУ ПРОФЕСИОНАЛНОГ ВОЈНИКА

У професионалну војну службу у својству професионалног војника, на одређено време, могу бити примљени држављани Републике Србије, који испуњавају следеће услове:

ОПШТИ УСЛОВИ:

- да су пунолетни;
- да су здравствено и психофизички способни за службу у Војсци Србије;
- да имају прописано образовање;
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа (за лица која су раније била у радном односу у државном органу);
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да нису старији од 30 година;
- да су безбедносно проверени и да немају безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да су одслужили војни рок са оружјем.

Поред општих, кандидати за попуну радних места професионалних војника у Војсци Србије морају испуњавати и услове за пријем утврђене формацијом команде, јединице и установе Војске Србије.

4. ЗАКЉУЧИВАЊЕ УГОВОРА О РАДУ НА ОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ

Комисије ће утврдити испуњеност услова за пријем у професионалну војну службу и сачинити извештај са предлогом кандидата за пријем.

Одлуке о избору кандидата за пријем у професионалну војну службу донеће надлежне старешине о чему ће писаним путем бити обавештени сви кандидати који су учествовали у изборном поступку.

Кандидати ће обавештења о резултатима избора добити од председника комисија које утврђују испуњеност услова за пријем у професионалну војну службу.

Са изабраним кандидатима закључује се уговор о раду на одређено време и примају се наредбом надлежног старешине у професионалну војну службу у својству професионалног војника на период од шест месеци, уз могућност продужења уговора о раду на период до три године и обнављања истог до навршене 53 године.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради закључења уговора о раду сматраће се да не жели да ступи у професионалну војну службу, а уместо њега позваће се други кандидат са коначне листе за избор.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије („Службени гласник Републике Србије”, број 116/07, 88/09, 101/10 – др. закон, 10/15, 88/15 – УС, 36/18 и 94/19).

Обавештење за пријаву војника у резерви из евиденције регионалних центара Министарства одбране ради потпуне радних места професионалних војника на одређено време је стално отворено, а пријем у професионалну војну службу у својству професионалног војника вршиће се у складу са планом потпуне.

Додатне информације о потребама за пријемом, по родовима-службама и месту службовања, могу се добити на следећим бројевима телефона:

- 037/416-503 Војна пошта 4990 Куршумлија;
- 018/555-596 или 018/555-353 Војна пошта 4666 Ниш;

Информације су доступне на сајту Министарства одбране (www.mod.gov.rs) и Војске Србије (www.vs.rs).

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Управа за односе са јавношћу

Britanska ambasada
Beograd

Изложба фотографија
**БРИТАНЦИ И
ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ
У ЈУГОСЛАВИЈИ**

Photographic Exhibition

**THE BRITISH AND THE SECOND
WORLD WAR IN YUGOSLAVIA**

МАЛА ГАЛЕРИЈА
ДОМА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
„БЕОГРАД”

1-17. септембар 2020.

МЕДИЈА ЦЕНТАР
„ОДБРАНА”

Свечаност поводом завршетка школовања
кадета 140. и 141. класе Војне академије и
5. класе Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета одбране
одржаће се 12. септембра у 11.00 часова
у Касарни „Генерал Јован Мишковић” у Београду